HUKUK · TOPLUM · YAŞAM · KÜLTÜR

AKADEMİ KÜRSÜ

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

MAYIS 2022 · SAYI 12

Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ:

"Adalet, hâkim ve savcının bir ihsanı değildir."

Hâkimlik Sanatı

Dijital Dünyada Derin Sahtelik: DEEPFAKE

Halil İNALCIK

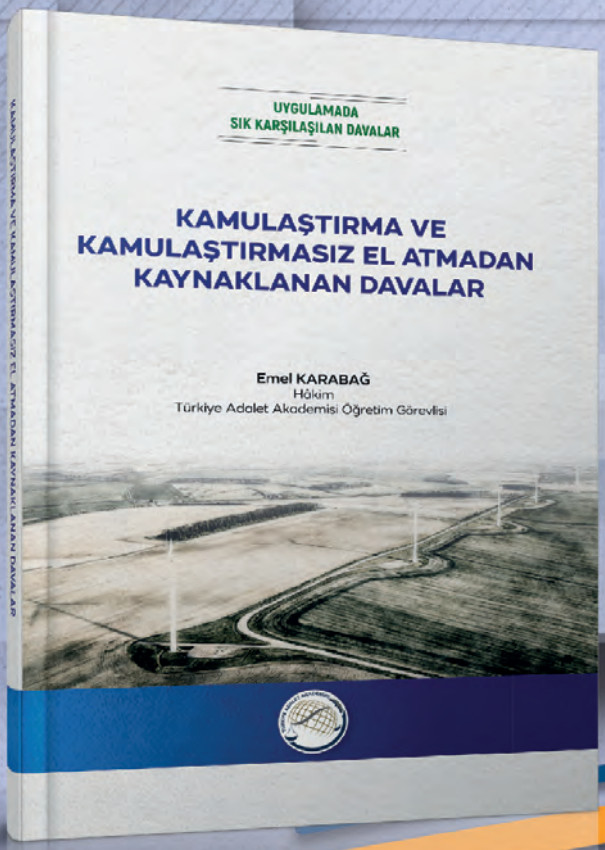

YENİ KİTAP

KAMULAŞTIRMA VE KAMULAŞTIRMASIZ EL ATMADAN KAYNAKLANAN DAVALAR

yayin.taa.gov.tr

@AdaletAkademisi

Değerli Meslektaşlarım,

Akademi Kürsü Dergisi'nin 12. sayısı ile yeniden karşınızdayız.

Yine zengin ve renkli bir içerik sizleri bekliyor.

Bu sayıda; zaman ayırarak bizlere söyleşi imkânı sağlayan Adalet Bakanımız Sayın Bekir BOZDAĞ'a ve eserleriyle dergiye katkıda bulunan bütün meslektaşlarımıza şükranlarımızı sunuyoruz.

Adalet Bakanlığı görevine yeniden atandıktan sonra Bakan Yardımcıları ile birlikte Türkiye Adalet Akademisini ziyaret eden Sayın Bekir BOZDAĞ, Akademinin idari, mali işleyişi ve eğitim müfredatı ile ilgili bilgi aldı.

Ayrıca Adalet Bakanımız Sayın Bekir BOZDAĞ, 8 Mart 'Dünya Kadınlar Günü' vesilesiyle kadın hâkim ve savcı adayları ile bir araya geldi. 4 Nisan 2022 tarihinde de Türkiye Adalet Akademisinde düzenlenen eğitim açılış törenine katılarak hâkim ve savcı adaylarına seslendi.

Bu vesileyle göreve geldiği günden bugüne kadar desteğini bizden esirgemeyen Sayın Bakanımızı Akademide ağırlamaktan duyduğumuz memnuniyeti ifade etmek istiyorum.

Türkiye Adalet Akademisi, yenilenen ve güçlenen yapısı; "Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim" anlayışını temel alan vizyonu; hukuka ve insan haklarına bağlı, tarafsız, bağımsız, hür vicdanıyla karar veren, meslek etik ilkelerini benimseyen, toplumun adalet ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte hâkim ve savcılar yetiştirmek hedefiyle çalışmalarını sürdürmektedir.

2021 yılında olduğu gibi, 2022 yılında da meslek öncesi ve meslek içi eğitimin yanı sıra, dış ilişkiler, bilimsel çalışmalar, toplantılar, organizasyonlar ve Aday Eğitim Müfredatında yer alan derslere ilişkin kitap yazım çalışmalarını da içeren yayın faaliyetleri hız kesmeden devam etmektedir.

Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Türkiye Adalet Akademisi iş birliği ile 10 Mart 2022 tarihinde Ankara'da 'Sağlık Çalışanlarının Hukuken Korunması Sempozyumu', yine 21 Mart 2022 tarihinde İstanbul'da 'Maden Hukuku Sempozyumu' düzenlendi.

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ile ortak yürütülen "Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması" projesi kapsamında 16 Mart 2022 tarihinde Kars, Sarıkamış'ta "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Uygulamalarının İyileştirilmesi" çalıştayı gerçekleştirildi.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından 16 Ekim 2020 tarihinde başlatılan "Yargı Kararlarında Gerekçelendirme Çalışması" kapsamında 57 Hukuk Fakültesi dekanının katılımı ile 11 Şubat 2022 tarihinde Ankara'da "Yargı Kararlarının Gerekçelendirilmesinde Hukuk Fakültelerinin Rolü" çalıştayı yapıldı.

Ortak eğitim projeleri geliştirilmesi amacıyla Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi ile Türkiye Adalet Akademisi arasında Eğitim İş Birliği Protokolü imzalanarak ilk eğitim gerçekleştirildi.

Bu sayımızda da yer alan nitelikli yazıların ilginizi çekeceğini ümit ediyor, iyi okumalar diliyorum.

Bir sonraki sayıda buluşmak ümidiyle...

Sağlıcakla kalın...

Muhittin ÖZDEMİR
Türkiye Adalet Akademisi Başkanı

AKADEMİ KÜRSÜ

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ ADINA YAYIN SAHİBİ

Muhittin ÖZDEMİR
Türkiye Adalet Akademisi Başkanı

EDİTÖR

Adnan DÖNDERALP - Hâkim

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Saniye Gizem OKUTAN - Adalet Uzmanı

YAYIN DANIŞMANI

Fatih AKBABA

DERGİ YAYIN KURULU

Adnan DÖNDERALP - Hâkim

Yasemin ARIK - Uzman

Esma AVAN - Sosyal Çalışmacı

Ali Burhan ÖZKAN - Sosyal Çalışmacı

Aktan Oral OKUDUCU - Uzman

DİZGİ VE GRAFİK TASARIM

Hüseyin ÖZTÜRK - Ramazan GÜNEY

FOTOĞRAF

Oğuzhan AY

YAYIN YÖNETİM MERKEZİ

Türkiye Adalet Akademisi
Ahlatlıbel Mahallesi Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı 06095 - Çankaya/Ankara
Tel: 0 312 489 81 80 Faks: 0 312 489 81 01
Web: yayin.taa.gov.tr - E-posta: kulturel.dergi@taa.gov.tr

BASKI

Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu İş Yurdu Müdürlüğü Matbaası - İstanbul Yolu 13. Km
Ergazi /ANKARA - Tel: 0 (312) 278 76 10 - Belgeç: 0 (312) 278 25 68

Dergimizde hukuk, toplum, kültür, yaşam, sanat ve edebiyat alanında akademik olmayan çalışmalar gibi birden fazla alanda eserler yayınlanmaktadır.

Dergimizde yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlara aittir. Gönderilen eserler başka bir yerde yayımlanmış veya yayımlanacak ise mutlaka belirtilmelidir. Eser sahipleri eser başlığının altında isim, unvan ve e-posta adreslerini belirtmelidirler. Eserler e-posta ekinde dijital olarak (word dosyası vb. formatlarda) gönderilmelidir. Yayımlanan eserler için telif ücreti ödenmez.

Eserlerinizi kulturel.dergi@taa.gov.tr adresine yollayabilirsiniz.

ISSN NO: 2149-2050

İÇİNDEKİLER

4 **ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ İLE SÖYLEŞİ**

HABERLER 12

35 **HÂKİMLİK SANATI**
Çeviren: Buğrahan KÜRTÜN
Hakim-Savcı Adayı

DİJİTAL DÜNYADA DERİN SAHTELİK: DEEPFAKE 40
Onur Utku SEVİM / Hâkim-Öğretim Görevlisi

45 **YARGITAY CEZA GENEL KURULUNUN ÇALIŞMA ESASLARI ve UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMLENMESİ**
Hatice PERKTAŞ YAVUZ / Yargıtay Ceza Genel Kurulu Tetkik Hâkimi

ADLİ PARA CEZALARININ İNFAZI 50
Utku Salih DİNÇER / Hâkim - Öğretim Görevlisi

56 **TEMYİZ DENETİMİNDEN GEÇMİŞ HÜKÜMLE İLGİLİ OLARAK YARGILAMANIN YENİLENMESİ SONRASINDA VERİLEN KARARIN HUKUKİ DENETİMİ**
Elif BAL KILINÇARSLAN / Ceza Genel Kurulu Tetkik Hâkimi

6831 SAYILI KANUNA GÖRE YAPILAN ORMAN KADASTROSU İLANINA BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇLAR 64
Onur TUĞLU / Yargıtay Tetkik Hâkimi

71 **BİR YAZAR - BİR KİTAP**
Salih Ferhat TOPAZİK / Hâkim

ATEŞLİ SİLAH RUHSATI 74
Eray TEMİZKAN / Hâkim - Öğretim Görevlisi

80 **DEMİRYOLU KAZALARI: SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMALARDA TOPLANMASI GEREKEN DELİLLER**
Mehmet Akif DÖNERTAŞ / İzmir Cumhuriyet Başsavcı Vekili

Adalet Bakanı
Bekir BOZDAĞ

Adalet, hâkim ve savcının bir ihsanı değildir.

Hâkim ve savcının esas görevi, adalet ihsan etmek değil, hak ve adalet ile hükmetmektir. Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun vicdani kanaatiyle karar vermektir.

Bir hâkim ve savcı aklını veya vicdanını terör örgütlerine, devlet millet düşmanlarına ya da herhangi bir ideolojinin emrine tahsis etmemeli, Anayasa, kanun ve hukuk dışındaki her türlü bağlılığı reddetmelidir. Bağımsızlık, tarafsızlık ve adil olmak bunu gerektirir.

Ülkemizin en zor günlerinde başarıyla yerine getirdiğiniz Adalet Bakanlığı görevi yeniden size emanet edildi. Yeni dönemde hangi konulara odaklanmayı düşünüyorsunuz? Öncelikli hedefleriniz nelerdir?

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın tensipleri ile 29 Ocak 2022 tarihinde Adalet Bakanlığı görevinin yeniden şahsıma tevdi edilmesi benim için büyük bir onurdur, şereftir ve gururdur. Beni bu göreve yeniden layık gören Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a şükranlarımı sunuyorum.

Adalet Bakanı olarak benim ve bakanlığımızın bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da rehberimiz Anayasa ve kanunlar ile çizilen çerçeve olacaktır. Anayasaya sadakat içinde, kanunlara bağlı bir biçimde vazifemizi yerine getireceğiz. Milletimizin yargıdan beklentilerini biliyoruz ve o beklentilere olumlu cevap vermek için gayret içerisinde olacağız.

Kuvvetler ayrılığı ilkesi çerçevesinde Türk Milleti adına karar veren yargımız önemli badireler atlattı. Adalet Bakanı olarak yargıda çoğulculuğa büyük önem veriyorum. Türk Milleti adına karar veren yargımızda çoğulculuğun sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Göreve başlamanızın hemen ardından kadına şiddet konusu ile ilgili önemli bir yasal düzenlemenin adımları atıldı. Bu konu önceliklerinizarasında yer almaya devam edecek mi?

Kadına karşı şiddetle mücadele konusu hem Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın, hem iktidarımızın, hem de bakanlığımızın değişmeyen öncelikli gündem maddeleri arasında yer almaktadır ve almaya devam edecektir.

Kadına karşı şiddetle mücadelede 'ama'sız, 'fakat'sız ve 'lakin'siz bir mücadeleye ihtiyacımız vardır.

Kanunlarımızda kadınlarımızı inciten, onları kendi içinde ayrıştıran kanun maddeleri ve hukuk ibareleri vardı. 2004 yılına kadar yürürlükte olan 765 sayılı TCK'da bile kadınlarımızın kendi içinde 'karı', 'kadın', 'bakire', 'kız' ve 'kız çocuğu' gibi değişik kavramlarla anıldığını ve nitelendirildiğini görüyoruz.

Üzülerek ifade etmek isterim ki; başka kanunlarımızda da ayrıştırıcı ve incitici kavramlar vardı. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Türk Ceza Kanunu başta olmak üzere kadınları incitici, ayrıştırıcı ve kategorize edici kavramları kanunlarımızdan bir bir temizledik, 'kadın' kavramının bütün kadınlarımız için ortak bir kavram olarak kullanılmasını hukuk düzeyinde temin ettik.

Anayasamızın 10. maddesine kadınlarla erkeklerin eşit haklara sahip olduğu, devletin bu eşitliği hayata geçirmekle yükümlü olduğuna dair bir hüküm koyduk. Anayasanın eşitlik ilkesi ve hukuk devleti ilkesi nedeniyle devletin bu alanda etkin rol alması mümkün olmadı. Bunun üzerine ikinci bir adım daha attık ve kadınlar lehine yapılacak düzenlemelerin eşitlik ilkesine aykırı yorumlanamayacağına dair Anayasamıza ilk defa pozitif ayrımcılığı koyduk.

Adalet Bakanlığımız tarafından teknik hazırlıkları yapılan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine kadın milletvekillerimiz tarafından verilen kanun teklifi, önce Adalet Komisyonu ve ardından TBMM Genel Kurulunda görüşülerek yasalaştırılmıştır. Buradan, bu kanun teklifini veren milletvekillerimize, teklifi görüşen Adalet Komisyonu üyelerimize ve bu kanuna Genel Kurul aşamasında katkı ve destek veren milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Yeni düzenlemeyle artık kadına yönelik saldırılarda faillerin somut pişmanlık emaresi içermeyen hiçbir davranışı indirim nedeni olarak kabul edilmeyecektir. Sadece takım elbise giyip kravat takarak, ellerini önünde birleştirip başını yana eğerek sergilenen tiyatrovari görüntüler takdiri indirim gerekçesi olmayacaktır.

Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve eziyet gibi suçlar kadına karşı işlenmişse cezalar daha da arttırılmıştır. Nikâhlı veya boşanmış eşe karşı işlenen tehdit suçlarına verilecek cezaların da alt sınırı 6 aydan 9 aya çıkartılmıştır. Fiziken veya iletişim araçları vasıtasıyla yapılan ısrarlı takip ilk defa müstakil suç haline getirilerek eylemlerinin cezası 6 aydan 2 yıla kadar hapisle sonuçlanacak bir suç olarak işlem görecektir. Belli durumlarda bu suç için tutuklama kararı da verilebilecektir. Aynı şekilde eşe veya boşanılan eşe karşı işlenen kasten yaralama suçları da katalog suç kapsamına dâhil edilerek tutuklama kararları kolaylaştırılmıştır. Şiddet mağduru kadınlara talep etmeleri halinde baro tarafından ücretsiz avukat görevlendirilebilecektir. Bu yeni düzenlemelerin ülkemiz ve kadınlarımız için şimdiden hayırlı olmasını diliyorum.

Bugüne kadar kadına yönelik şiddeti önlemede büyük adımlar attık, atmaya da devam ediyoruz. Ama gelinen noktada, bütün bunlar tek başına hedefimize ulaşmaya yetmiyor. Bunlar şart, bunları yapacağız, belki daha farklı olanları da yapmamız gerekecek, ama diğer alanlardaki adımları da birlikte atmamızın son derece önemli olduğuna inanıyorum.

Hâkim ve savcı yardımcılığı çok önemsediğiniz bir konu... Hâkim ve savcı yardımcılığı müessesesini Türk hukukuna kazandırmayı hedefliyorsunuz. Bu konuda ne yapmayı planlıyorsunuz?

Önümüzdeki dönemde yeni ve tarihi bir reforma imza atmayı planlıyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın da İnsan Hakları Eylem Planı'nda açıkladığı gibi, hâkim ve savcı adaylığı müessesesini kaldırıyor, yerine hâkim ve savcı yardımcılığı müessesesini getiriyoruz.

Daha nitelikli hâkim ve savcıları kürsüye gönderme hedefi çerçevesinde, hâkim ve savcıların gelişen şartlara ve hukuk anlayışına göre bilgilendirilmesi ve donatılmasını temin etmek maksadıyla Türk hukukuna kazandırmayı planladığımız bu müesseseyi yargı alanında önemli bir reform olarak görüyoruz.

1 Ocak 2023'ten itibaren yürürlüğe girmesini hedeflediğimiz bu sistemde, sınavı kazananlar hâkim ve savcı yardımcısı olarak eğitici hâkimlerin bulunduğu adliyelere atanacaklar ve oralarda eğitimlerini sürdürecekler. Eğitim süresi, asgari 3 yıl olacak. İlk yılı Türkiye Adalet Akademisinde, sonraki 2 yılı doğrudan hâkim ve savcı nezdinde olacak. Hâkim ve savcı yardımcıları, eğitici hâkimlerin yanında göreve başlamadan Akademide eğitim alacaklar.

Bir hâkim ve savcının yanına en fazla iki hâkim veya savcı yardımcısı ataması yapılacak, eğitici hâkim ve savcının bunlarla daha etkin ve daha verimli ilgilenmesi sağlanacak.

Hâkim ve savcı yardımcıları, usta çırak ilişkisi ile bizzat sahada, kürsünün yanında hâkim veya savcının nezaretinde, adeta bir hâkim veya savcı gibi çalışacaklar. Kürsüye çıktıklarında da gördükleri, yaşadıkları ve edindikleri tecrübeyle mesleklerini daha başarılı ve daha öz güvenli bir şekilde icra etmelerini sağlayacak bir kazanımı ve donanımı onlara vermiş olacağız.

Ülkemizin adalet politikasından sorumlu bir bakan olarak yargıdan beklentileriniz nelerdir? Özellikle bazı yargılamalar üzerinden yargıya ve yargı mensuplarına yapılan haksız eleştiriler hakkında ne söylemek istersiniz?

Yargı, Türk milleti adına karar veriyor. Hiç kimsenin kendisini hâkim, savcı ve mahkeme yerine koyarak karar vermemesi gerekir. Ancak, maalesef bugün uluslararası alanda Türk yargısının üzerine düşürülmek istenen pek çok gölge var. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Türk yargı sistemi verilen kararlar ve uygulamalar üzerinden belli çevreler tarafından yıpratılmak isteniyor.

Hâkim ve savcılarımız milyonlarca davaya bakıyorlar. Büyük bir özveri ile çalışıyorlar. Adalet dağıtmak için, kılı kırk yararcasına bir titizlikle ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar. Ama bir elin iki parmağını geçmeyen birkaç dava üzerinden Türk yargısını suçlamak, büyük haksızlık ve saygısızlıktır.

Bir dosyanın içindeki delilleri bilmeden, kanunu bilmeden, orada olup bitenlere vâkıf olmadan, yalan yanlış birtakım haberler üzerinden kendini hâkim ve savcı yerine koymak; gece gündüz demeden çalışan, hafta sonu dosyaları evine götüren hâkim ve savcılarımıza yapılmış en büyük haksızlıktır. Bu haksızlığı kabul etmemiz asla mümkün değildir.

Adalet Bakanı ve HSK Başkanı olarak, yargıya karşı yapılan her türlü haksızlık ve saygısızlığa karşı yargının hakkını ve hukukunu savunmak önce benim görevim. Her zaman ve her yerde bu hakkı ve hukuku sonuna kadar savunacağımdan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

FETÖ'nün hain darbe teşebbüsünün üzerinden neredeyse 6 yıl geçti. Bu süreçte FETÖ'ye mensup hainlerin bir kısmı yargı önünde hesap verdi, bir kısmı da hesap vermeye devam ediyor... Hem 15 Temmuz hain darbe girişimi, hem de yargının tavrı hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

15 Temmuz'u hep beraber yaşadık. O gün Türkiye'de tarih yeniden şekillendi. 251 şehidimiz, 2 bin 193 gazimiz var, Meclisimiz bombalandı. Savaşta bile yüce Meclis bombalanmamışken bu ihanet şebekesi, bu milletin kalbini, Meclisini bombalamaya cüret etti.

15 Temmuz gecesi, yargı dimdik ayaktaydı. Türkiye'nin dört bir tarafında, adliye olan her yerde hâkim ve savcılar, sabaha kadar nöbet tuttular. Yargı mensupları, darbe girişiminin ilk saatlerinden itibaren büyük bir hızla harekete geçerek, darbeciler hakkında gözaltı kararları verdiler. Bütün yüksek yargı organlarının temsilcileri de darbe girişimini kınadılar ve darbenin gayrimeşru olduğunu belirttiler. Darbenin seyrinin nasıl olacağını beklemeden televizyonlara çıkıp tarihi açıklamalar yaptılar. HSK tarafından önemli adımlar atıldı. İlk defa Türk yargısı darbecilere meydan okudu.

Darbenin önlenmesinde Türk milletinin her bir ferdinin emeği vardır, alın teri ve kanı vardır, herkes bir şekilde mücadele etmiştir. Ancak, Türkiye'de yaşanan bütün darbe ve muhtıralarda iyi bir sınav veremeyen yargı; 15 Temmuz hain FETÖ darbe girişimi sırasında ve sonrasında Türk yargısı ve yargı mensupları darbeye geçit vermeyerek, darbecilere biat etmeyerek Anayasa'sına, demokrasisine ve milletin iradesine sahip çıkarak tarihi bir görev icra etmiştir. Hain darbe girişimi karşısında Anayasa'ya sadakatten ayrılmayarak o karanlık gecede ve sonrasında gerekli adımları atan tüm yargı mensuplarımıza Türk Milleti olarak şükran borçluyuz.

Türkiye Adalet Akademisi, ülkemizin ihtiyaç duyduğu hâkim ve savcıları yetiştiren bir kurum... Adalet politikasından sorumlu bir bakan olarak, Türkiye Adalet Akademisine de yol göstermek anlamında hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi eğitimi, hâkim ve savcıların da meslek içi eğitimi ile ilgili görüşlerinizi de alabilir miyiz?

Adaleti tesis etmenin ilk şartı, yargıda nitelikli ve kaliteli insan kaynağına sahip olmaktır. Nitelikli insan kaynağı yeterli değilse, iyi yasaların ve fiziki altyapı yatırımlarının da bir anlamı yoktur. Nitelik ve kaliteli insan kaynağı da, ancak iyi bir eğitimle sağlanabilir. Bu nedenle hâkim ve savcı eğitimi, bütün ülkeler için olduğu gibi, bizim ülkemiz için de hayati önem taşımaktadır.

İşte tam bu noktada, hukuk fakültelerinden teorik bilgilerle mezun olan hâkim ve savcı adaylarının meslek öncesi, hâkim ve savcıların da meslek içi

eğitimlerle bilgi, birikim ve yeteneklerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu itibarla; hâkim ve savcı adaylarına yönelik meslek öncesi eğitim, hâkim ve savcılara yönelik meslek içi eğitimden sorumlu bir kurum olan Türkiye Adalet Akademisi çok önemli bir görev ifa etmektedir.

Yargıya duyulan güveni yeniden tesis etmek için, ülkemizin ihtiyaç duyduğu hâkim ve savcıları yetiştirmek ve sisteme kazandırmanın yanı sıra, meslek içi eğitim de hayati derecede öneme sahiptir. Mesleğe başlarken edindikleri niteliklerin görev sırasında yeterli olmaması, zaman içinde yürürlüğe giren yeni yasaların, bilimsel alandaki yeni görüşlerin ve gelişmelerin takip edilebilmesi için hâkim ve savcıların mutlaka meslek içi eğitimlerle bazı nitelikler kazanmaları gerekmektedir.

Yargının yoğun gündemi ve iş yüküne rağmen büyük fedekârlıklarla çalışan hâkim ve savcılara yönelik yapılan meslek içi eğitimlerine, bilgi alışverişi, koordinasyon ve eş güdüm sağlanması, uygulamada ortaya çıkan sorunlara ortak çözümler üretilmesi açısından büyük önem atfediyoruz.

Hâkim ve savcılara yönelik meslek içi eğitimler ihtiyari olarak devam ediyor. Yeni dönemde ihtiyari meslek içi eğitimler devam ederken, zorunlu meslek içi eğitimleri de devreye alacağız. Eğitim ihtiyacı olan hâkim ve savcıları, Adalet Bakanlığı, HSK ve Türkiye Adalet Akademisi birlikte tespit ederek,

onları zaman zaman değişik konularda eğitime davet edeceğiz. Bu şekildeki meslek içi eğitim ile de Akademimiz önemli bir rol üstlenmiş olacak. Bu açıdan da sürekli meslek öncesi ve meslek içi eğitimle hâkim ve savcılarımızın daha donanımlı olmaları konusunda temin etmiş olacağız.

Teftiş konusunda da yeni adımlar atacağız. Hâkim ve savcılara rehberlik eden ve yol gösteren teftişin onlara çok şey kazandırdığına inanıyoruz. Şu anda müfettiş sayımızın azlığı ve bazı sorunlar nedeniyle maalesef mahallinde teftişte istediğimiz kadar başarılı değiliz. Yeni dönemde teftişi iki yılda bir yapılan rutin ve zorunlu halde getiren, bizzat mahallinde mahkemeyi, hâkim veya savcıyı, dosyaları inceleyen, teftiş eden, rehberlik eden, eğiten, yönlendiren teftişi etkin bir şekilde devreye koymayı, böylelikle de meslek başında da bir eğitimi hayata geçirmeyi hedefliyoruz.

Son olarak hâkim ve savcılar ile hâkim ve savcı adaylarına nasıl bir mesaj vermek istersiniz? Onlara ne gibi tavsiyeleriniz olabilir?

Hâkim ve savcı olmak; hem büyük bir onurdur, hem de ciddi bir mesuliyet gerektirir. Adalet gibi yüce bir değeri ayakta tutmakla, hak ile hükmetmekle ve herkese hak ettiğini vermekle görevli hâkim ve savcıların nitelikleri önemlidir.

İyi bir hâkim ve savcı; mesleki bilgi ve donanımın yanı sıra, güzel ahlak sahibi de olmalıdır. Bir hâkim ve savcının karakteri ve insan kalitesi, en az hukuk bilgisi ve tecrübesi kadar önemlidir. Bu görevi yerine getirecek kişilerde sadece mesleki bilgi ve donanım değil, aynı zamanda insani ve ahlaki vasıflar da olmalıdır.

Merhum Ahmet Cevdet Paşa'nın Mecelle'de ifade ettiği gibi, hâkim; hakim, fehim, müstâkim, emin, mekin ve metin olmalıdır. Hakim olmalı; yani ilim sahibi, hikmet sahibi, hüküm ve liyakat sahibi olmalıdır. Yasalara, Anayasaya ve hukuka hâkim olmalı, dosyasına hâkim olmalı ve hikmet sahibi olarak hükümlerini adil vermelidir.

Fehim olmak; akıllı olmak, mantıklı olmak, anlayışlı olmak ve muhakeme yeteneğini güçlü tutmaktır. Sadece akıllı olmak, anlayışlı olmak yetmez. Sağlıklı bir muhakeme yeteneği de olması; kararların adil olması, doğru olması ve isabetli olması bakımından da son derece önemlidir.

Müstâkim olmak; doğru olmak, dürüst olmak, dengeli olmak, ölçülü olmak ve istikamet üzerine olmaktır. Eğer bir hâkim doğru, dürüst, dengeli ve ölçülü olursa, vereceği karar kadar, davranışları da insanlarda güven tesis eder. Onun için de emin olmak, güvenilir olmak gerekir.

Herkes hak ararken hâkimin haksızlık etmediğini, adil olduğunu ve güvenilir biri olduğunu bilmeli ki, verilen karardan memnun olsun. Müstâkim olmazsak, fehim olmazsak, hâkim olmazsak ve emin olmazsak, etrafımızdaki insanlara bu kanaati veremeyiz.

Metin olmak; mesleğin vakarını, onurunu ve ağırlığını her hal ve davranışımızda taşımak demektir. Bu mesleğin bir vakarı, bir ağırlığı var. Onun için hâkim ve savcı vakarlı, oturaklı, sakin, onurlu ve omurgalı olmalı, bunu da hayatının her anına yansıtabilmelidir.

Hâkim ve savcılar, kendilerini bu niteliklerle donatırlarsa görevleri süresince liyakatleri ve kararları tartışılmaz olur.

Adalet, hâkim ve savcının bir ihsanı değildir. Hâkim ve savcının esas görevi de, adalet ihsan etmek değil, hak ve adalet ile hükmetmektir. Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun vicdani kanaatiyle karar vermektir.

Hâkim ve savcılar görevlerini yerine getirirken bağımsız ve tarafsızdırlar. Ancak, bir karar verirken "Benim takdir hakkım var" diyerek keyfi hareket edemezler. Anayasamızın 138. maddesi, hukuk devletinin yargı süreçleri ile ilgili temel ilkelerini ortaya koymaktadır. Hâkim ve savcılarımızın bu maddeyi çok iyi içselleştirmeleri gerekiyor.

Buna göre bir hâkim ve savcı karar verirken önce anayasaya, kanuna, hukuka bakacak ve bunlara uygun bir vicdani kanaat edindikten sonra kararını verecek. Bir hâkim ve savcının vicdanı, anayasaya, kanuna, hukuka ve dosyadaki delillerden edindiği kanaate bağlı olacak. Vicdan; anayasa, kanun ve hukuk ile bağlı olmazsa, o vicdan rüzgârın önündeki yaprak gibi olur, bir o yana, bir yana gider. Ne hakkı, ne de hakikati tespit edip sahibine teslim edemez.

Bir hâkim ve savcı aklını veya vicdanını terör örgütlerine, devlet millet düşmanlarına ya da herhangi bir ideolojinin emrine tahsis etmemeli, Anayasa, kanun ve hukuk dışındaki her türlü bağlılığı reddetmelidir. Bağımsızlık, tarafsızlık ve adil olmak bunu gerektirir.

Yargıya dönük eleştirilerin büyük bir kısmının gerekçelerin yetersizliğinden ve ikna edicilikten uzak olmasından kaynaklandığını görüyoruz. Gerekçeler doyurucu ve ikna edici olsa, emin olun yargıya yapılan eleştirilerin önemli bir kısmı da olmayacak. Doğru karar, aleyhine olan insanı da size saygıya sevk eder. Eğri karar, lehine olan insanı dahi size saygı duymaya yöneltmez. Onun için hâkim ve savcılarımızın, kararların doğru ve adil olmasına, gerekçelerin doyurucu olmasına hassaten önem göstermeleri gerekmektedir.

Bütün hâkim ve savcı adaylarımıza bir kez daha şunu ifade etmek istiyorum. Anayasanın, kanunların, hukukun ve adaletin adamı olun. Devletimize ve milletimize sahip çıkın ve bunlardan asla taviz vermeyin.

Çünkü sizin başarınız bizim devletimizin, milletimizin geleceği bakımından son derece önemlidir. Adalet terazisinin ayarlarını bozmamak, bozulmasına izin vermemek, adaleti ayakta tutmak, hak sahibine hakkını teslim etmek, adalete güveni ve yargıdan memnuniyeti artırmak, bir devleti güçlü, halkını bahtiyar kılmak, ancak adil kararlarla mümkündür.

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ
Türkiye Adalet Akademisini Ziyaret Etti

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın tensipleri ile 29 Ocak 2022 tarihinde Adalet Bakanlığı görevine yeniden atanan Bekir Bozdağ, Bakan Yardımcıları ile birlikte Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etti.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın tensipleri ile Adalet Bakanlığı görevine yeniden atanan Bekir Bozdağ, Bakan Yardımcıları ile birlikte Türkiye Adalet Akademisini ziyaret etti.

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir'den ve Daire Başkanlarından, Akademinin idari, mali işleyişi ve eğitim müfredatı ile ilgili bilgi aldı.

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, bu ziyarette Akademide görev yapan Öğretim Görevlileri ile de tanışıp fikir alışverişinde bulundu.

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ:
Kültürümüz ve Hukukumuz Kadına Saygıyı Esas Alır

8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla Türkiye Adalet Akademisinde kadın hâkim ve savcı adayları ile bir araya gelen Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, "Bizim kültürümüz, medeniyetimiz, tarihimiz, ahlakımız, anayasamız ve hukukumuz kadına şiddeti değil, kadına saygıyı, insana saygıyı esas alır" dedi.

Türkiye Adalet Akademisi'nde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla kadın hâkim ve savcı adayları ile bir araya gelen Bakan Bozdağ, kamuoyunda zaman zaman gündeme gelen bazı yargı kararlarının adalete olan güveni zedelediğini kaydetti. Hâkim ve savcıların esas vazifelerinin anayasa, kanun ve hukuka uygun vicdani kanaatle karar vermeleri olduğunu anlatan Bakan Bozdağ, yargısal süreçteki her bir kararın, hukuka ve adalete olan güvenini arttıracağını söyledi.

KÜLTÜRÜMÜZ, ANAYASAMIZ VE HUKUKUMUZ KADINA SAYGIYI ESAS ALIR

Bakan Bozdağ; "Milletin adalet beklentisine cevap verecek, haksızlıklar konusunda elinde tuttuğunuz teraziyi doğru tartarak hakkı hem tespit edecek, hem de hak sahibine sizler teslim edeceksiniz. Adaletin doğru işlemesi milletin her bir ferdinin hem yargılama görevi yapan hâkim ve savcılara güvenmesi, hem de onların verdiği kararlara itaat etmesi ve uyması, uygulaması, o ülkede mülkün temeli olan adaleti ayakta tutmak için son derece önemli bir göstergedir. Sizlerin verdiğiniz her bir karar her bir vatandaşımızın hukukumuza, adaletimize, yargımıza ve devletimize olan güvenini arttıracak bağlılığını arttıracaktır. Her yanlış kararda hukukumuza, devletimize ve adaletimize olan inancı zayıflatacaktır. O yüzden yargı görevi yapanlar sadece hak ve adalet tevziinde değil, aynı zamanda toplumsal birliğimizin, huzur ve güvenimizin, kamu düzenimizin iyi olmasında da çok önemli

bir görevi ifa ettikleri tartışmadan varestedir. Türkiye'nin pek çok kanayan yarası var. Bunlardan en önemlisi de hiç şüphesiz kadınlarımıza karşı uygulanan şiddet eylemleridir. Gün geçmiyor ki gazetelerde, televizyonlarda herhangi bir kadına karşı bir şiddet haberi duymayalım ya da izlemeyelim. Bu gerçekten korkutucu bir durum. Zira bizim kültürümüz, medeniyetimiz, tarihimiz, ahlakımız, anayasamız ve hukukumuz kadına şiddeti değil, esasında kadına saygıyı, insana saygıyı esas alır ve bunu doğrudan herkese kadın erkek ayrımı yapılmaksızın emreder. Bir milletin kültürü, medeniyeti, ahlakı, yasaları kadına karşı şiddeti men eder, saygıyı emrederken bu kadar şiddetin olmasını, bu kadar kötülüğün olmasını anlamakta da gerçekten zorlanıyoruz. Bu noktada hâkim ve savcılarımıza önemli görevler düştüğünde de şüphe yoktur.

CEZALARIN CAYDIRICILIK FONKSİYONU ETKİNLEŞTİRİLECEK

Zira bir yandan kadına karşı şiddetle mücadelede önleyici hukukun önemi ortadayken ve bununla ilgili gerekenler yapılırken, öte yandan da herhangi bir suç sayılan eylem işlendiği takdirde bununla ilgili soruşturma ve yargılama süreçlerinin adil bir şekilde yürütülmesi, hak ve adalet neyi emrediyorsa ona göre hükümler verilmesi gerekir. Elbette kadına karşı şiddet eylemleri nedeniyle cezaların caydırıcılık fonksiyonunun daha etkin bir şekilde uygulanmasına ve belki de bu alanda yeni suçların işlenmesine büyük oranda engel olabilecek niteliktedir. O nedenle kadına karşı şiddetle mücadelede Türkiye'nin merhamete değil, adalete ihtiyacı vardır. Hakların, hukukun, kanunun, adaletin emri neyse bunların gereğini eksiksiz ve tam yapmaya ihtiyacımız vardır. Genç hâkim ve savcı adayları olarak sizlerin görev yapacağınız, sağlık içinde uzun yıllar içerisinde toplumumuzdaki bu yaranın kapanmasında önemli rolleriniz olacağına önemli vazifeler icra edeceğinize yürekten inanıyorum.

ESAS VAZİFEMİZ HUKUKA UYGUN VİCDANİ KANAATLE KARAR VERMEKTİR

Zaman zaman haberlere düşüyor, siz de takip ediyorsunuz. 23 yerinden bıçaklanan bir kadını bıçaklayan fail, 3 ay tutuklu kalıp sonra da serbest bırakılıyor. Sonra bakıyorsunuz, 15 yerinden bıçaklamış, başka bir fail tutuklanmadan adli kontrolle serbest bırakılabiliyor. Bu haberleri duyan vatandaşlarımızın hem adalete olan güveni zedeleniyor, hem de bu kararları tesis edenlere olan inancı sarsılıyor. Bizim esas vazifemiz anayasa, kanun, hukuka uygun vicdani kanaatle karar vermektir. Ben her zaman söylerim, Anayasamızın 138. maddesi gerçekten hukuk devletinin hâkim ve savcılar yargı süreçleri ile ilgili temel ilkeleri ortaya koymaktadır. Hepimiz vicdan sahibiyiz, hepimizin kalbi var, ama bizim vicdanlarımız tek başına karar tesis etmeye yetmez. Eğer bir vicdanı biz anayasa, kanun ve hukukla bağlamazsak o vicdan zulme alet olur.

HUKUK DÜZEYİNDE KADIN KAVRAMININ ORTAK BİR KAVRAM OLARAK KULLANILMASINI TEMİN ETTİK

Kadına karşı şiddetle mücadele konusunda Türkiye'de çok önemli çalışmalar yapıldı. Sizler de takip etmişsinizdir. Belki çoğunuzun lise öğrencilik yıllarına, üniversite öğrencilik yıllarına denk geldi ve bizim kanunlarımızda uzunca bir zaman kadınlarımızı inciten, onları kendi içinde ayrıştıran nice kanun maddeleri nice hukuk ibareleri vardı.

Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Türk Ceza Kanunu başta olmak üzere kanunlarımızda kadınları incitici kendi içinde ayrıştırıcı kategorize edici kavramları bir bir Türk hukukundan kanunlarından temizledik ve kadın kavramının bütün kadınlarımız için ortak bir kavram olarak kullanılmasını hukuk düzeyinde temin ettik. Tabii halk arasında konuşmalar farklı olabilir. Ama bilmemiz lazım ki, her kanun aynı zamanda bir kültür oluşturur. Bir kültür anlayışında yolunu açar. Bu düzenlemeler yeni bir kültürün oluşmasında çok büyük katkılar sağlayacaktır. Anayasamızın 10. maddesinde kadınlarla erkeklerin eşit haklara sahip olduğu devletin bu eşitliği hayata geçirmekle yükümlü olduğuna dair önce bir hüküm koyduk.

Ama baktık ki haklar eşit diyoruz ama eşitlik arazide kanunda yazdığı gibi değil. Devlete yüklenen yükümlülükle maalesef devletin bu alanda etkin rol almasını anayasanın eşitlik ilkesi varken hukuk devleti ilkesi varken pek de mümkün görünmüyor. Bunun üzerine ikinci bir adım attık ve kadınlar lehine yapılacak düzenlemelerin eşitlik ilkesine aykırı yorumlanamayacağına dair anayasamıza kadınlar lehine ilk defa pozitif ayrımcılığı koyduk.

HAKSIZLIĞA HAK DİYEN, AYRIMCILIĞA EŞİTLİK DİYEN KİŞİ OLMAYIN

Türk siyasi tarihinde de hukuk tarihinde de kadınlar lehine pozitif ayrımcılığı getirip anayasal düzeyde koyan ve devletin bütün kurumlarına Cumhurbaşkanından başlayarak bütün görevlilerini bu pozitif ayrımcılığı uygulamayı emir haline getiren tarihi bir adımı anayasamıza koyduk ve büyük bir değişimi buradan hareketlendirdik. Tabii bu devam ediyor. Bunun yansımaları ne oldu derseniz bunun pek çok alanda yansımaları oldu. Türkiye'de kadınlarımızın kendi içinde eşitsizliğini doğuran başı açık, başı örtülü kadınların eğitim, seçilme ve istihdam haklarını anayasaya ve yasalara rağmen Türkiye'nin taraf olduğu insan hakları sözleşmelerine rağmen maalesef uygulamada eşit bir şekilde Türkiye uzunca bir süre uygulayamadı. Mahkeme kararları Anayasa Mahkememiz, Danıştayımız başta olmak üzere bunlara hak ve adalet olduğunu ve bu uygulamaların haksızlığın, eşitsizliğin, ayrımcılığın hukuk devletinin gereği olduğuna dair sayfalarca kararlar yazdılar. Sakın böyle hâkimler olmayın. Haksızlığa hak diyen, ayrımcılığa eşitlik diyen, hukuk devletini ayaklar altına alan düzenleme ve uygulamalara hukuk devletinin gereği diyen bir hâkim ve savcı olursanız hangi mahkemede üye olursanız olun hukuku da, anayasayı da, hakları da, eşitliği de ayaklar altına almış olursunuz.

Bir yandan eğitim hakkından kimse mahrum edilemez. Anayasa yoksun bırakılamaz diyor. Öte yandan toplumda kadınların neredeyse yarısını, belki daha fazlasını biz yıllar yılı sadece kıyafet tercihinden eğitim hakkından mahrum bıraktık. Çalışma hakkı, herkesin hakkıdır. Sadece işe girmenin gerektirdiği liyakat şartları dışında hiçbir şey gözetilemez derken biz anayasanın bu açık hükümlerini çiğnedik ve kadınlarımızın yarısının neredeyse çalışma hakkını elinden alan uygulamaları hayata geçirdik. Kıyamet kopmadı ve bu alanda attığımız demokratikleşme ve hukuk devletinin gereklerine uygun adımlar sayesinde bugün eğitim hayatında, çalışma hayatında ve siyasi hayatımızda kadınlarımızın hepsi eşit bir şekilde yerlerini almakta alın teriyle mücadelelerini sürdürmektedir.

8 BİN 294 KADIN HÂKİM VE SAVCIMIZ GÖREV YAPMAKTADIR

Geçen zaman içerisinde kadın istihdamını arttırmak için ciddi adımlar attık ve gelinen noktada belki sadece kendi kurumumuzla ilgili bir rakamı paylaşmam daha uygun olur. 2002'de 1847 kadın hâkim ve savcımız varken şu anda 8 bin 294 kadın hâkim ve savcımız görev yapmaktadır. Şu anda hâkim ve savcılarımızın yüzde 43'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Sınavdaki başarıya baktığımızda son mülakata girenler içerisinde kadınların başarısının erkeklerden daha fazla olduğunu görüyoruz ve yakın bir gelecekte kadın erkek sayısının eşitleneceğini, belki de kadınların sayısının daha da artacağını öngörüyoruz. Burada herhangi bir kota uygulaması söz konusu değildir bundan sonra da olmayacaktır. Alın terini döken hak eden kim olursa olsun bir adım önde olacak ve onlar sizin bulunduğunuz yerlerde görevlerini ifa etmeye devam edecektir.

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ Akademi Eğitim Açılış Törenine Katıldı

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, 4 Nisan 2022 tarihinde Türkiye Adalet Akademisinde düzenlenen 25. Dönem Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları Son Dönem Eğitimi ile 16. Dönem İdari Yargı Hâkim Adayları Hazırlık Eğitimi Açılış Törenine katıldı.

Türkiye Adalet Akademisinde düzenlenen eğitim açılış törenine katılan Bakan Bozdağ, yeni eğitim yılının hayırlı, yararlı ve başarılı geçmesini temenni ederek hâkim ve savcı adayları ile bir arada olmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi.

BEKİR BOZDAĞ: BİZİM BAĞLILIĞIMIZ, BİZİM SADAKATİMİZ; ANAYASAMIZA, KANUNLARIMIZA VE HUKUKUMUZADIR

Adalet gibi yüce bir değeri ayakta tutmakta görevli olan hâkim ve savcılık mesleğinin büyük bir sorumluluk gerektirdiğini kaydeden Bakan Bozdağ, "Vicdanlarımızı ve aklımızı ve bütün muhakememizi anayasa, kanun ve hukuka bağlı ve sınırlı olduğunu asla unutmamalıyız. Bizim bağlılığımız, bizim sadakatimiz, anayasamıza, kanunlarımıza ve hukukumuzadır. Bunun dışında her türlü bağlılığı hâkim ve savcılar reddetmelidir.

Bugün yargıya güven ve yargıdan memnuniyet konusunda pek çok eleştiri alıyoruz. Bunu azaltacak olan sizlersiniz. Çünkü yargıya güveni artıracak yargıdan memnuniyeti yükseltecek hâkim ve savcılarımızın adli süreçlerde verdiği kararlar olacaktır. Sizler ne kadar anayasaya, hukuka uygun karar verirseniz, adil olursanız, karara muhatap olanlar bu kararlarda adil olduğunuza dair kanaat sahibi olurlarsa hem size, hem kararınıza, hem adalet duygusuna güven artacak, yargı hizmetlerinden memnuniyet de yükselecektir.

Size bir dava açıldığında veya bir şikâyet geldiğinde burada buna bakıp ona göre layık olduğu muameleyi yapmak bizim verdiğimiz kararların isabeti bakımından son derece önemlidir. Her işimizde adil olmak ve adaletle hükmetmek yüce Allah'ın, kültürümüzün medeniyetimizin, Anayasa ve yasalarımızın bize emridir. Biz her işimizde adil olduğumuzda Allah'ın indirdiğine uymuş oluruz. Kültürümüzün emrine uymuş oluruz. Medeniyetimizin emrine uymuş oluruz. Anayasa ve yasalarımızın emrine uymuş oluruz. Onun için de bu emirlere itaat etmek ve uymak hâkim ve savcılarımızın birinci derecede asli vazifeleridir.

Hâkim ve savcı bir hüküm verirken benim takdir hakkım var diye keyfine göre hareket edemez. Çünkü takdir hakkı keyfilik hakkı değildir. Hâkimler bağımsızdırlar. Kararlarını anayasaya, hukuka ve kanuna uygun olarak vicdani kanaatleriyle verirler. Çok açık Anayasanın 138'inci maddesi, hâkim karar verirken, savcı da karar verirken önce Anayasaya bakacak, kanuna bakacak, hukuka bakacak ve bunlara uygun bir vicdani kanaat edindikten sonra hükmünü tesis edecek.

O yüzden bizim vicdanımız var, ben vicdanıma göre hareket ettim deme hakkımız yok. Bizim vicdanımız anayasa, kanun ve hukuka bağlı bir vicdan. Biz ona bağlı bir vicdanla hareket edersek o zaman anayasaya, kanuna, hukuka uygun vicdani kanaat edinmiş ve adil bir karar

tesis etmiş oluruz. Vicdanlarımızı ve aklımızı ve bütün muhakememizi anayasa, kanun ve hukuka bağlı ve sınırlı olduğunu asla unutmamalıyız. Bizim bağlılığımız, bizim sadakatimiz, Anayasamıza, kanunlarımıza ve hukukumuzadır. Bunun dışında her türlü bağlılığı hâkim ve savcılar reddetmelidir. Hâkim ve savcılarımız görevlerinde bağımsız ve tarafsız hareket etmek zorundadır. Hem Anayasamızın hem de yasalarımızın bize en büyük emirlerinden biri budur.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde görev yapan bütün kamu görevlileri gibi hâkim ve savcılarımızın da vazifelerin başında gelen şeylerden biri de, devletine, milletine, anayasasına, yasalarına, hukukuna sadakat gösteriyor. Bizim sadakatimiz bunlara, eğer bir hâkim veya savcı aklını veya vicdanını terör örgütlerine, devlet millet düşmanlarına, herhangi bir ideolojinin emrine tahsis ederse adı ne olursa olsun gerçek anlam da hâkim ve savcı olamaz. Onun için aklınızı ve vicdanınızı sadece anayasamıza, yasalarımıza ve hukukumuza bağlı tutun onun dışındaki bütün bağlılıkları reddedin. Bağımsızlık tarafsızlık, özgürlük adil olmak bunu gerektirir. Eğer bir ülkede karar verme birilerine danışarak aldığına dair aldığı bir kanaat varsa o ülkede adaleti ayakta tutmak asla mümkün olmaz.

FETÖ yüzünden yaşadığımız tecrübe nedeniyle büyük bir bedel ödedik. Milletimize yeni bedeller ödettirmemek, adaletin, yargının birtakım ideolojiler ve terör örgütleri tarafından işgal edilmesine izin vermemek, hepimizin ortak vazifesidir. Sizin, bizim ve devletimizin ortak vazifesidir. Devletimize ve milletimize sahip olun. Ve bunlardan asla taviz vermeyin.

Sizlerden istirhamım mesleğe başladığınızda adalet terazisinin ayarlarını bozmayın. Adalet terazisinin ayarlarını bozmak isteyenlere müsaade etmeyin. Adaleti ayakta tutun. Hak sahibine hakkını teslim etmekten tereddüt etmeyin. Ben inanıyorum ki sizler böyle davrandığınız zaman

halkın size olan güveni de artacak, sizin verdiğiniz kararlara itimadı da artacak." dedi.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: TEK BİR AMACIMIZ VAR, O DA SİZLERİ İYİ BİRER HÂKİM VE SAVCI OLARAK YETİŞTİRMEK

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir de eğitim açılış töreninde adaylara seslenerek, "Tek bir hedefimiz var, sizleri iyi hâkim ve savcılar olarak yetiştirmektir." ifadelerine yer verdi.

Başkan Özdemir; "Adalet devletlerin olmazsa olmazıdır. Medeniyetler her daim adaletle anılır ve adaletle yücelir. Türkiye Cumhuriyeti de kurulduğu günden bugüne kadar tarihten getirdiği rollerle her daim adaletle payidar olmuştur. Şu anda Türkiye'de 'Yargı Reformu Stratejisi Belgesi' ile ortaya çıkan inançla adalete olan güveni arttırma noktasında Adalet Bakanlığının ve Türkiye Adalet Akademisinin 'Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim' sloganı ile bu anlayışı destekliyoruz ve çalışmalarımızı bu yönde yürütüyoruz.

Eğer ülkenizi seviyorsanız, bu millete değer veriyorsanız yapacağınız en önemli iş mesleğinizi iyi bir şekilde icra etmek. Gerek Türkiye Adalet Akademisi gerekse ilk derece mahkemelerinde yapacağınız stajlarınızda sizlere sunulan imkânlardan elverdiği ölçüde faydalanmaya çalışın. Bizler de Adalet Akademisi olarak sizler için elimizden gelenin en iyisini yapmaya hazırız. Tek bir amacımız var sizleri iyi bir hâkim ve savcı olarak yetiştirmek. Bu ülkenin gurur duyacağı hâkimler ve savcılar olarak yetişmenizi sağlamak.

İnteraktif sistemle oluşturduğumuz sınıflarımızda eğitim alacaksınız. Son dönem eğitimi, daha çok uygulamaya yönelik olacak. Aldığınız eğitimler sonucunda tüm eksiklerinizi tamamlamanızı amaçladık. Eğitim döneminin hepinize faydalı ve hayırlı olmasını diliyorum." dedi.

‘Sağlık Çalışanlarının Hukuken Korunması Sempozyumu’ Düzenlendi

Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Türkiye Adalet Akademisi iş birliği ile 10 Mart 2022 tarihinde Ankara’da “Sağlık Çalışanlarının Hukuken Korunması Sempozyumu” düzenlendi.

Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, Yargıtay Başkanı Mehmet Akarca, Danışta Başkanı Zeki Yiğit ve Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir’in katılımlarıyla “Sağlık Çalışanlarının Hukuken Korunması Sempozyumu” düzenlendi.

BEKİR BOZDAĞ: HAKSIZLIK VE HUKUKSUZLA MÜCADELE HERKESİN BOYNUNUN BORCUDUR

Pandemi sürecinde 2 yıldır özveriyle büyük mücadele eden Sağlık Bakanı Fahrettin Koca ve tüm sağlık çalışanlarına teşekkür ederek sözlerine başlayan Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, sadece Türkiye’de değil dünyanın dört bir yanında haksızlık ve hukuksuzlukla amansız ve fakatsız mücadelenin herkesin boyun borcu olduğunu söyledi. Bakan Bozdağ: “Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin vicdanları sızlattığını vurgulayarak, “Bir adam çok sevdiği evladına elleriyle şifa dağıtacak bunun için ‘biraz müsaade et şunu bir muayene edeyim’ diyen hekime, sağlık personeline nasıl öfkelenir, nasıl şiddet uygular? Ben bunu anlamakta gerçekten zorlanıyorum. Benim mantığım da almıyor vicdanım da almıyor

Sağlık alanında dünyaya örnek adımlar atan Türkiye Cumhuriyeti Devleti büyük örnekliğini pandemiyle mücadelede de başarıyla göstermiştir. Hakikaten dünyanın dört bir yanında pandemiyle mücadele edilirken, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, hekimlerimizin, sağlık çalışanlarımızın ortaya koyduğu başarılı mücadele, Türkiye’yi bu noktada bir kez daha dünyaya örnek yapmıştır. Bu vesileyle pandemi döneminde hayatını kaybeden hekimlerimize,

sağlık çalışanlarımıza ve her bir vatandaşımıza Cenab-ı Haktan ayrı ayrı rahmet diliyorum. Şu anda pandemiyle mücadele eden insanların her birine de ayrı ayrı şifa temenni ediyorum. İnşallah onlar da şifa bulur yakında aramıza katılırlar diye dua ediyorum.

Hastalıkla mücadele olduğu gibi, pandemiyle mücadele olduğu gibi, pek çok haksızlıkla ve hukuksuzlukla da mücadele lazım ki dünyamız daha güzel olsun, yaşadığımız toplumda insanlar daha mutlu ve huzurlu olsunlar.

Haksızlıkla, hukuksuzlukla her yerde her biçimde amasız fakatsız bir mücadele hepimizin boynunun borcudur. Eğer biz bu mücadelede esneme gösterirsek o zaman haksızlığın ve hukuksuzluğun bize tahakküm etme ihtimalini gözden ırak tutmamalıyız. Haksızlıkla sadece ülkemiz içinde değil, komşu coğrafyalarda da dünyanın dört bir yanında da gözümüzü kapatmadan, kulağımızı tıkamadan, suskunluğa bürünmeden etkin bir şekilde mücadele etmek zorundayız.

SAĞLIK ÇALIŞANLARINA HER TÜRLÜ DESTEĞİ SINIRSIZ VERMEYE HAZIRIZ

Hâkimler ve savcılar bizim haklarımız ve hürriyetlerimiz hakkında karar tesis ederken hekimler ve sağlık çalışanları da bizim yaşam hakkımız ve daha kaliteli daha iyi yaşama hayatımıza devam etmemiz için büyük görev yapmaktadırlar. Biri haklar ve hürriyetler, öbürü yaşam hakkı bakımından tarihi öneme sahip önemli görevler ifa etmektedir. Esasında yaşadığımız zaman temel hak ve hürriyetleri kullanma ve onlardan istifade etme imkânı var. Ama yaşam hakkını kaybeden birinin sahip olduğu temel hakları kullanma ve onlardan istifade etmesi de mümkün değildir. Esasında haklarımızı ve hürriyetlerimizi sağlık içinde güvenle kullanmamızın sigortalarından bir tanesi de hekimlerimiz, sağlık çalışanlarımız, diş hekimlerimiz ve bu alanda emek verenler, ter dökenlerdir. O yüzden ben hekim kelimesi ile hâkim kelimesinin köken birliğinden birbirine benzerliğinden öte ikisinin hizmet ettiği değerlerin hepimizin hayatı için son derece anlamlı ve yüce olduğuna inanıyorum. O nedenle de diyoruz ki, bizim Anayasamız ve yasalarımız yaptıkları işler dolayısıyla aldıkları kararlar nedeniyle hâkim ve savcılar için ne tür bir teminat öngörüyorsa hekimler, diş hekimleri ve sağlık çalışanları için de aynı güvenceyi teminatı öngören tarihe adımı

atmalıyız. Hekimlerimiz de hâkimlerimiz gibi korunmalı, ikisi de bizim hayatımızı koruyan, bizi kollayan, bize değer veren önemli görevleri ifa ediyorlar. Sağlık çalışanlarının ben Bakanlık olarak da emrindeyim, vatandaş Bekir Bozdağ olarak da emrindeyim. Her türlü desteği vermeye hazırız.

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ HAKKINI VE HUKUKUNU KORUYACAĞIZ

Tazminat davaları karşısında hekimlerimizin, diş hekimlerimizin ve sağlık çalışanlarını korumanın çift yönlü bir faydası olduğuna inanıyorum. Bir taraftan da vatandaşımızı koruyacağız bu yolla. Öbür taraftan da hekimlerimizin standardını yükseltme ve onların cesur kararlar alarak vatandaşımızın şifasını hızlandırma yolunda hızlı adımlar atmasını sağlayacağız. Eğer bir hekim muayene sırasında, teşhis sırasında, tedavi sırasında verdiği bir kararda hataya düşerse veya herhangi bir nedenle eksiklik olursa karşısında da milyonlarca TL'lik tazminatlara muhatap olduğunu düşünürse o kararları vermekte çekingen davranır. Hatta TUS sınavına girerken mesleki tercihlerde bile tercih edenler pratisyen hekimlerimiz tazminat risklerini göze alarak, riski daha az olan alanları tercihe yönelebilirler ki, şu anda da öyle bir risk zannedersem var. Bu korku ve baskı altında hekimlerimiz, bizim sağlığımız için istenilen adımları cesurca atabilir mi? Bazıları belki bu gelen tazminat davalarına karşı tedbiri yanlış değerlendirebilirler. Biz bir yandan hekimlerimizi, diş hekimlerimizi, sağlık çalışanlarımızın hakkını, hukukunu koruyacağız öte yandan da bu yolla vatandaşlarımızın yakalandığı dertten hastalıktan hızlıca kurtulmasının yolunu açacağız." dedi.

FAHRETTİN KOCA: ŞARTLARIMIZIN VE HUKUKUMUZUN KORUNMASI LAZIM

Sempozyum açılış töreninde bir konuşma yapan Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, salonda adaletin temsilcilerinin bulunduğunu hatırlatarak, "Ben de, bugün karşınızda tedavi etmeye çalıştığı bir hastası ya da hasta yakını tarafından şiddete uğramış bir hekim olarak ya da erken doğmuş, yenidoğan yoğun bakımda yaşatmaya çalıştığım ve gözlerini kaybetmiş bir bebeğin ailesi tarafından haksız bir davaya uğramış bir hekim olarak oturabilirdim." dedi.

Sağlık çalışanlarının iki önemli sorununu çözmek için Bakan Bozdağ ile göreve geldiği ilk günden beri uzun mesailer harcadıklarını vurgulayan Bakan Koca; "Bu iki sorunun çözüme ulaşması için gösterdikleri samimi çaba için camiamız adına Adalet Bakanımız Bekir Bozdağ'a çok teşekkür ederim. Sesimizi duydu, kendisini bizim yerimize koydu, inisiyatif aldı ve büyük bir gayret gösterdi. Mevzuat açısından ihtiyacımızın tanımını birlikte yapmaya çalıştık. Fakat burada esas gücümüz sizler olacaksınız. Yaşadığımız zorluklara sizler inanmazsanız, netice almamız mümkün değil. Kanun ile sınırlar çiziliyor. Mevzuat buna uygun olarak belirleniyor. Kural, haddi tanımlıyor, haddi aşanın cezalandırılmasını işaret ediyor, ama haddi aşana haddini bildirmiyor. Fakat yasa, koruyucu bir çatı; demir parmaklıklar had bildirir bir gerçek olmadan arkadaşlarımızın imdat çığlıkları, beyaz kod panikleri hiçbirimize huzur vermez.

Bir hâkimin, bir savcının ya da bir avukatın hüküm vermek, iddiada bulunmak ya da hakkını savunmak için konuşmak istediğinde dilinin kesildiğini düşünün. Hem de hakkında hüküm verdiği, hakkında iddiada bulunduğu ya da hakkını savunduğu kişi tarafından. Bu korkunç olayın, bir cerrahın, bir daha ameliyat yapamayacağı seviyede elinin kesilmesinden ne farkı var? En ufak bir sağlık sorunu yaşadığımızda dilimizden düşürmediğimiz bir ifade var; 'her şeyin başı sağlık'. Bu sözün dilden hakikate dönüşmesinin bir sonucu var. Sağlığın başı kesilirken sizlerin sessizce beklemeyeceğinden eminiz demektir. Her meslek grubunda işini gereği gibi yapmayan az sayıda kişi olabilir. Bunlar için alınacak tedbirlerde hiçbir beis yok. Ancak mesleğini onuruyla yapan binlerce hekimimizi işini kaygıyla yapmaktan kurtarmalıyız.

Malpraktis davalarındaki istismarlar konusunda ise aynı kökten gelen hekim ve hâkim kelimelerinin kardeşliğini hatırlatıyorum. Sağlığa, sağlık hizmetine hepimizin ihtiyacı var. Bugün ise sağlıkçıların size ihtiyacı var. Hakkımızı, hukukumuzu lütfen koruyun." diye konuştu.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: SAĞLIK ÇALIŞANLARININ KORUNMASI TÜM YÖNLERİYLE ELE ALINACAK

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir de, COVİD-19 salgını sürecinde sağlık çalışanlarının verdiği emeğe değindi. Başkan Özdemir: "Adalet devletin, sağlık ise insan yaşamının temelidir. Devletlerin kuruluşu insanın mutluluğunu, refahını amaçlar. Adalet ve sağlık çalışanları da bu amaca hizmet eder. Özellikle son iki yıldır bütün dünyada olduğu gibi, ülkemizde de yaşanan COVID-19 salgını ile mücadelede sağlık çalışanlarının verdiği emek, herkes tarafından takdirle karşılanmıştır. Buna rağmen, sağlık çalışanları şiddet eylemlerine maruz kalmaya devam etmektedir. Ayrıca görevleri gereği yapmış oldukları tıbbi uygulamalar sonucunda meydana gelen olumsuz durumlar nedeniyle ağır tazminat ve cezai sorumluluklarla karşılaşmaktadırlar.

Türkiye Adalet Akademisi olarak, sağlık çalışanlarının görevlerini yerine getirirken yaşadıkları mağduriyetlerin giderilmesini önemsiyoruz. Düzenlenen bu sempozyumun amacı da sağlık çalışanlarının hukuken sahip oldukları haklar, hak arama süreçleri hakkında farkındalık oluşturmak ve bu konularda hâkim ve savcıların uygulamalarına yön vermektir.

Sağlık çalışanlarının hukuken korunması konusunun bütün yönleriyle ele alınacağı sempozyum, "Sağlıkta Şiddet ve Sağlık Çalışanlarının Korunması" ve "Tıbbi Uygulama Hataları ve Hukuki Sonuçları" başlıklı iki oturumdan oluşmaktadır. Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı temsilcileri, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay daire başkanları, üyeleri ve kıymetli akademisyenlerin katılımıyla gerçekleştirilecek sempozyumda; uygulamaya dönük çözümler üretilmesi, uygulama birliği sağlanması ve olası mevzuat eksikliklerinin belirlenmesi hedeflenmektedir" dedi.

Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması Proje Açılış Toplantısı Gerçekleştirildi

Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması" Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesinin Açılış toplantısı 18 Ocak 2022 tarihinde Ankara'da düzenlendi.

Türkiye'de hukukun üstünlüğünün ve temel hakların, uluslararası standartlarla ve Avrupa standartlarıyla tam uyumlu hâle getirilmesi amacıyla gerçekleştirilen projenin açılışına Dışişleri Bakanlığı Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı Faruk Kaymakçı, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkan Yardımcısı Eleftheria Pertzınıdou, Avrupa Konseyi Programlar Genel Direktörü Verena Taylor ve Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir katıldı.

"Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Bireylerinin Haklarının Daha İyi Korunması" Projesi, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilerek, Avrupa Konseyi ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından yürütülecek. Proje, Türkiye'de hukukun üstünlüğünün ve temel hakların, uluslararası standartlarla ve Avrupa standartlarıyla tam uyumlu hâle getirilmesini sağlamayı ve aile mahkemelerinin özellikle kadınların, çocukların ve diğer aile üyelerinin haklarını korumadaki etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır.

Aynı zamanda proje ile aile mahkemelerinin ve savcılığın etkinliğinin ve işleyişinin geliştirilmesi, insan hakları ve aile hukuku ile ilgili temel konularda hâkimlerin, savcıların ve uzmanların kapasitelerinin artırılması, paydaşlar arasındaki işbirliği mekanizmalarının iyileştirilmesi, aile mahkemelerinin dava süreçlerine ilişkin kamusal farkındalığın artırılması hedeflenmektedir.

FARUK KAYMAKÇI: TEMEL HAKLAR ALANINDA BÜYÜK GELİŞMELER KAYDETTİK

Dışişleri Bakanlığı Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı Faruk Kaymakçı, projede emeği geçen tüm paydaşlara teşekkür ederek, çok önemli bir yolun kat edildiğini vurguladı.

Bakan Yardımcısı Kaymakçı; "Türkiye Adalet Akademisinin faydalanıcısı olduğu bu projeyi tüm kurumlarımızın özverili çalışmaları neticesinde sözleşmeye bağladık. AB Başkanlığı olarak programlama aşamasında ve ihale sürecinde destek verdiğimiz bu projenin hayata geçtiğini görmekten büyük memnuniyet duyuyoruz. Bu nedenle, IPA sürecinde gösterdikleri sahiplenme için Adalet Bakanlığımız başta olmak üzere, projenin hayata geçmesinde emeği geçen tüm Kurumlarımızı içtenlikle tebrik ediyorum.

Her aday ülkede olduğu gibi, katılım sürecimizin eksenini, siyasi kriterler ve 23. Yargı ve Temel Haklar Faslı oluşturuyor. Hukukun üstünlüğünü, etkin işleyen yargı sistemi ile hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesini bu sürecin olmazsa olmazları olarak tanımlayabiliriz. Bu alandaki referanslarımız ise kurucu üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi standartları ve aday ülke konumunda bulunduğumuz AB'nin müktesebatıdır. Bu doğrultuda, 1999'da aday ülke ilan edilmemizden sonra, uluslararası standartlara ve AB müktesebatına uyum sağlamak için hem mevzuat, hem uygulama sürecinde önemli değişiklikleri hayata geçirdik. Yargı ve temel haklar alanındaki kurumsallaşma sürecimizde büyük gelişmeler kaydettik.

Ülkemizin dört bir yanında görev yapacak hâkim ve savcılarımızı yetiştiren Türkiye Adalet Akademisi sayesinde AB standartlarının uygulama alanı ülkemizin tamamına ulaşıyor. Bugün açılışını gerçekleştirdiğimiz Proje kapsamında da kadınların, çocukların ve diğer aile üyelerinin haklarının korunması açısından önemli bir rolü olan aile mahkemelerinde görevli yargı profesyonellerinin kapasitesinin artırılması hedefleniyor. Projemizin Yargı Reformu Stratejimizde ve İnsan Hakları Eylem Planımızda öngörülen hedefler ile uyumlu ve tamamlayıcı faaliyetler içerdiğini görmek de bizler açısından ayrıca memnuniyet verici...

Yargı alanındaki reformların hayata geçirilmesi noktasında bu ve benzeri projelerin, özellikle uygulamanın iyileştirilmesi ve reformların içselleştirilmesi noktasında çok önemli bir görevi yerine getirdiğini düşünüyorum. AB Başkanlığı olarak bugüne kadar reform sürecimizi Türkiye-AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülen projelerle uygulama düzeyinde destekledik. AB ile sürdürdüğümüz proje müzakerelerinde yargı alanına yönelik projelerin fonlanması için elimizden gelen çabayı göstermeye devam edeceğiz. AB tarafındaki olumsuz yaklaşımın değişeceğini umuyor, ortak geleceğimize hizmet eden projelerimizin desteklenmesini bekliyoruz. AB uyum sürecimizde attığımız her bir reform adımının Türkiye-AB ilişkilerine olumlu yansıdığını görüyoruz. Bu kıymetli proje de attığımız tüm bu adımların tamamlayıcısı olacaktır. AB uyum sürecimizin en önemli aktörlerinden olan Türkiye Adalet Akademisine bu projede başarılar diliyorum." İfadelerine yer verdi.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ YARGI PERSONELİNİN DONANIMLI OLMASI İLE MÜMKÜNDÜR

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması Projesi'nin açılış programında, "Adalet mülkün temelidir" sözüne vurgu yaptı. Başkan Özdemir; "Türkiye Cumhuriyeti, köklü devlet ve adalet gelenekleri üzerinde yükselmiştir. Bizim hukuk kültürümüzde büyük önem atfedilen

"Adalet mülkün temelidir" sözü Cumhuriyetin ilk anayasasından bugüne kadar vurgulanan yargı bağımsızlığı çerçevesinde tezahür etmiştir. Ülkemizde hukuk ve demokrasinin geliştirilmesi hedefine ulaşılması için en önemli adımlardan biri; hukukun üstünlüğü ile temel hak ve özgürlükleri esas alan bir adalet sisteminin tesisidir. Yargı Reformu Strateji Belgesi ve İnsan Hakları Eylem Planı bu amaçla kabul edilmiştir. Hukukun üstünlüğü ile temel hak ve özgürlükleri esas alan adalet sistemi de; ancak hâkim, Cumhuriyet savcısı ve yargı personelinin yetkin ve donanımlı olması ile mümkün olabilir.

KESİNTİSİZ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR EĞİTİM FELFESİNE İNANIYORUZ

Yenilenen ve güçlenen yapısı, "Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim" anlayışını temel alan vizyonuyla, çalışmalarına ara vermeden devam eden Türkiye Adalet Akademisinin hedefi; hukuka ve insan haklarına bağlı, tarafsız, bağımsız, hür vicdanıyla karar veren, meslek etik ilkelerini benimseyen, toplumun adalet ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte hâkim ve savcılar yetiştirmektir. Hâkim savcı eğitimi adaletin ve yargının kaderini değiştirecek derecede önemi haizdir. Bu yüzden adaylıkla başlayan kesintisiz ve sürdürülebilir nitelikli eğitim felsefesine inanıyoruz.

AİLE HUKUKU KONULARINA HER DÖNEM EĞİTİMLERİMİZDE YER VERMEKTEYİZ

Adalet mülkün temeli ise aile de toplumun temelidir. Anayasamızın "Ailenin korunması ve çocuk hakları" başlıklı 41. maddesi "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Akademi olarak; gerek aday eğitim müfredatında, gerekse meslek içine yönelik eğitimlerde "Aile Hukuku ve 6284 Sayılı Kanun Uygulamalarına" her dönem yer vermekteyiz. Düzenlenen eğitim programlarında; hâkim savcıların uygulamada karşılaştıkları sorunların tespiti ve çözüm önerilerine yönelik görüşlerini alıyoruz. Bu kapsamda, bazen eğitimler düzenliyor, bazen de kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde projeler ve uygulamalar geliştiriyoruz.

SORUNLARA HUKUKİ ÇÖZÜMLER GELİŞTİRMEK HEDEFİMİZ

Aile hukukuna ilişkin sorunların çözümüne katkı sunmak, amacıyla "Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Üyelerinin Haklarının

Daha İyi Korunması Projesini" Avrupa Konseyi ile iş birliği içinde başlattık. Projemiz adalet ve aile gibi iki önemli kavramın temelinde yükselmektedir. Bu iki kavramın merkezinde, sorunlara hukuki çözümler geliştirilmesi ve aile mahkemelerinin etkinliğinin artırılması hedeflediğinden, sonuçları itibarıyla sadece yargı sektörünü değil esasen tüm toplumu ilgilendirmektedir.

Projemiz, aile mahkemelerini "Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun"un yürürlüğe girdiği 18.01.2003 tarihinden günümüze kadar ilk defa bir bütün olarak ele almaktadır. Aile hukukunda ortaya çıkan güncel sorunlar, 6284 Sayılı Kanun uygulamaları çalışma konuları arasındadır.

Projede; Akademinin yanında, HSK, Yargıtay, Adalet ve Aile Bakanlıklarının ilgili birimleri, Barolar, Sivil Toplum Kuruluşları ve Üniversiteler yer almaktadır.

TÜRKİYENİN YEDİ BÖLGESİNDE PİLOT ADLİYELER BELİRLEDİK

Pilot adliyelerimizi batıda İzmir, doğuda Kars, güneyde Hatay'a kadar ülkemizin yedi bölgesinden belirledik. Aynı zamanda iş yükü ve mahkeme sayısı bakımından da çeşitliliğe önem verdik. Bu sayede tüm bölgelerimizin aile hukuku bakımdan sosyal, kültürel ve hukuki durumunu görüp, buna göre çözüm önerileri getirmenin daha isabetli olacağını değerlendirdik.

Projemizde iş birliği yapmaktan mutlu olduğumuz; Avrupa Konseyinin yetkililerine, proje için mali destek sunan Avrupa Birliğine ve Yargıtaya, Hâkimler ve Savcılar Kuruluna, Adalet Bakanlığının ilgili tüm birimlerine, Dışişleri Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetleri Bakanlığı yetkililerine, hâkim ve avukat meslektaşlarıma, sivil toplum kuruluşu temsilcilerine ve son olarak çalışma arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum" ifadelerine yer verdi.

Türkiye Adalet Akademisi ile Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi İş Birliği Protokolü İmzaladı

Türkiye Adalet Akademisi ile Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi arasında 25 Ocak 2002 tarihinde imzalanan Eğitim İş Birliği Protokolü kapsamında ilk eğitim programı gerçekleştirildi.

Türkiye Adalet Akademisi ile Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi arasında ortak eğitim faaliyetleri düzenlenmesi amacıyla düzenlenen protokolü, Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi Başkanı Prof. Dr. Mesut Özcan ve Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir imzaladı.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: HEDEFİMİZ TOPLUMUN İHTİYACINA CEVAP VEREBİLECEK HÂKİMLER VE SAVCILAR YETİŞTİRMEKTİR

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Diplomasi Akademisi ile eğitim iş birliğinin imzalanmasından dolayı duyduğu memnuniyeti ifade ederek; " Dışişleri Bakanlığı ile ortaklaşa düzenlediğimiz bu eğitimin ve imzalanan iş birliği protokolünün her iki tarafa da hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Türkiye Adalet Akademisi; yenilenen ve güçlenen yapısı, "Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim" anlayışını temel alan vizyonuyla çalışmalarını sürdürmektedir. Akademi, adayların eğitimi, hâkim ve savcıların eğitimi, kamu kurumlarına yönelik hukuk ve adalet konularında düzenlenen hizmet içi eğitimler ile yabancı ülke hâkim ve savcılarına yönelik yurt dışı eğitimler olmak üzere; dört alanda eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. Hedefimiz; hukuka ve insan haklarına bağlı, tarafsız, bağımsız, hür vicdanıyla karar veren, meslek etik ilkelerini benimseyen, toplumun adalet ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte hâkim ve savcılar yetiştirmektir.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından ayrıca, ilgili ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birlikleri kapsamında protokoller imzalanmakta, projeler üretilmektedir. Bu projeler sonucunda; insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne ilişkin farkındalığın arttığı, temel haklar ve özgürlüklerin korunması ilkesinin yargı kararlarına yansıdığı görülmektedir. Türkiye Adalet Akademisi, 72 ülke ile yakın iş birliği içerisinde ve sürekli irtibat halindedir. Yabancı hâkimler, savcılar ve adalet uzmanları için: Adalet Yönetimi ve İhtisas Mahkemeleri, İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku, Terörizm Suçlarıyla Mücadele, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçlarıyla Mücadele, İnsan Hakları Hukuku, Fikri Mülkiyet Hukuku konularında uluslararası eğitim programları düzenlemekteyiz.

2022 YILINDA ULUSLARARASI EĞİTİM FAALİYETLERİMİZ DEVAM EDECEK

2022 yılında bu tematik konularda, 8 adet uluslararası eğitim programı düzenlemeyi planlamaktayız. Bu çerçevede, 2022 yılının ilk yarısında; Kuzey Makedonya hâkim adaylarına yönelik "Adalet Yönetimi, İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku", Güneydoğu Avrupa ülkelerinin hâkim adaylarına yönelik "İnsan Hakları Hukuku", Azerbaycan hâkim adaylarına yönelik "Adalet Yönetimi", Orta Asya ülkelerinin hâkim, savcı ve uzmanlarına yönelik "İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku" konularında uluslararası eğitim programlarını planladık.

Türkiye Adalet Akademisi olarak hem yurt içi hem de yurt dışı eğitim faaliyetlerimizi geliştirerek sürdürmeye ve bölgesinde örnek alınan bir eğitim kuruluşu olmaya kararlıyız. Bu kapsamda, Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında Türk Yargı Eğitim Ağı kurulmasına öncülük etmekteyiz.

DİPLOMASİNİN ÖNEMİ HER GEÇEN GÜN ARTMAKTADIR

Hâkim ve savcılarımızın yalnızca hukuki ve mesleki becerilerinin geliştirilmesine değil, her yönüyle donanımlı, toplumda örnek alınan bireyler olarak yetiştirilmelerine özen göstermekteyiz. Süratle değişen ve yenilenen günümüz dünyasında, diplomasinin önemi de her geçen gün artmaktadır. Dünyadaki değişimi doğru okuyan, etkili çözümler üretebilen, diplomasi kültür ve geleneğini benimseyen hâkim ve savcıların yetiştirilmesi için Diplomasi Akademisi ile yapılacak iş birliğini ve diplomasi eğitimlerini son derece önemli buluyoruz. Bu kapsamda gerçekleştirilecek eğitim programlarının, özellikle idari kadrolarda görevlerini ifa eden siz kıymetli meslektaşlarımın tecrübelerine katkı sağlayacağına inanıyorum.

KALICI BİR İŞ BİRLİĞİ EN ÖNEMLİ AMACIMIZ

Düzenlediğimiz bu Eğitim Programı ile diplomasi alanında deneyimlerin ve en iyi uygulamaların paylaşılması en büyük arzumuzdur. Bilgi ve tecrübelerin paylaşılması ve kalıcı bir iş birliğinin tesisi bu Programın en önemli gayesidir. İki gün sürecek bu Eğitim Programının etkin ve verimli geçmesini temenni ediyorum. Konuşmamı bitirirken, başta Dışişleri Bakanlığının kıymetli çalışanları olmak üzere tüm emeği geçenlere, tüm konuşmacılara ve programa katılan herkese şükranlarımı sunuyorum.“ ifadelerine yer verdi.

PROF. DR. ÖZCAN: NİTELİKLİ İNSAN GÜCÜNÜ DESTEKLEMEK EN ÖNEMLİ HEDEFİMİZ

Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi Başkanı Prof. Dr. Mesut Özcan, Diplomasi Akademisinin, Türk dış politikasının ihtiyaçları doğrultusunda başta Dışişleri Bakanlığı personeli olmak üzere diğer kamu görevlilerine yönelik de önemli görevler üstelendiğini dile getirdi. Prof. Dr. Özcan; “Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi, Türk dış politikasının her gün büyüyen vizyonu ve artan ihtiyaçları doğrultusunda Dışişleri Bakanlığımız ve ilgili diğer devlet kurumlarının nitelikli insan gücünü desteklemek adına önemli görevler üstlenmektedir.

BU EĞİTİMLER İLE KAMU PERSONELİMİZİ YURTDIŞI GÖREVLERİNE HAZIRLAMAK AMACINDAYIZ

Akademimiz, Dışişleri Bakanlığımızın mensuplarına ve yabancı diplomatlara yönelik faaliyetlerinin yanı sıra diğer kamu kurum ve kuruluşlarının personeline yönelik çalışmalarda yürütmektedir. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik faaliyetlerimiz babında yurt dışı misyonlarımız da görev yapacak olan diğer kamu kurum kuruluş mensuplarının yeni görevlerine hazırlamak, onları programlara intibak ettirmek ve diğer kuruluşlarımızın her düzey personeline uluslararası ilişkiler ve diplomasi ile bağlantılı hususlarda, kapasitenin geliştirilmesine yönelik muhtelif eğitim ve seminer programları icra etmekteyiz. Diplomasi Eğitimi Başkanlığımız geçmiş yıllarda kimi zaman Adalet Bakanlığı ve Adalet Akademisi tarafından düzenlenen muhtelif eğitimlere katkılarda bulunmuştur. Bu vesile ile düzenlenen diplomasi eğitimi programının ve iş birliği protokolümüzün tekrardan hayırlı olmasını diliyorum.” dedi.

Yargı Kararlarında Gerekçelendirme Çalışmaları Sürüyor

"Güven Veren Adalet İçin Etkin Eğitim" anlayışı ile çalışmalarını yürüten Türkiye Adalet Akademisi tarafından 16 Ekim 2020 tarihinde başlatılan "Yargı Kararlarında Gerekçelendirme Çalışması" kapsamında 57 Hukuk Fakültesi dekanının katılımı ile "Yargı Kararlarının Gerekçelendirilmesinde Hukuk Fakültelerinin Rolü" çalıştayı 11 Şubat 2022 tarihinde Ankara'da düzenlendi.

Hukuk fakültelerinde lisans ve yüksek lisans düzeyinde verilen eğitimlerde gerekçe ekseninde hukuki argümantasyon ve hukuk metodolojisi derslerinin müfredattaki yeri ve sınav metotları konularında farkındalığın arttırılması ve görüş alışverişinde bulunulmasını amaçlayan çalıştaya hukuk fakülteleri dekanları katıldı.

Yargı Kararlarının Gerekçelendirilmesinde Hukuk Fakültelerinin Rolü Çalıştayı'nda, gerekçeli karar kakkı, muhakeme ve analitilik düşünme yeteneğinin geliştirilmesine dair pedagojik perspektifler, argümantasyon eğitimi, yargı kararlarının gerekçelendirilmesinde hukuk eğitimi konuları yer aldı.

Üç oturum halinde gerçekleştirilen "Yargı Kararlarının Gerekçelendirilmesinde Hukuk Fakültelerinin Rolü Çalıştayı" aile fotoğrafı çekimi ile sona erdi.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: "GEREKÇELİ KARAR" ÇALIŞMASI HUKUK SİSTEMİNE ÖNEMLİ KATKILAR SAĞLAYACAK

Çalıştayın açılış konuşmasını yapan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, 'gerekçeli karar yazma' konusunun Türk Yargısının en önemli konu başlıklarından biri olduğunu vurguladı. Başkan Özdemir; "Gerekçeli karar çalışmamızın Türk hukuk sistemine önemli katkılar sağlayacağına inancım tam. Bugün düzenlediğimiz çalıştayda hukuk fakültelerimizle aramızdaki iş birliğimizi güçlendirerek çalışmamıza büyük katkılar sağlamayı hedefliyoruz.

ÇALIŞMA 16 EKİM 2020 TARİHİNDE BAŞLADI

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı ve Mayıs 2019 tarihli Yargı Reformu Strateji Belgesi kapsamında "gerekçeli karar hakkı" ihlallerinin önüne geçilmesi amacıyla 16 Ekim 2020 tarihinde, Türkiye Adalet Akademisi öncülüğünde "Yargı Kararlarında Gerekçelendirme Çalışması"nı hayata geçirdik. Çalışma; Adalet Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Türkiye Barolar Birliği ve üniversitelerimizin hukuk fakülteleri paydaşlığında sürdürülmektedir. Bu çalışmanın genel amacı, Türk yargısında karar yazma tarzının sistematik bir biçimde yeniden oluşturulması ve geliştirilmesidir. Çalışma sonunda Türk yargısı için büyük kazanımlar elde etmeyi amaçlıyoruz.

Çalışma bağlamında ilk olarak verilecek eğitimlerle hâkim ve savcıların gerekçelendirme hususunda bilgilendirilmesi, mesleki becerilerinin geliştirilmesi ve bu kazanımların yargı kararlarına yansıtılmasını hedefliyoruz. Bunun yanında kararların gerekçeli yazılması konusunda standartların belirlenmesi ve bu standartların uygulanmasını temin edecek çalışmaların yapılması da önceliklerimiz arasında yer almaktadır. Bir diğer hedefimiz de, yargı kararlarının gerekçeli, anlaşılabilir ve hukuki bir dille yazılması neticesinde yargıya olan güvenin artırılmasını sağlamaktır. Yine bu çalışma neticesinde yargı kararlarının yazım tarzı ve gerekçelendirilmesi konusunda tüm paydaşlar ve kamuoyu nezdinde bir farkındalık oluşturulmasını arzu ediyoruz.

Gerekçelendirme bağlamında Anayasa hukuku, idare hukuku, ceza hukuku ve özel hukuk alanında geliştirilmesi gereken alanların tespiti için ihtiyaç analizi çalışmaları yaptık. 5 Kasım 2021'de; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Birleşik Krallık, İtalya, Almanya, İspanya, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri hâkimleri ve uzmanları, Türk yargı mensupları ve akademisyenlerden oluşan 250 kişinin katılımı ile "Kararların Gerekçelendirilmesine İlişkin Karşılaştırmalı Bakış Açıları" başlıklı bir uluslararası seminer gerçekleştirdik. Anayasa hukuku ve idare hukuku alanlarında yaptığımız ihtiyaç analizi çalışmasına ilişkin "Raporlar ve Tebliğler" adlı bir elektronik kitap yayınladık.

Bundan sonraki süreçte ise; ilk olarak, 2022 yılı Mart ayı içerisinde bu tarihe kadar elde edilmiş bulguların değerlendirilmesi için bir ulusal çalıştay gerçekleştireceğiz. Ardından Mayıs ayında "Yargı Kararlarının Dili" konusunda 2 gün sürecek bir

ulusal sempozyum gerçekleştirmeyi planlıyoruz. Müteakiben gerekçelendirme standartlarının ve eğitim modellerinin belirlenmesi konusunda yuvarlak masa toplantıları düzenleyeceğiz. Temmuz ayı içerisinde gerekçelendirmede uluslararası akademik ve yargısal yaklaşımları konu alan geniş katılımlı bir uluslararası sempozyum gerçekleştireceğiz. Uygulamacıların en üst seviyete eğitilmesi için hazırlanan materyallerden eğitici programlarında, meslek içi eğitim programlarında faydalanacağız. Tüm bu faaliyetlerin ardından 2023 yılı Ekim ayında gerçekleştireceğimiz Kapanış Sempozyumu ile çalışmamızı başarı ile nihayete erdirmeyi amaçlıyoruz.

KIYMETLİ DEKANLARIMIZIN ÖNERİLERİNDEN YARARLANMAK İSTİYORUZ

Yargı kararlarının gerekçelendirilmesinde sadece yargı organlarının değil, hukuk fakültelerindeki eğitimin rolünün de değerlendirilmesi, hukuk fakültelerimizde lisans ve yüksek lisans düzeyinde gerekçe ekseninde verilen derslerin müfredattaki yeri ve sınav metotları hakkında farkındalığın artırılması ve görüş alışverişinde bulunulması büyük önem taşımaktadır. Yargı kararlarının gerekçelendirilmesinin çok yönlü olarak değerlendirilmesi ve hukuki nitelendirmede bilimsel yöntemlerin dikkate alınması için kıymetli hukuk fakültesi dekanlarımızın çözüm önerilerinden yararlanılması en büyük arzumuzdur. Bu amaçla hayata geçirdiğimiz "Yargı Kararlarında Gerekçelendirme Çalışması" kapsamında bugün gerçekleştirmekte olduğumuz çalıştay ile YÖK temsilcileri, ülkemizde faal olan hukuk fakültesi dekanları, bilim kurulu ve çalışma grubunu bir araya getirmiş bulunuyoruz. Türk yargı kararlarının uluslararası mevzuata uygun ve insan haklarını en üst düzeyde gözeten bir seviyeye taşınması bu programın en önemli gayesidir." ifadelerine yer verdi.

Adalet Akademisi Tarafından Kuzey Makedonya Hâkim ve Savcı Adaylarına Eğitim Verildi

Türkiye Adalet Akademisi ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı İş birliği ile Kuzey Makedonya Adalet Akademisi bünyesinde eğitim gören 25 Hâkim ve Savcı Adayına "Adalet Yönetimi, İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku" konulu eğitim programı 7 Mart 2022 tarihinde Ankara'da başladı.

Türkiye Adalet Akademisi ve TİKA ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hâkimler ve Savcılar Akademisi arasında imzalanan Mutabakat Zaptı hükümleri uyarınca, Akademi Başkanı Natasha Gaber Damjanovska ve beraberindeki hâkim ve savcı adaylarından oluşan 25 kişilik heyet, 5-12 Mart tarihleri arasında Türkiye Adalet Akademisinde "Adalet Yönetimi, İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku" konulu eğitim programına katılarak eğitim alacak. İki ülkenin millî marşlarının okunmasının ardından açılış konuşmaları ile başlayan programda eğitimlerin yanı sıra, kurum ziyaretleri ve sosyal-kültürel etkinliklerin yapılması da planlanıyor.

DAMJANOVSKA: MEVCUT İŞ BİRLİĞİMİZ EĞİTİMLER YOLUYLA SÜRECEKTİR

Makedonya Cumhuriyeti Pavel Shatev Hakimler ve Savcılar Akademisi Müdürü Prof. Dr. Sc. Natasha Gaber Damjanovska, Türkiye Adalet Akademisinde bulunmaktan duyduğu memnuniyeti ifade ederek; "Türkiye Adalet Akademisi ile ortak değer ve ilkeler ile hukuk ve yargı alanlarında mevcut iş birliğini takip etme ve güçlendirme ihtiyacımızı göz önünde bulundurduk. Hukukun üstünlüğünü desteklemek adına yargının işleyişini geliştirmede ve performansını iyileştirmede hâkimlerin ve savcıların yargı eğitiminin belirleyici rolüne inandığımız için Kasım 2021 tarihinde bir protokol imzaladık. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Adalet Akademisi olarak Türkiye Adalet Akademisi ile ortak çalışmalar yürütmekten son derece memnun olduğumuzu ifade etmek isterim. İki ülkenin tecrübeleri her iki ülke arasındaki hukuk elçileri arasında birbirimize hem tavsiyelerde hem fikir alışverişinde bulunma imkânı sunmaktadır. Bu vesile ile ben de teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Bugün Türkiye Adalet Akademisinde başlayan "Adalet Yönetimi, İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku" konulu eğitim programının tüm hâkim savcı adaylarımıza başarılar getireceğine inanıyorum. Her iki akademimiz içinde hayırlı olmasını temenni ederim" dedi.

SALİH MURAT: ADALET AKADEMİSİ TÜRKİYE İLE MAKEDONYA ARASINDAKİ KÖPRÜDÜR

Emekli Kuzey Makedonya Anayasa Mahkemesi Başkanı Salih Murat, yapılacak eğitimlerin genç hukukçuların yolunu açacağını belirterek; "Türkiye Adalet Akademisi ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Adalet Akademisinin iş birliğinde başlayan 'Adalet Yönetimi, İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku' eğitim programının çok faydalı olacağını düşünüyorum. Uluslararası ilişkilerde iki devletin ilişkileri diğer ülkelere de örnek oldu. Makedonya ve Türkiye arasında elliye yakın sözleşme var. Değişik alanlarda 25'e yakın protokol ve 100'e yakın da iş birliği sözleşmeleri var. Son 10 yılda yargı alanında da çok önemli gelişmeler sağlanarak, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay ve her iki ülkenin de Akademileri arasındaki iş birlikleri ile bu çalışmalar güçlendirildi. Türkiye ile Makedonya arasındaki köprüyü oluşturan kurum Türkiye Adalet Akademisidir. Bu vesile ile Türkiye Adalet Akademisine, Kuzey Makedonya'da yüksek yargıda yaptığı girişimler dolayısıyla hürmetlerimi sunmak isterim" dedi.

RAHMAN NURDUN: MERKEZİMİZ SİZLERİN TALEPLERİNE HER ZAMAN AÇIKTIR

TİKA Başkan Yardımcısı Dr. Rahman Nurdun, Türkiye'nin birçok başarılı uygulamasını dost ülkelerle paylaşmaktan memnuniyet duyduğunu ifade ederek; "TİKA olarak Makedonya'da güzel projeler uyguluyoruz. Bu projelerden biri olan adalet hizmetlerinde eğitim programı kapsamında Türkiye Adalet Akademisi iş birliğiyle hâkim-savcı ve hukuk alanında çalışan uzmanlara yönelik tecrübe paylaşım programları başta olmak üzere muhtelif eğitim programları düzenlenmekte, hukuki ve adli alanlarda işbirliğinin geliştirilmesinde yönelik çeşitli projeler gerçekleştirilmektedir.

Türkiye Adalet Akademisi ile 2009 yılından bu yana gerek eğitim, tecrübe paylaşım programları, gerekse bölgesel kolokyumlar düzenlemek suretiyle şimdiye kadar 115'in üzerinde iş birliğiyle 2010'un üzerinde hâkim ve savcının eğitim almasına ve adli alanda tecrübe paylaşımına vesile oldu. Adalet yönetimi ve ihtisas mahkemeleri, terörizm suçlarıyla mücadele, insan ticareti ve mülteci hukuku gibi çeşitli konularda eğitim programları ve tecrübe paylaşım programları düzenledik Programa aktif katılım sağlayan, tecrübelerini paylaşan hâkim-savcılar olmak üzere Türkiye Adalet Akademisi ekibine tekrar teşekkür ediyorum" dedi.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: TÜRKİYE REFORMCU BİR İRADEYE SAHİP

Ortak kültürü paylaştığımız, özellikle ülkemizin dostu olan ülkelerle Balkan ülkeleri başta olmak üzere Orta Asya ülkeleri Afrika ülkeleri gibi değişik ülkelerle yurt dışı hâkim ve savcılara ve hukuk profesyonellerine yönelik de eğitim çalışmaları sürdürdürklerini vurgulayan Akademi Başkanı Muhittin Özdemir: "Türkiye Adalet Akademisi, yenilenen vizyonu kapsamında özellikle yurt dışı eğitim faaliyetlerine de yeni bir bakış açısı getirdi. Adalet Akademisinin 72 ülke ile hukuk alışverişi noktasında bir ziyaret programı ve iş birliği programı olmuştur. Yaklaşık 31 ülke ile de eğitim protokolümüz var. Türkiye coğrafi olarak nasıl ki Avrupa ile Asya arasında bir köprü noktasındaysa biz de adalet sistemleri açısından böyle bir işlev görmekteyiz. Adalet konusundaki ortak sorunlara da dikkat çekmek amacıyla da düzenlediğimiz programlarımız var.

Adalet yönetimi alanında Türkiye'nin ortaya koyduğu değerler, gerek Avrupa Birliği projeleri gerekse ülkemizin son yıllarda ortaya koyduğu yargı reformu belgeleri ve stratejik planlar eşliğinde ortaya çıkan kazanımlardır. Türkiye olarak bizler adalet arayışı için, her daim çalışıyoruz, her daim reformcu bir iradeye sahibiz. Sayın Bakanımız Bekir Bozdağ'ın önderliğinde bu reform arayışlarımız da gün geçtikçe artarak devam edecektir. İki ülkenin hukukçuları arasında bir kardeşlik hukuku kurulmasını, daha kaliteli adalet arayışı noktasında iki ülkenin birbirini desteklemesini arzuluyoruz. Her ülkenin kendi koşullarında ürettiği hukukla ilgili bilgi ve birikim çok değerlidir. Tarihi birlikteliğe sahip olduğumuz Kuzey Makedonya'nın genç hâkim ve savcılarını Türkiye Adalet Akademisinde ağırlamaktan mutlu olduğumuzu belirtmek isterim." dedi.

Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Uygulamalarının İyileştirilmesi Çalıştayı Düzenlendi

'Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Arttırılması, Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması Projesi' kapsamında Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi ortak projesiyle, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Uygulamalarının İyileştirilmesi Çalıştayı 16 Mart 2022 tarihinde Kars Sarıkamış'ta düzenlendi.

VALİ TÜRKER ÖKSÜZ: TOPLUM OLARAK KADINLARIMIZA BÜYÜK BORCUMUZ VAR

"Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Arttırılması: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması" projesi kapsamında Avrupa Birliği ile Avrupa Konseyi ortaklığında gerçekleştirilen çalıştayda konuşan Kars Valisi Türker Öksüz, bir toplumun uygarlık yolunda gösterdiği gelişmenin kadını toplum içinde konumlandırdığı yer, ona duyduğu saygı ve verdiği değerle ölçüldüğünü söyledi.

Bir toplumun uygarlık yolunda gösterdiği gelişme, kadını toplum içinde konumlandırdığı yer, ona duyduğu saygı ve verdiği değer ile ölçüldüğünü kaydeden Kars Valisi Türker Öksüz şunları söyledi: "Kadına yönelik şiddetin önlenmesinden, kadınların sosyal yaşamda hak ettikleri yere gelmesine, kız çocuklarımızın eğitiminden, ceza mevzuatlarında kadınlarımızı ve aileyi korumaya kadar birçok düzenleme yapılmaktadır. Özellikle son yıllarda gündemde olan kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yapılan düzenlemeler neticesinde toplumsal ve ekonomik yaşamın en temel parçası olan kadınlarımız; eğitimden sağlığa, yasama, yürütme ve yargıdan, spora, iş dünyasına kadar her alanda üstlendiği sorumlulukla ülkemizin geleceğe güvenle bakmasının teminatı olmuştur.

Bütün bunlara rağmen, el üstünde tutulması gereken kadınlarımızın, hiç hak etmedikleri insanlık dışı muamele ve şiddete maruz kalmaları ruhumuzu da, kalbimizi de derinden yaralamaktadır. Kadınlara karşı yapılan bu muameleyi hoş görmek, insanlığın felaketidir. Aynı zamanda insanlık onurunun ayaklar altına alınması ve medeniyetin iflası demektir. Bize düşen görev, kadınlarımızın hak ettiği değeri toplumumuzun merkezine yerleştirmektir." dedi.

BAŞSAVCI SONER AYGÜN: ADALET AKADEMİSİ IŞIK TUTMUŞTUR

Çalıştayda açılış konuşması yapan Kars Cumhuriyet Başsavcısı Soner Aygün, "Adalet Akademimizin meslek öncesi ve meslek içi seminer ve çalışmaları biz yargı mensuplarına her daim ışık tutmuştur. Uygulamaya ilişkin sorunlar, yaşanan problemler, bu seminerlerde ele alınarak çözüm önerileri somutlaştırılmış ve uygulamada Yargıtay kararlarına göre de birlik oluşturulmaya çalışılmıştır.

Adalet Akademisi ve Avrupa Konseyi ortak projesi olan çalıştayda, aile mahkemelerinin etkinliğinin artırılması, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uygulamalarının iyileştirilmesi konuları ele alınacaktır.

Değerli katılımcıların destekleri ile çalıştayın, tespit edilen sorunların çözümleri konusunda faydalı olacağı kanaatindeyim. Aile mahkemelerinin etkinliğinin artırılması, aile üyelerinin haklarının daha iyi korunması ortak projesi kapsamında, Kars Adliyesinin de pilot adliye olarak seçilmiş olması bizleri ziyadesi ile mutlu etmiştir. Zira ilimizde kadına yönelik şiddet konusu ehemmiyetle ele alınmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığı olarak yaklaşık 2 yıl önce bu suçlarla daha aktif ve etkin mücadele edebilmek amacıyla Aile İçi Şiddet Soruşturma Bürosu kurmuş bulunmaktayız. Yine adli kolluk anlamında da İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığının Aile İçi Şiddet Büroları, işin önemi gereği hassasiyetle çalışmaktadırlar.

Bugün sosyal medyanın da etkisi ile kadına yönelik şiddet eylemlerinin daha da fazla duyulur ve görülür hale geldiğini de vurgulayan Aygün, 'Toplum olarak bu tür eylemlerin Türk örf, adet ve geleneklerimize aykırı olduğunu bilmekteyiz. Ayrıca yasalara göre de suç teşkil ettiği bilinmektedir. Bu konularda eğitimin ve bilinçlendirmenin daha da artırılması için ilimizde tüm kamu ve özel kuruluşlar gayret göstermektedirler. Ayrıca ülkemizde de yasal değişikliklerle kadına yönelik şiddetin yaptırımı da artırılmakta, caydırıcılığına önem verilmekte ve tedbir kararları ile mağdurlar korunmaya çalışılmaktadır." dedi.

AKADEMİ BAŞKANI MUHİTTİN ÖZDEMİR: AİLE İÇİ ŞİDDET ÇÖZÜMLENMESİ GEREKEN EN ÖNEMLİ SORUNLARDAN BİRİ

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir de Türkiye Adalet Akademisinin aday eğitimleri, hâkim ve savcı eğitimleri, kamu kurumlarına yönelik hukuk ve adalet konularında düzenlenen hizmet içi eğitimler ile yabancı ülke hâkim ve savcılarına yönelik yurt dışı eğitimler olmak üzere dört alanda eğitim faaliyetlerini sürdürdüğünü söyledi.

Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Arttırılması Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması Projesi'nin Avrupa Konseyi ile iş birliği içinde başlattıklarını kaydeden Özdemir, 'Aile içi ve kadına yönelik şiddet, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biridir. Şiddetle mücadele edilebilmesi için çok yönlü bir bakış açısı ve kurumlar arası etkin iş birliği gerekmektedir. Şiddetle mücadele edilmesine yönelik kapsamlı bir bakış açısı geliştirilmeden ve tüm kurumların kendi üzerlerine düşen sorumlulukları etkin bir şekilde ve el birliğiyle yerine getirilmeleri sağlanmadan, kadına yönelik şiddetle etkin şekilde mücadele edilmesi mümkün değildir." dedi.

Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması Projesinin 2. Yürütme Kurulu Toplantısı Gerçekleştirildi

"Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması" Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesinin 2. Yürütme Kurulu Toplantısı 6 Nisan 2022 tarihinde Ankara'da düzenlendi.

Türkiye'de hukukun üstünlüğünün ve temel hakların, uluslararası standartlarla ve Avrupa standartlarıyla tam uyumlu hâle getirilmesi amacıyla gerçekleştirilen projenin 2. Yürütme Kurulu Toplantısına Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Başkanı Cristian Urse, Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Genel Müdürlüğü Daire Başkan Yardımcısı Sevil Bostancı, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Program Yöneticisi Gamze Kösekahya katıldı.

"Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılması: Aile Bireylerinin Haklarının Daha İyi Korunması" Projesi, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilerek, Avrupa Konseyi ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından yürütülüyor. Proje, Türkiye'de hukukun üstünlüğünün ve temel hakların, uluslararası standartlarla ve Avrupa standartlarıyla tam uyumlu hâle getirilmesini sağlamayı ve aile mahkemelerinin özellikle kadınların, çocukların ve diğer aile üyelerinin haklarını korumadaki etkinliğini artırmayı amaçlamaktadır.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: PROJE TOPLUMUN TÜM FERTLERİNİ İLGİLENDİRMEKTEDİR

Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, projenin 2. Yürütme Kurulu Toplantısında, "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Uygulamalarının İyileştirilmesi Çalıştayı"na vurgu yaptı. Başkan Özdemir; "Projemizin açılış konferansını gerçekleştirdiğimiz 18 Ocak 2022 tarihinden bu yana çalışmalarımızı yoğun bir şekilde sürdürmekteyiz. Proje faaliyetleri, aile hukuku alanında yaşanan sorunlara doğrudan temas etmektedir. Bugüne kadar aldığımız geri dönüşler ile de bu durumu daha iyi görüyoruz. Aile mahkemeleri uygulamalarının iyileştirilmesi, adalet hizmetinin kalitesini de artırmaktadır. Bu nedenle projemiz, toplumun adalet duygusunu doğrudan karşılar mahiyettedir ve toplumun tüm fertlerini ilgilendirmektedir.

Tüm süreçlerde güçlü kurumsal kapasitemizle projenin başarısının artırılması için katkı sunduk, sunmaya da devam edeceğiz. Projede, Akademinin yanı sıra; HSK, Yargıtay, Adalet ve Aile Bakanlıklarının ilgili birimleri, barolar, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler de yer almakta olup bugüne kadar sağladıkları katkılar için müteşekkir olduğumuzu ifade etmek isterim.

PİLOT ADLİYELERİMİZ İLE ÇALIŞMALARIMIZA BAŞLADIK

Proje kapsamında pilot adliyelerimizi Ankara, İzmir, Sakarya, Ordu, Hatay, Kars ve Mardin olmak üzere ülkemizin yedi bölgesinden belirledik. Bu belirlemede aynı zamanda iş yükü ve mahkeme sayısını da göz önünde bulundurduk. Bu sayede tüm bölgelerimizin aile hukuku bakımdan sosyal, kültürel ve hukuki durumuna yakından vâkıf olarak çözüm önerileri geliştirmenin daha isabetli olacağını değerlendirdik.

Proje kapsamında son olarak 16-18 Mart 2022 tarihlerinde pilot illerimizden olan Kars'ın Sarıkamış ilçesinde "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Uygulamalarının İyileştirilmesi Çalıştayı"nı gerçekleştirdik. Çalıştay'a; Kars ve çevre illerde görev yapmakta olan hâkim ve Cumhuriyet savcıları, ilgili mülki idare amirleri, kolluk amirleri ve görevlileri, ŞÖNİM temsilcileri katılım sağladı. Karşılıklı görüş alışverişinde bulunularak bilgi paylaşımı yapıldı.

Bu süreçte emeği geçen, Avrupa Konseyi yetkililerine, proje için her türlü desteği veren ve proje finansmanına önemli katkı yapan Avrupa Birliğine ve Birliğin Türkiye Delegasyonuna, Yargıtaya, Hâkimler ve Savcılar Kuruluna, Adalet Bakanlığımızın ilgili tüm birimlerine, Dışişleri Bakanlığı yetkililerine, Aile ve Sosyal Hizmetleri Bakanlığı çalışanlarına, hâkim ve avukat meslektaşlarıma, kıymetli sivil toplum temsilcilerimize ekibine şükranlarımı sunuyorum." ifadelerine yer verdi.

CRISTIAN URSE: PROJE SONUNDA TÜM HEDEFLERİMİZE ULAŞMIŞ OLACAĞIZ

Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Başkanı Cristian Urse de toplantıda, başlangıçtan itibaren yapılan faaliyetlere değinerek, proje tamamlanma aşamasına geldiğinde tüm hedeflere ulaşılmış olacağını vurguladı. Başkan Urse; "Ocak ayında Ankara'da yüksek ve üst düzey bir katılım ile projenin açılış konferansını başarıyla yaptık. 1. Yürütme Kurulu Toplantısından bugüne kadar birçok projemizi başarıyla tamamladık.

Temel durum çalışmalarının artık tamamlanmak üzere olduğunu vurgulamak istiyorum. Bu da projenin yürütülmesi açısından önemli bir adım. Ayrıca pilot mahkemelerdeki hâkimler ve savcılar da proje ile ilgili faaliyetlerin yürütülmesi için önemli katkılar sağladılar. Özellikle Kars'ta düzenlediğimiz 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Uygulamalarının İyileştirilmesi Çalıştayı önemli katkılar sağladı projemize. Bu toplantıda, 6284 sayılı kanunun uygulamalarının iyileştirilmesine ilişkin çok önemli çıktılar elde ettik.

Projede temel ortağımız olan Adalet Akademisi ile birlikte bu ivmenin devam edeceğini düşünüyorum ve proje sonunda tüm amaçların ve hedeflerin gerçekleştirilmiş olacağına inanıyorum." dedi.

SEVİL BOSTANCI: YAPILAN ÇALIŞMALAR MEMNUNİYET VERİCİDİR

Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve AB Genel Müdürlüğü Daire Başkan Yardımcısı Sevil Bostancı da, toplantıda projenin başlangıcından günümüze önemli çalışmalara imza atıldığını belirtti. Başkan Yardımcısı Bostancı; "Bakanlığımız yargı sektöründe proje sunan tüm birimlerimiz ve kurumlarımız ile yakın diyalog halinde olmaya gayret ediyor. Bu suretle sektörde yaşanan güncel gelişmelerin IPA döngüsünde yer alan tüm paydaşlarımızla yakinen paylaşılmasının faydalı olacağına inanıyor, yürütme kurulu toplantılarının bu amacı gerçekleştirmek için önemli bir platform olduğunu düşünüyoruz. Hali hazırda yargı sektöründe 17 proje yürütülmektedir.

Bu projenin başarıyla sonuçlanacağına inancımız tamdır. Projenin ilk yürütme kurulu toplantısının gerçekleştirildiği tarihten bu yana yapılan çalışmaları ve gelişmeleri görmek memnuniyet vericidir. Ocak ayında gerçekleştirilen projenin açılışı ile projenin görünürlüğü noktasında olumlu bir etki oluştuğunu da dikkatinize sunmak isterim. Temennimiz bundan sonraki süreçte de proje paydaşlarının aynı aşk ve ivme ile yürütülmeye devam edilmesidir. Bu vesile ile 2. Yürütme Kurulu toplantısının başarıyla tamamlanmasını temenni ediyorum." dedi.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından ‘Maden Hukuku Sempozyumu’ Düzenlendi

Türkiye Adalet Akademisi tarafından 21 Mart 2022 tarihinde İstanbul’da Maden Hukuku Sempozyumu düzenlendi.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından İstanbul Maden İhracatçıları Birliği ve Ege Maden İhracatçıları Birliği ile birlikte düzenlenen Maden Hukuku Sempozyumu’nda, hammadde kaynağı olan madencilik sektörünün gerçek potansiyelini ortaya çıkarmak hedefiyle, maden mevzuatından kaynaklı sorunlar, maden sektör temsilcilerinin en çok sorun yaşadığı alanlar, sektörün etkin ve verimli çalışmasını engelleyen hususlar, en fazla uyuşmazlık yaşanan noktalar ele alındı.

İdari yargı hâkim ve savcıları ile hukukçu ve akademisyen avukatların katılımı ile gerçekleştirilecek Maden Hukuku Sempozyumu’nda; Madenciliğin Ülkemiz İçin Önemi ve Maden Hukuku Uygulamaları, Danıştay Uygulamaları, ÇED Kararlarının Usul ve Esas Yönünden Yargısal Denetimi ana başlıkları görüşüldü.

MUHİTTİN ÖZDEMİR: MADENLER DEVLETİN TASARRUFU ALTINDADIR

Maden Hukuku Sempozyumu açılış konuşmasını yapan Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, alanında ilk defa Adalet Akademisi öncülüğünde gerçekleşen sempozyumun yargı camiasına önemli katkılar sunacağını ifade etti. Başkan Özdemir; “Türkiye Adalet Akademisi olarak hâkim savcı eğitimine yönelik çalışmaların yanı sıra kamuoyunda adalete olan güveni artırmak amacıyla, her yıl farklı konularda sempozyumlar düzenlemekteyiz. Bu kapsamda 10 Mart 2022 tarihinde düzenlediğimiz “Sağlık Çalışanlarının Hukuken Korunması Sempozyumu”ndan sonra bugün ikincisi olan “Maden Hukuku Sempozyumu”nu icra ediyoruz.

Madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Madenlerin kamu malı niteliği taşıması ve ülkemizde sahip olduğu önem sebebiyle idare, bir takım özel yetkiyle donatılmıştır. Bunun yanında Devlet, arama ve işletme hakkını ilgili mevzuat çerçevesinde belli şartlarla özel hukuk kişilerine devredebilmektedir. İdari mercilerce, maden gibi değerli kamu varlıklarının korunmasının yanında işletmecilerin bu alanda ekonomiye sağladıkları katkının göz önünde bulundurulması ülkemiz açısından büyük öneme sahiptir.

İdarenin eylemleri ile tesis ettiği işlemlere karşı açılacak davalarda, hem kamu menfaatinin korunması, hem de davacıların haklarının hızlı, etkin ve tam anlamıyla teslim edilebilmesi adil yargılanma hakkı bağlamında yargıya düşen önemli görevlerdendir. Diğer taraftan mevzuatta meydana gelen değişikliklerin, uyuşmazlıkları çözmekle görevli siz uygulayıcılar ile yargılamanın diğer paydaşlarınca ivedi şekilde özümsenmesi de adaletin icrası bakımından bir hayli önem arz etmektedir.

Alanında ilk defa Akademimizin katkılarıyla gerçekleştirilen bu sempozyumun yargı camiasına ve paydaşlara hayırlara vesile olmasını diliyor, programın düzenlenmesine öncülük eden kurumlara teşekkür ediyorum.” ifadelerine yer verdi.

Hâkimlik Sanatı

Çeviren: Buğrahan KÜRTÜN
Hâkim-Savcı Adayı

"İnsanlığın en güzel görevi adalet dağıtmasıdır."
Voltaire

Hukuku uygulamak ve adalete hayat vermek, farklı pencerelerden bakmayı şart koşar. Öyle ki her farklı pencerenin varlığındaki biricikliği dahi fark etmek gerekir. Adalet yolunda yazılı kurallar, süreler, sayılar olmakla birlikte her şeyin temeli olan bir "öz" de vardır. İşte bu öze ulaşmayı mümkün kılmasını dileyerek çevirisini yaptığımız "Hâkimlik Sanatı"[1] başlıklı yazı, meslek öncesi dönemden meslek içi hayata kadar adil ve eşit muamele ilkesini içselleştirmek ve dikkat edilmesi gereken hususları göz önüne koyarak ortak bir görüş oluşturmak amacıyla hâkim-savcı adaylarının okumasına sunulmuştur. Yazı, İngiltere'de yargıçların yetiştirilmesi konusunda faaliyet gösteren Judicial College bünyesinde yayımlanan Equal Treatment Bench Book dergisinden alınmıştır. Umarız faydalı olur ve birçok meslektaşımız istifade eder.

GİRİŞ

1. "Hâkimlik Sanatı" yargılamanın sanatıdır. Bu kavram hiçbir hukuk kitabında, delilde veya usul kuralında tam manasıyla bulamayacağınız yüce bir anlayışı kapsar. Hâkimlik Sanatı, bizim, yargılama faaliyetini nasıl icra ettiğimizle alakalıdır ve bu sanatın tam kalbinde adil muamele ve eşitlik yatar. Çoğu yargı görevlisinin bu anlayışı gayet içten kavradığı düşüncesiyle yazdığımız giriş bölümünün amacı, ders verircesine bir anlatıdan ziyade; basitçe bilgilendirmek, destek olmak ve yol göstermektir.

2. Başkaca yol göstericiler de olmakla beraber en bağlayıcı olan, yargı yemininin özellikle de şu parçasıdır. (Birleşik Krallık Yargı Yemini):

"... hiçbir korku veya çıkar; hiçbir etki veya kusurlu irade altında olmadan, bu krallığın kanun ve örflerine göre; her insana hakkını teslim edeceğime ve hak ettiğini uygulayacağıma..."

3. Lord Bingham[2]'ın Eylül 1993'te verdiği bir derste yaptığı bu modern yorumlamadan daha iyisine rastlamak pek de mümkün görünmüyor:

"Bir yargıç her şeyden evvel hem mahkemede hem de mahkeme dışında ön yargılardan ve tarafgirlikten arınmalıdır. Böyle yapmalıdır ki önüne gelen davalarda kendi becerilerinden şüphe etmesin ve kararlarını yalnızca hukuksal ve doğru ölçütlere dayandırma niyetinden vazgeçmesin. İşte bu takdirde nesnel, tarafsız ve bağımsız bir yargılama faaliyetinden bahsedebiliriz."

4. Yargı Etiği Rehberi[3] çok geniş kapsamlı olsa da özünde Bangalor Yargı Etiği İlkeleri'nden[4] iktisap edilen bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, doğruluk, eşit muameleyi sağlamak, liyakat ve çalışkanlık değerlerini barındırır.

5. Rehber'de[5] ayrıca 2012 yılında İngiltere-Galler Başyargıcı ve Birleşik Krallık Mahkemeler Kıdemli Başkanının beraber yayımladıkları "Yargı İçin Eşitlik ve Çeşitlilik Politikası[6]" metni de yer alıyor. Bu da içeriğinde; "Saygın çalışma ortamı beyanatını"[7] ve Eşitlik Yasası 2010'un[8] özet şeklinde bir rehberini barındırıyor. Bunlar da adil muamele ve eşitlik ilkelerinin mahkemede ve mahkeme dışında nasıl tatbik edileceğini ve nasıl temel bir yargısal rol oynadıklarını anlatmaktadır.

6. Ancak doğaları gereği bu metinlerin hepsi sadece genel birer rehber niteliğindedir.

Sıradaki bölüm ise hâkimlik sanatının mahkemelerde ve günlük hayatımızda çok farklı açılarla görünüm biçimlerini kısaca ele alacak.

DÜZGÜN İLETİŞİM

7. Bütün yargılama sürecinin altında etkili bir iletişim yatar. Sürece dahil olan her süjenin "ne anlattığının" anlaşılması ve münferit olarak da herkesin "ne olup bittiğini" anlaması önem arz eder. Aksi takdirde yargısal faaliyet en basit tabirle raydan çıkar ve engellenmiş olur.

8. "Anlamak" kavramının kapsamını belirleyecek olursak da; delilleri, materyalleri, sorulan soruların ne anlama geldiğini ve bu soruların cevaplarını anlamak diyebiliriz.

9. Bir kişinin sessiz kalması her zaman kendisine yöneltileni anladığı anlamına gelmez. Dikkat

edilmelidir ki kişi; anlamamış, anlayamamış; gözü korktuğu için veya yetersizliğinden dolayı anlama imkânına sahip olamamış veya derdini anlatamayacak durumda olduğundan ötürü düzgün bir iletişim kuramamış olabilir.

10. Karşımızdakinin ne anlayıp anlamadığını kontrol etmek adına konuya ilişkin destekleyici sorular sorulabilir veya bizim ne anladığımızı tekrar ederek yargılama tarafının veya tanığının bunu onaylayıp onaylamadığını gözlemleyebiliriz.

11. Özellikle vekil aracılığı olmaksızın davayı şahsen takip eden kişiler yargılama faaliyetine katılan diğer kişiler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını sorabilecek cesarete sahip olmayabilir. Aynı zamanda kendisinin anlamadığı hususları da söylemekten çekinebilir.

12. İnsanlar kelimeleri ve davranışları kendi kültürel kodlarına göre yorumlama eğilimindedirler. Dış dünyaya dair görüşlerimiz bilgi seviyemize ve tecrübelerimize göre farklılık arz ettiğinden dolayı bizden farklı veya bizden farklı bakış açılarına sahip olanları yanlış anlayabiliriz ve onlar tarafından da yanlış anlaşılabiliriz.

13. Etkili iletişimde karşımızdakinin "nereden geldiği" yani bu kişinin geçmişi, kültürel düzeyi, ihtiyaçları ve bu kıstasların kişinin yargılama faaliyetine katılımına olası etkilerinin farkında olmak adeta bir zorunluluktur.

Bu kıstaslar, tanıklardan avukatlara; mahkeme üyelerinden görevli memurlara; hatta yapmaması gerekirken yargılamaya müdahil olan toplumun üyeleri için bile geçerlidir.

14. Kendinizi mahkemede karşınıza gelenlerin yerine koymayı deneyin. Mahkeme karşısına çıkmak korkutucu ve sinir bozucu bir tecrübedir. Bundan dolayı taraflar veya tanıklar kavgacı, hasmane, kaba, kafası karışık ve duygusal tavırlar takınmış görünebilir. Bunun sonucu olarak da iyi bir izlenim veremeyebilirler. Şu halde mahkeme onları sakinleştirmeli, rahatlatmalı ve kendilerini iyi anlatmalarına fırsat vermelidir.

Eğer mahkeme öncesinde kişilere daha fazla bilgi ve tavsiye verilirse bu sakıncaların da önüne daha kolay geçilebilir.

15. Yargılama faaliyetine katılanların çoğu hâkime nasıl hitap edeceği konusunda endişelenir. Bazıları ise duruşma salonunda nerede duracaklarını; ayakta mı yoksa oturarak mı duracaklarını bilemezler. Bu soru işaretleri zaten sahip oldukları kaygı ve gerginliği daha da arttıracaktır. Ancak bu durum, yardımcı tanıtımlarla ve nazik açıklamalarla aşılabilir.

16. Sade vatandaş, hukuk dilini ve teknik terimleri anlamayacağından dilimizi olabildiğince sade kullanmalı ve gerektiğinde net açıklamalar yapmalıyız.

17. Uygunsuz bir dil veya davranış, adil olmayan (öyle olmasa bile), otoriteyi yitirmiş bir görüntü çizebilir; insanların sisteme karşı güvenini zedeleyerek bazı insanları da incitebilir.

18. Düşüncesizce yapılmış bir yorum, umursamaz bir davranış, uygunsuz bir şaka hatta bir mimik, davaya karşı bir ön yargımız olduğu izlenimini verebilir. Unutulmamalıdır ki, önemli olan başkalarının bizim sözlerimizden ve davranışlarımızdan ne anladığıdır. Özellikle de tarafların son derece hassas oldukları durumlarda bu konuya azami dikkat gösterilmelidir.

ADİL GÖRÜNMEK

19. Adil muamele, herkese aynı şekilde davranmak anlamına gelmez. Kısaca; kıyaslanabilir durumda olan kişilere eşit davranmak diyebiliriz.

20. Örnek vermek gerekirse hukuksal kavrayışı çok düşük olan ve davasını şahsen takip eden bir vatandaş ile Kıdemli Kraliçe Danışmanı Avukat (QC) karşılaştırılabilir bir konumda değildir. Önemli olan adil bir eşitlik anlayışı benimsemektir.

21. Taraflar yargılama sonucunda istediklerini veya beklediklerini elde edemeseler bile kendilerine adil davranıldığını ve tamamen işitilip anlaşıldıklarını hissetmelidirler.

22. Mahkemelerin diline ve usullerine ayak uydurmakta zorluk çeken insanlar, yargısal sistemi tanıyan ve lehlerine kullanabilen insanlara göre dezavantajlı bir konuma gelmekte ve haklarını dava yoluyla aramaktan imtina etmektedirler. Bu durum dikkate alınmalıdır ve insanların toplumsal hayatta zaten yaşadıkları zorluklar yargısal sistem tarafından daha da zor bir hale getirilmemelidir.

23. Yargı görevlileri, bireylerin dava işlemlerine bağlı olmaksızın ancak kişisel sebeplere dayalı olarak içinde bulundukları dezavantajlı durumları teşhis edip bunlara uygun çareleri, yargılamanın karşı tarafında olumsuz bir izlenim bırakmadan, hayata geçirmesi gerekir.

24. Dezavantajlı durumlar ne kadar erken tespit edilirse çare üretmek de o kadar kolay olur. Duruşma öncesinde kişinin engellilik hali, tıbbi durumu veya kendisini etkileyen herhangi bir durum hakkında mümkün olduğunca bilgi edinilmesi sağlanmalıdır ve bunlardan dolayı hasıl olan ihtiyaçlar karşılanmalıdır. Örneğin tercüman desteği, işaretler/semboller, büyük punto yazılar, ses kaydı veyahut yemin edileceği zaman farklı inanç sistemlerine (dini olmayanlar dahil) uyumlu yemin şekli veya hassas durumda olan tanıkların mahkeme tarafından dinlenmesi esnasında daha sık ara verilmesi ve bu kişilere uygun tedbirlerin alınması göz önünde bulundurulmalıdır.

25. Davasını vekil aracılığı olmaksızın kendisi takip eden kişiler mahkeme tarafından istenmeyen bir sorun olarak görülmemeli ve her ne kadar davasına yardımcı olacak davranışlarda bulunabilecek durumda olmasak da hâkim olarak o kişiye davasını mahkeme önünde kuvvetli bir şekilde takip etme imkanı sağlamalıyız.

26. Davacıların kötü temsil edilmesi de ayrıca bir sorun teşkil eder. Bu halde vekillerin de müvekkillerini etkili bir şekilde temsil edebilmesi için yönlendirilmesi değerlendirilmelidir.

27. Sosyo-ekonomik bakımdan dezavantajlı konumda bulunan bireyler mahkeme karşısına çıktıklarında da durumun aleyhlerine olacağını düşünebilmektedir.

28. Özellikle de toplumdaki dezavantajlı gruplar, örneğin; etnik ve dini azınlıklar; mahkemenin resmî dilini anlayamayanlar; fiziksel, zihinsel veya duyularında engeli olanlar; kadınlar, çocuklar, yaşlılar; insan ticaretine maruz kalmış olanlar; yoksulluk çekenler veya herhangi bir sebepten dolayı sosyal veya ekonomik olarak dışlananlar.

29. İşte bütün bu dezavantajlı insanların yargılama sürecine tam katılımını sağlayacak olanlar hâkimler/yargı görevlileridir. Yerinde ve zamanında müdahaleler yaparak farklılıkların ve zorlukların idrak edilebilmesi adına bir anlayış sergileyebiliriz.

30. Ön yargıları tespit etmek ve ortadan kaldırmak (kendi ön yargılarımız dahil); yanlış kararları engellemek ve geçmişleri/hayatları bizden farklı olan insanlara dair yapılan hatalı varsayımları önlemek açısından büyük önem arz eder.

31. Bilinçdışı ön yargılar, yani hiç farkında bile olmadığımız ön yargılarımızı aşmak daha da zordur. Bu ön yargıların sebebi cehalet, bilgisizlik ve farkındalık sahibi olmamak olabilir.

32. Kültürler, inançlar ve başkalarının dezavantajları hakkındaki bilgisizlik, önyargıları besler. Hâkimler/yargı görevlileri bu konular hakkında hem genel olarak hem de bir dava özelinde bilgi sahibi olduklarından emin olmalı ve farkındalıklarını arttırmalıdır.

33. Stereotipler "bazı insanlar hakkındaki basmakalıp düşünceler" zihinlerimizin kolaya kaçmasıdır ve genellikle korkunç derecede yanlıştır. Zihnimizde yanıltıcı algılar yaratırlar ve hata yapmamıza sebep olurlar. Bu durumdan kaçınmak için şunları yapmamak önemlidir;

a. Bazı kriterlere uyan insanların (şu memleketten olanlar veya tekerlekli sandalye kullananlar gibi) hepsinin belli şekilde davranışlar sergileyeceğini veya belli sınırlarının olacağını varsaymak;

b. İnsanlara etiketler yapıştırıp (öğrenme engelliler veya ergenler) bu etiketleri kullanarak onların haklarını göz ardı etmek (onların delil ortaya koyamayacağını veya yalan söyleyeceğini veya saygısızlık yapacağını varsaymak)

ŞİKAYETLER

34. Hâkimler/yargı görevlileri davranışlarından dolayı sorumludurlar. Mahkemelerde ve adliyelerde düşüncesizce davranışlarda bulunurlarsa veya hassasiyetli bir yaklaşım sergilemezlerse kendilerine yöneltilecek olan eleştirilere açık hale gelirler.

SON NOTLAR

[1] *Judgecraft, Equal Treatment Bench Book, Judicial College, London, Kasım 2013*

[2] *Eski İngiltere-Galler Başyargıcı*

[3] *Guide to Judicial Conduct, Judiciary of England and Wales, Mart 2013*

[4] *The Bangalore Principles of Judicial Conduct, 2002*

[5] *A.g.y.*

[6] *Equality and Diversity Policy for the Judiciary, Ekim 2012*

[7] *A.g.y. s.5*

[8] *Equality Act 2010*

Dijital Dünyada Derin Sahtelik: DEEPFAKE

Onur Utku SEVİM
Hâkim-Öğretim Görevlisi

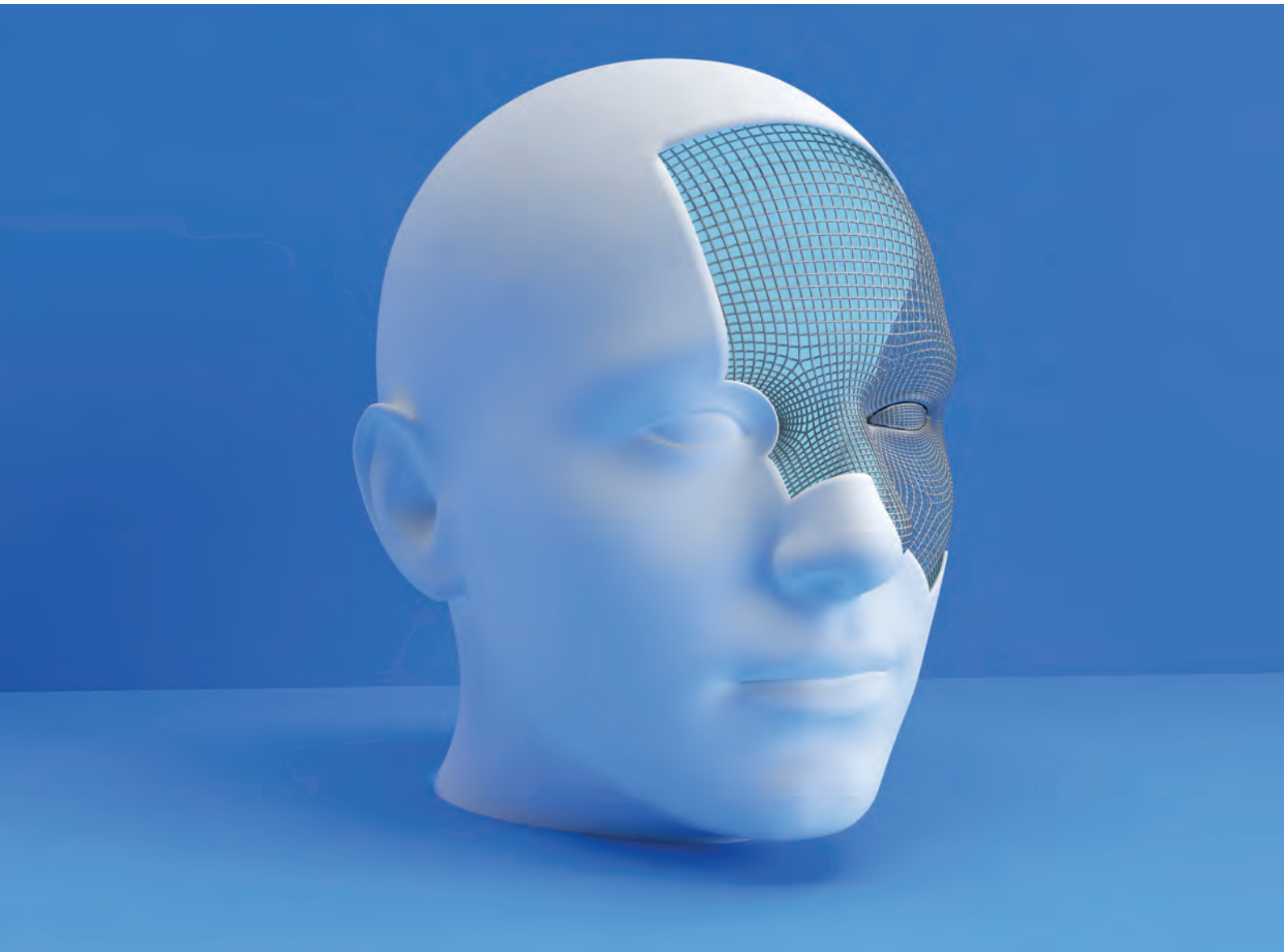

Hızına yetişemediğimiz teknolojik gelişmelerin etkisiyle yıllar önce ölmüş olduğunu bildiğimiz bir aktörün 2022 yılında gösterime giren bir filmde veya reklamda rol aldığını görmek, artık kimseyi şaşırtmayacaktır.

Buna teknik imkân sağlayan görüntünün yapay zekâ (Artificial intelligent) yardımı ve algoritmaların yönlendirilmesiyle bir başka kişiye ait görüntü veya seste birleşmesiyle oluşturulan bu teknoloji, derin sahtelik (Deepfake) adını taşımaktadır. Kavramsal olarak dilimize "Sentetik gerçeklik" veya "Derin kurgu" olarak da tercüme edilmiştir.

Derin sahtelik; derin öğrenme (Deep learning) ve sahtelik (Fake) kelimelerinin birleşimiyle siber hukuk literatürüne girmiştir.

Bu değişikliklerin salt yüz veya ses ile ilgili olma zorunluluğu bulunmamakta, belli bir kişiyle ilişkilendirilebilecek şekilde kişinin tüm vücuduna ve vücudunun bölümlerine yönelik değişiklikler olması da imkân dâhilindedir.

Kültürel ve sanatsal yönden kullanımında mahsur bulunmamakla birlikte fotomontaj teknolojisinin kat be kat üstünde olan ve aşırı gerçekçi görünmek için yapay olarak oluşturulmuş sahte bir medya olan "deepfake", amacı dışında kullanılırsa eğlencenin ötesine geçebilmekte, bir diğer deyişle kolaylıkla suç alanına girebilmektedir.

Bireysel olarak müstehcen içerikli bir videoda gerçekte yer alan kişi yerine, başka birinin görüntüsü koyularak üretilebilen sahte videoların veya kamusal düzeyde açık kaynaklar üzerinden devlet başkanı veya bürokratların sesleri ile görüntüleri üzerinden gerçeğe aykırı olarak oluşturulabilen sahte içeriklerin hem toplumsal, hem de devletler arası ilişkilere olumsuz tesiri olma riski oldukça yüksektir.

Literatürde bu yönde "deepfake" içeriğini üreten veya kullanan kişilerin, en çok aşağıda gösterilen amaç ve yöntemlerle hareket etmekte olduğu ifade edilmektedir.

Bir derin sahtelik içeriğinde;

- Siber zorbalık: Korkutmak, utandırmak veya tehdit etmek için elektronik olarak iletilmesi,
- Şantaj veya Gasp: Hukuken yapılmasına yetkili olunan bir şeyin yapılması veya yapılmaması, tehdit ve korkutma yoluyla para ödenmesi için baskı yapmak amacıyla kullanılması,
- Taciz: Huzur ve sükûnun bozulması ve ısrarla rahatsız edilmesi,

- İntikam: Cinsel içerikli müstehcen görüntülerin veya videoların oluşturulması hâlinde,

Bu yöntemler; ses ve görüntüsü kullanılan bireyin kişilik haklarının ihlaline ve aynı zamanda suç mağduru olmasına neden olur.

YASAL BOYUTU

Ülkemizde derin sahtelik fiilinin nüvesini teşkil eden kişisel veriler, 7 Nisan 2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6988 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gereğince koruma altına alınmıştır.

Kanunun tanımlar başlıklı 3/1-d bendi gereğince kişisel veri kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade etmektedir.

Bu anlamda kanunda derin sahteliğe ilişkin müstakil bir düzenlemeye yer verilmemiş, kişisel veri niteliğinde olan bireyin sesi ve görüntüsünün rızası hilafına kullanılmasının aynı Kanunu'nun 17/1. maddesine istinaden 5237 TCK'nın 136. maddesine göre kişisel verileri hukuka aykırı olarak yayma suçunu oluşturacağı belirtilmiştir.

Uluslararası düzlemde konuya ilişkin ilk yasal düzenleme, Amerika'da Teksas eyaletinde yapılmıştır. 1 Eylül 2019 tarihinde yapılan düzenleme ile kamu görevi için adaylara zarar vermeyi veya seçimleri etkilemeyi amaçlayan videoların oluşturulması ve dağıtımı yasaklanmıştır.

TX SB751 olarak adlandırılan yasa; "Derin sahte" videonun, aldatma amacıyla yapay zekâ ile oluşturulmuş, gerçekleşmemiş bir eylemi yapan (sanal olmayan) bir kişiyi tasvir ediyormuş gibi görünen video anlamına geldiğini belirtmektedir.

Bu yasaya göre; "Bir kişi, bir adayı yaralamak veya bir seçimin sonucunu etkilemek niyetiyle derin bir sahte video oluşturur ve derin sahte videonun bir seçimden sonraki 30 gün içinde yayınlanmasına veya dağıtılmasına neden olur ise..." suç işlemiş olur.

Çin'de ise yaygın bir kültürel fenomen haline gelen derin sahtekârlıklardan kaynaklanan potansiyel zararlı etkileri engellemek için 1 Ocak 2020'de yürürlüğe giren bir yasa çıkarılmıştır. Yasa, tüm derin sahte videolar veya ses içeriği ya da derin öğrenme algoritmaları veya VR kullanılarak oluşturulan içerik teknolojileri için uygulama sağlayıcıları tarafından uygun şekilde etiketlenme zorunluluğu getirmiş, sahte haberlerin üretilmesi ve yayılmasını yasaklayarak bunların silinmesini emretmiştir.

Avrupa Birliği nezdinde ise, yapay zekânın kullanımına ilişkin bütünsel bir yaklaşım geliştirilmesinin doğal sonucu olarak; Yapay Zekâya İlişkin Uyumlaştırılmış Kurallara (Yapay Zekâ Düzenlemesi) ve Birlik'in Belirli Yasal Düzenlemelerinin Değiştirilmesine Yönelik Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi Tüzüğü 21 Nisan 2021 tarihinde kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. Tüzükte "Yasaklanmış Yapay Zekâ Uygulamaları (Prohibited Artificial Intelligence Practices)" başlıklı 5. maddede, Birlik değerlerine aykırı olduğu veya Birlik hukuku kapsamında korunan temel hakları ihlal ettiği için yasaklanan yapay zekâ uygulamaları düzenlemektedir.

Nitekim Tüzüğün "Bazı yapay zekâ sistemleri hakkında şeffaflık yükümlülükleri" başlıklı 52/3 maddesinde "deepfake" hususuna vurgu yapılmıştır. Anılan düzenleme gereğince, yapay zekâ sisteminin kullanıcıları, oluşturdukları veya işledikleri görüntü, ses veya video içeriği mevcut kişilere, nesnelere, yerlere, diğer varlıklara veya olaylara önemli ölçüde benzeyen ve bu içeriklerin kullanıcılarda özgün, gerçek veya "deepfake" izlenimi oluşturabilecek ilgili yapay zekâ sistemi içeriklerinin yapay olarak üretildiğini belirtmelidir.

Tüm yasal düzenlemelerin yanında bu safhada belki de en büyük risk, "deepfake" yoluyla oluşturulmuş delillerin kullanılma olasılığı olarak göze çarpmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen "Mahkeme İşlemlerinde Elektronik Delillerin Kullanımını Kolaylaştırma Yönergesi"nde bu konu detaylı olarak ele alınmış, manipüle edilmiş kanıtların tespit edilmesinin zor olması sebebiyle teknolojik ve prosedürel önlemlerin alınması gerektiği hususu ciddiyetle vurgulanmıştır.

Nitekim bu konuya ilişkin, bir politikacıyı suçlu olarak sunmak için bir telefon görüşmesinin tahrif edildiği ve yayın amacıyla bir televizyon kanalına dağıtıldığına ilişkin olayda; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (10 Ekim 2019, 8284/07, Batiashvili/Gürcistan), bunun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6/2. maddesindeki masumiyet karinesi ilkesini ihlal ettiğine hükmetmiştir.

DEEPFAKE TESPİTİ

An itibarıyla meydana getirdiği olumsuz kanaati değiştirme kabiliyetinin süratli olmamasına rağmen, görüntüler üzerinde yapılan incelemede çeşitli algoritmaların kullanıldığı ve görüntüde değişime gidildiği tespit edilebilmektedir.

Michigan Eyalet Üniversitesi ile dünyanın en büyük sosyal medya platformlarından Facebook (yeni adıyla Meta) tarafından gerçekleştirilen çalışma kapsamında; yapılan yazılımla yapay zeka vasıtasıyla oluşturulan "deepfake" videolarındaki bir görüntünün dijital "parmak izini" değiştirmek için kullanılan üretim sürecinde geride kalan ipuçları araştırılmaktadır.

Nitekim bu çalışmalar kapsamındaki son örnek; Rusya ile Ukrayna arasında yaşanan savaş geriliminde, Ukrayna Devlet Başkanı'nın aslında sarf etmediği teslim olma çağrısını içerir "deepfake" görüntüsü sosyal medya platformuna düşer düşmez, tespit üzerine derhal yayından kaldırılmasıdır.

Bu noktada bilhassa Avrupa Birliği nezdinde de konuya oldukça hassas yaklaşılmış, Temmuz 2021'de "deepfake" ile mücadelede Avrupa Politikaları metni kabul edilmiştir.

Yapılan çalışmalar ekseninde üretilen otomatik algılama yazılımları doğrultusunda aşağıda belirtilen kriterler veya birleşenler "deepfake" tespiti için kullanılmaktadır.

- Konuşmacı tanıma
- Ses canlılığı algılama
- Yüz tanıma
- Yüz özelliği analizi
- Zamansal tutarsızlık
- Görsel yapay doku
- Otantik göstergelerin eksikliği

Araştırmacılar, dijital fotoğrafçılıkta bir görüntü üretmek amacıyla kullanılan dijital kameranın tanımlanması için parmak izlerinin kullanıldığını, bu dijital parmak izlerinin aynı zamanda "görüntünün geldiği üretici modeli tanımlamak için eşit olarak kullanılabilecek benzersiz kalıplar" olduğunu ifade etmektedirler. Bu sayede "deepfake" kullanılarak meydana getirilen koordineli dezenformasyon olaylarının daha iyi araştırılması ve gelecekteki araştırmalara yön verecek yeni araçların oluşturulması hedeflenmektedir.

HUKUKSAL DEĞERLENDİRME

Yapay zekâ tabanlı derin sahtekârlığın idare ve özel hukuk (fikrî mülkiyet, marka, patent, telif ve tazminat hukuku) açıları üzerinde durulmadan yakın bir gelecekte karşılaşılması muhtemel olaylar üzerinden ceza hukuku yönünden yapılan değerlendirmelere yer verildiğinde;

- Bir şahsa ait sosyal medya profilindeki görüntünün izni olmaksızın kullanılmasıyla oluşturulan ve başkaca bir suç teşkil etmeyen "deepfake" videosu yapılması olayında, TCK'nın 136/1 maddesinde yer alan kişisel verileri hukuka aykırı olarak yayma,
- Kamu görevlisi erkek şahsın rızaen verdiği bir fotoğrafla oluşturulan "deepfake" videosunda kadın şeklinde gösterilmesi durumunda, TCK'nın 125/1-2, 3-a maddesinde ön görülen kamu görevlisi aleyhine elektronik ileti ile hakaret,
- Bir "deepfake" videosunda toplumun geniş kesimince tanınan kişi tarafından halkın belli bir kesimini veya dinî değerleri aşağılayan sözlerin sarf edilmiş gibi gösterilmesi hâlinde, TCK'nın 216/1. ve 3. fıkralarında belirtilen halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama,
- Bir siyasetçinin görüntüsüyle oluşturulan "deepfake" videosunda seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek mahiyette sözlerin sarf edilerek seçimin manipüle edilmesi olasılığında, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri Hakkındaki Kanun'un 151. maddesinde gösterilen yasak propaganda,
- Sıradan bir kişinin bir terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemi destekleyen bir açıklama yapıyormuş gibi gösterilmesi durumunda, Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2. fıkrasına aykırı terör örgütü propagandası,
- Ünlü bir isme ait "deepfake" görüntüsüyle bu kişinin gerçekte var olmayan aracının satılarak bedelinin hileli olarak tahsil edilmesi olayında, TCK'nın 158/1-f bendinde yer alan bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçlarına vücut verilebilmektedir.

Bu suçlar dışında söz konusu teknoloji vasıtasıyla suç uydurma, iftira, yağma veya tehdit gibi pek çok farklı suçun işlenmesi ihtimali oldukça yakın ve aynı zamanda vahimdir. Bu durumda asıl ciddi tehlike, görüntüleri kullanılan kişilerin, ilk etapta imaj ve seslerdeki sahtelik hususu tespit edilinceye kadar zan altında kalmalarıdır.

Dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta ise fail yönündendir. Deepfake sistemini kullanan bir bireyin yukarıda sayılan suçları işlemesi halinde cezai sorumluluğundan bahsetmekle birlikte otonom bir yapay zekâ platformu ile suçun işlenmesi halinde sorumluluğun kimde olacağı (yazılım şirketi sahibi, mühendisi veya gerçek kişilik tanındığı takdirde yapay zekânın bizatihi kendisi mi?) hâlen tartışılan ve çözüm bekleyen bir husustur.

SONUÇ

Yapay zekânın gelişimi, gün geçtikçe suç tipolojilerinde de değişikliğe neden olmaktadır. Bu gerçeklik karşısında suçun işlenmesinin önlenmesi ve suçla etkin bir şekilde mücadele edilmesi yönünde kamunun yanı sıra özel sektör bağlamında da yeni teknolojik altyapıların kurulması gerekmektedir.

Bu yönde TUBİTAK Bilgem bünyesinde kurulan "Yapay Zekâ Enstitüsü", stratejik ar-ge enstitülerinden "Siber Güvenlik Enstitüsü" ile "Bilişim Teknolojileri Enstitüsü" değinilen bu risklere karşı ön alma yönünde gerekli çalışmalarını sürdürmektedirler.

Nitekim ilgili tüm kurum ve paydaşların etkin katılımıyla hazırlanarak 20 Ağustos 2021 tarihinde yürürlüğe giren "Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021-2025)" içerisinde konunun önemine vurgu yapılmıştır. Bu kapsamda benzer çalışmaların yerli özel şirketlerce de ele alınması, ulusal siber uzay ve dijital stratejimiz açısından daha bütünleyici olacaktır.

Diğer yandan "deepfake" ve benzeri yeni suç tiplerinin uluslararası, toplumsal ve bireysel bazda oluşturması muhtemel tahribatın yüksek riski nazara alındığında ise, hukuken farklı seçenekler gündeme gelebilecektir. Kanaatimizce ileriki süreçte bu konuda caydırıcılığı daha da pekiştirecek müstakil bir yasal düzenlemenin yanı sıra yukarıda ifade edilen suçlara ağırlaştırıcı hükümler getiren genel bir yasal düzenlemenin yapılması gibi seçeneklerin değerlendirmeye alınması mümkün görünmektedir.

KAYNAKÇA

1. Beşir Babayiğit, Deepfake'in Ceza Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi ve De Lege Ferenda Öneriler, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XXV, Y. 2021, s. 4

2. Enes Köken, Yapay Zekânın Cezai Sorumluluğu, Türkiye Adalet Akademisi dergisi, 47. Sayı, s. 263

3. İlay Yılmaz, Can Sözer, Ecem Elver, Yapay Zekâ ile İlgili Güncel Düzenlemeler: Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletlerinde Alınan Aksiyonlar Işığında Bir Değerlendirme, Adalet Dergisi, 2021/1, s. 66

4. Nobert Young, Deepfake Technology: Complete Guide to Deepfake, Politics and Social Media (DeepFake Teknolojisi: Deepfake, Politika ve Sosyal Medya için Rehber), June (Temmuz) 2019

5. Şebnem Özdemir, Yeni Nesil Tehdit: Derin Kurgu (Deepfake), TRT Akademi Dergisi, Eylül 2021, s. 13

6. Yapay Zekâya İlişkin Uyumlaştırılmış Kurallara (Yapay Zekâ Düzenlemesi) ve Birlik'in Belirli Yasal Düzenlemelerinin Değiştirilmesine Yönelik Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi Tüzüğü, 24 Nisan 2021, Çeviri İstanbul Barosu

7. Ulusal Yapay Zekâ Stratejik Planı (2021-2025), TUBİTAK Bilgem Yapay Zekâ Enstitüsü, Ağustos 2021, s. 93

8. Tackling Deepfakes in European Policy (Deepfake ile Mücadele Avrupa Politika Belgesi), European Parliementary Research Service (Avrupa Parlamentosu Araştırma Servisi), June (Temmuz) 2021

9. Guidelines to Facilitate the use of Electronic Evidence in Court Proceedings (Mahkeme İşlemlerinde Elektronik Delillerin Kullanımını Kolaylaştırma Yönergesi), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi

*10. https://tasam.org/trTR/Etkinlik/16208/sentetik_gerceklik_teknolojisi_deep_fake_brains²_turkiye_uygulama_programi_*

11. https://www.npr.org/2021/06/17/1007472092/facebook-researchers-say-they-can-detect-deepfakes-and-where-they-came-from

12. https://yze.bilgem.tubitak.gov.tr/

13. https://www.hurriyet.com.tr/dunya/rus-hackerlar-devrede-zelenskinin-sahte-teslim-olun-mesaji-ortaligi-karistirdi-42024289

14. https://capitol.texas.gov/BillLookup/History.aspx?LegSess=86R&Bill=SB751

15. https://legiscan.com/TX/text/SB751/id/1902830

16. https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-57996094, Shamook: Star Wars effects company ILM hires Mandalorian deepfaker (Shamook: Yıldız Savaşları efekt şirketi ILM Mandaloryalı derin kurgucusunu işe aldı.)

17. https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/baris-manco-23-yil-sonra-deepfake-ile-seslendi-41990468

YARGITAY
CEZA GENEL KURULUNUN
ÇALIŞMA ESASLARI VE UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMLENMESİ

Hatice PERKTAŞ YAVUZ
Yargıtay Ceza Genel Kurulu Tetkik Hâkimi

GİRİŞ

834 sayılı Mahkeme-i Temyiz Teşkilatının Tevsiine Dair Kanun ile 1730 sayılı Yargıtay Kanunu dönemlerinde de varlığını sürdüren Ceza Genel Kurulunun; Yargıtay ceza dairelerinin bozma kararlarına karşı mahkemelerce verilen direnme kararlarını inceleme, ilk derece mahkemesi olarak ilgili ceza dairelerince verilen hükümlerin temyiz yoluyla incelemesini yapma, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ceza dairelerinin kararlarına karşı itiraz olağanüstü kanun yoluna başvurulan dosyaları değerlendirip sonuçlandırma ve ceza daireleri arasında içtihat uyuşmazlıkları bulunması veya Yargıtay ceza dairelerinden birinin yerleşmiş içtihadından dönmek istemesi ya da benzer olaylarda birbirine uymayan kararlar vermesi durumunda, bu hususları içtihatların birleştirilmesi yoluyla kesin olarak karara bağlama olmak üzere dört temel görevi olduğunu söylemek mümkündür.

Ceza Genel Kurulunun kararları bağlayıcı olmamakla birlikte ceza hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar bakımından uygulamaya yön vermesi açısından hayati öneme sahiptir.

I. CEZA GENEL KURULUNUN ÇALIŞMA ESASLARI

A. OLUŞUMU VE ÜYELERİN BELİRLENMESİ

2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun ve aynı doğrultudaki Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 3. maddesinde Yargıtayın karar organları arasında gösterilen Ceza Genel Kurulu, ceza dairelerinin başkan ve üyelerinden oluşmaktadır. Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 22. maddesine göre Ceza Genel Kurulunun içtihadı birleştirme dışındaki toplantılarında, ceza daireleri sayısının en az iki katına karşılık gelecek sayıda üye bulunmalıdır. Ancak anılan düzenleme uyarınca işi, görüşme konusu olan dairelerden beşten fazla üyenin bu toplantılara katılmaması gerekir. Böyle bir durumda, başka bir anlatımla sayının beşi aşması ihtimalinde, karşı oyu bulunmamak koşuluyla en kıdemsiz üyenin kuruldan çıkması öngörülmüştür. Başkanlarının katıldığı ceza dairelerinden en az bir, aksi hâlde ise en az iki üyenin Ceza Genel Kuruluna katılması zorunludur.

Uygulamada sık karşılaşılmamakla birlikte müzakerede bulunmamak ve oy kullanmamak koşuluyla itiraz yoluyla gelen dosyalar bakımından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcı Vekilinin de görüşünü açıklayıp kuruldan çıkmak üzere Ceza Genel Kuruluna iştirak etmesi mümkündür.

Ceza Genel Kurulu; ilk derece mahkemesi sıfatıyla görev yapması durumunda da, asgari toplanma nisabıyla toplanıp karar verir. Kabul edilebilir bir özürleri olmadıkça aynı başkan ve üyelerin dava sonuçlanıncaya kadar kurula katılmaları zorunludur. Bu şekilde verilen kararların yeniden incelenmesi, hukuki engeli bulunmayan kurul başkanı ile ceza dairelerinin diğer başkanları ve her daireden en az ikişer üyenin katılımıyla teşekkül eden kurul tarafından yapılır. Bu inceleme evrak üzerinde yapılır ve kesin olarak karar verilir. Başkanların katılamadığı durumlarda yerlerine hukuki engeli bulunmayan en kıdemli üye kurula dâhil olur.

Ceza Genel Kuruluna katılacak olan başkanlar Yargıtay Birinci Başkanı, üyeler ise ilgili daire başkanları tarafından belirlenip ikişer aylık listeler hâlinde ilgili dairelere, dairelerce de ilgili kurul başkanlıklarına sunulur. İlgili daire başkanı, dairesine ait görüşülecek işin niteliğine göre belirlenenlerin dışında bir üyeyi de kurula katılmak üzere görevlendirebilir. Nöbetçi başkan ve üyelerinin kurullara katılmaları zorunludur. Başkanların, mazeretleri sebebiyle kurula katılamamaları durumunda yerlerine en kıdemli üyenin, üyelerin katılamamaları hâlinde ise başkanın belirleyeceği üyenin kurula katılması gerekir.

Hâl böyle olmakla birlikte 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 40. maddesi ile Yargıtay Kanunu'na eklenen Geçici 16. madde ile içtihadı birleştirme toplantılarına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, 31.12.2022 tarihine kadar Genel Kurulun oluşumu ve çalışma usulüne ilişkin önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin hangi sebeple yapıldığına ilişkin 7079 sayılı Kanun Tasarısı'nın gerekçesinde[1] açık bir ifade bulunmamakla birlikte söz konusu değişikliklerin Ceza Genel Kurulunun artan iş yükünün hızlı bir şekilde azaltılması suretiyle potansiyel hak kayıplarının önüne geçilmesi olduğunda kuşku bulunmamaktadır.

Değişiklik sonrası ve hâlihazırda uygulanmakta olan yeni duruma göre Ceza Genel Kurulu, her ceza dairesinden en az bir üye olmak kaydıyla Birinci Başkanlık Kurulu tarafından görevlendirilen yirmişer üyeden oluşur. Bu kurula, Birinci Başkan veya Ceza Genel Kurulu Başkanı, adı geçenlerin bulunmaması hâlinde ise kurulların en kıdemli üyesi başkanlık eder. Üyeler, Ceza Genel Kurulunda sürekli olarak görev yaparlar. Ancak iş durumu göz önüne alınmak suretiyle üyelerin daire çalışmalarına katılmalarına Büyük Genel Kurul tarafından karar verilebilir. Kurulda toplantı ve görüşme yeter sayısı on

beş olup, toplantıda bulunanların üçte ikisinin oyu ile karar verilir. Birinci toplantıda üçte iki oy çoğunluğu sağlanamazsa ikinci toplantıda bulunanların çoğunluğu karar için yeterli kabul edilir.

B. GÜNDEM

Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 24. maddesi gereğince Ceza Genel Kurulunda görüşülecek işlerin gündemi bu kurullara başkanlık edecek başkan tarafından toplantı gününden en az bir hafta önce düzenlettirilerek dairelere üye adedine göre dağıtılır. Ceza Genel Kurulu gündemi, itiraz ettiği işlerde ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına da verilir. Gündemlerde görüşülecek dosyalardaki maddi olay, bozma ve direnme ile temyiz nedenleri özet olarak anlaşılır biçimde belirtilir. Ayrıca kurula katılması konusunda yasal engeli bulunan üyeler de gündem başlığında belirtilir. Yine içtihatlarda istikrarın sürmesi amacıyla uyuşmazlık konusu ile ilgili Genel Kurul tarafından daha önce çözümlenen hususlara ilişkin emsal kararlar da gündeme eklenebilir. Başkan ve üyeler, dilerlerse görüşülecek işlerin dosyalarını inceleyebilirler. Gündemin düzenlenmesinde, görüşülecek işlerin kurulların esas defterindeki sıra numarası esas alınır. Ancak, kurul başkanı bu sırayı değiştirmeye yetkilidir. Acele işler ve kurul başkanının yaptığı değişiklik dışında bu sıra bozulamaz. Kanunlarda belirtilen acele işler dışında dairelerce acele görüşülmesi kabul edilen işler, genel kurulda da aynı nitelikte sayılır. Bu anlamda tutuklu işler ile zamanaşımı yakın dosyaların öncelikle ele alındığı ifade edilebilir.

C. GÖRÜŞMELERİN YÖNETİMİ

Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 25. maddesinde ifade edildiği üzere Ceza Genel Kurulunda görüşmeleri kurul başkanı açar, yönetir ve gerektiğinde toplantıya ara verir. Toplantı açıldıktan sonra yoklama yapılarak toplantı ve görüşme yeter sayısının bulunduğu saptanırsa gündeme geçilir. Toplantıya katıldıktan sonra ayrılmak zorunda kalan başkan ve üyeler ile görüşülmekte olan dosyaya hukuki engeli nedeniyle katılamayacak üyeler, görüşme başlamadan önce kuruldan çıkarlar.

Bir işin görüşülmesine başlanmadan önce o işe ait dosyayı inceleyen tetkik hâkimi önceden hazırladığı raporu okuyup gerekli açıklamaları yapar. Görüşme, görevlinin düşüncesini bildirmesiyle başlar. Kurulda öncelikle usule ilişkin hususlar hakkında konuşmak isteyenlere söz verilir. Daha sonra o işle ilgili dairenin başkanı veya daire başkanının uygun göreceği ve karşı oyu olmayan bir üye, dairenin kararındaki görüşü açıklar. Bundan sonra kurula katılmış ise karardaki karşı oyu temsil eden üyeye söz verilir. Konu hakkında eksik görülen yönlerin tamamlanması ve gerekli açıklamaların yapılması amacıyla üyelerin sormak istedikleri sorular kurul başkanına yöneltilir.

Kurul başkanı, tetkik hâkimine gerekli açıklamaları yaptırır. Üyeler tarafından doğrudan doğruya tetkik hâkimine soru yöneltilemez. Konu hakkında düşüncesini bildirmek isteyen üye, kurul başkanından söz alır. Başkandan söz alınmadıkça konuşulamaz. Konuşmalar, başkana karşı yapılır. Görüşmeler sırasında karşılıklı tartışma yapılamaz ve konuşmakta olan üyenin sözü bir başka üye tarafından kesilemez. Konu dışında veya tekrar niteliğinde konuşma yapılamaz. Birden çok üyenin söz istemesi halinde istek sırasına göre söz verilir. Bir konu üzerinde aynı üyeye ancak iki kez söz verilebilir. Daha çok söz verilmesi kurul kararına bağlıdır. Oylamadan önce son söz, işi görüşülen daire kararındaki çoğunluk görüşünü temsil eden başkan veya üyeye verilir. Görüşmelerin yeterliğini kurul başkanı takdir eder. Ancak, konunun aydınlığa kavuşması için, üyeler tarafından görüşmelerin sürdürülmesi istenilirse ve kurul başkanı bu isteğe katılmaz ise bu husus, kurulda bulunanların çoğunluk oyları ile çözülür.

D. OYLAMA VE KARAR

Ceza Genel Kurulunda görüşmeler tamamlandıktan sonra, oylama başkan tarafından en kıdemsiz üyeden başlanarak kıdem sırasına göre yapılır. Üyeler, oya sunulan her karar hakkında oy kullanmak zorundadırlar. Çekimser oy kullanılamaz. Kurulda görüşmeler tutanakla saptanmaz. Ancak, görüşmeler sonunda oylama sonucu, kurulun vardığı karar ve çoğunluğu sağlayan gerekçe başkan tarafından kurula hemen açıklanır; bu gerekçe yazılacak kurul kararında belirtilir. Üyelerce, yanlış anlama gibi nedenlere dayanan oy düzeltmeleri, ancak sonucun açıklanmasından önce yapılır. Başkan tarafından sonucun açıklanmasıyla o iş hakkında görüşme bitirilmiş olur.[2]

Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 28. maddesi gereğince Ceza Genel Kurulu görüşmeleri sonucunda yapılan oylama, işin hem sonucunu hem de sonucu meydana getiren gerekçeyi kapsamalı ve belli etmelidir. Çoğunluk ve azınlık oy sayılarının da yazıldığı kararın en geç bir ay içinde yazılarak mahalline gönderilmesi zorunludur.

Birinci görüşmede yeterli oy sağlanamaması nedeniyle sonuçlanmayan işlerin yeniden görüşülmesi için saptanacak süre bir haftadan az ve iki aydan fazla olamaz.[3]

Ceza Genel Kurulu kararlarında çoğunluk düşüncesi yanında azınlık düşüncesi de gösterilir. Karşı oy yazısını yazmak isteyen üye, bu yazısını en geç bir hafta içinde kurul başkanlığına vermek zorundadır. Çoğunluk ve azınlık görüşlerinde karşı düşünceyi küçültücü nitelikte üslup kullanılamaz. Görüşmeye katılanların ad ve soyadları ile oylarının niteliği, mahalline gidecek karar örneklerinin altında da gösterilir.[4]

E. ÖN SORUN

Ceza Genel Kurulunda işin esasına girilmeden önce, konu ile ilgili olarak çözülmesi gereken bir ön sorun ortaya çıkarsa öncelikle o yönden görüşme ve oylama yapılır. Oylama sonucu ön sorun karara bağlandığı takdirde, başka deyişle ön sorunun aşılması durumunda, işin esasına geçilerek görüşmeler ve oylama yapılır. Ön sorun oy çokluğu ile sonuçlanmış olsa dahi tüm üyeler işin esası hakkında da oy vermek zorundadır. Oylar sorunu çözümleyici nitelikte kullanılır. Bir toplantıda ön sorun, kurulun oyları ile karara bağlanmış ve ancak işin esası üzerindeki görüşmelerde yeterli oy sağlanamaması nedeniyle ikinci kez görüşme gerekmiş ise, bu takdirde ön sorun oylaması ve kararı geçerli olup, bu konuda yeniden görüşme yapılamaz. Anılan hâlde ön sorun oylamasına katılan üyeler belli edilerek tutanakla saptanır ve son kararda bu husus açıklanır.[5]

II. UYUŞMAZLIKLARIN CEZA GENEL KURULU TARAFINDAN ÇÖZÜMLENMESİ

A. DİRENME KARARLARININ İNCELENMESİ

Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasında Ceza Genel Kurulunun görevlerinden birisi de, Yargıtay dairelerinin bozma kararlarına karşı mahkemelerce verilen direnme kararlarını inceleyerek karar vermek olarak belirtilmiştir.

5271 sayılı CMK'nın 307. maddesinin dördüncü fıkrasına göre Yargıtay tarafından verilen bozma kararlarına karşı bölge adliye mahkemeleri veya ilk derece mahkemelerinin direnmeleri mümkündür. Anılan düzenleme uyarınca Özel Dairenin bozma kararından sonra yerel mahkemece, sanığın ve katılanın bozmaya karşı diyeceklerinin tespiti amacıyla duruşmadan haberdar edilmeleri gerekliliğine uyulmadan ve duruşma açılmadan tensiben önceki kararda direnilmesi hukuka aykırıdır.[6] Direnme kararları, yerinde olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla öncelikle kararına direnilen daireye gönderilmektedir.[7] İlgili dairenin, mümkün olan en kısa sürede direnme kararını inceleyerek direnme kararını yerinde görmesi durumunda kararını düzeltmesi, aksi durumda ise dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna göndermesi zorunludur. Direnme üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından verilen kararlara karşı direnilmesi mümkün değildir.

Ceza Genel Kurulu tarafından yapılan inceleme sonucu direnme kararlarında; bozulmakla ortadan kalkan önceki hükmün gerekçesine atıf yapılması,[8] direnme kararı verilirken ilk hükümdeki gerekçelerin tekrar edilmesi,[9] direnme hükmü kurulmaması,[10] bozmayı etkisiz kılacak şekilde direnme kararı verilmesi,[11] direnme kararı verilirken yeni hüküm kurulması[12] ve direnme kararının eylemli uyma sonucu verilmesi[13] hâllerinden birine rastlanması durumunda bozma kararı verilmektedir.

B. TEMYİZ İNCELEMESİ YAPILMASI

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, hakkında yargılama yapılan kişilerin yerine getirdikleri kamu görevinin öneminden veya tabi oldukları mevzuattan kaynaklanan kimi özel durumlarda, anılan kimseler hakkında Yargıtay Özel Daireleri tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla yapılan yargılamaların temyiz incelemesini yapmakla da görevlidir. Bu kapsamda Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin üçüncü fıkrasında Genel Kurulun, ilk derece mahkemesi olarak ilgili dairelerce verilen hükümlerin temyiz yoluyla incelemesini yapacağı ifade edilmiştir. Hiç kuşkusuz, böyle bir durumda Genel Kurulca yapılacak temyiz incelemesinde 5271 sayılı CMK hükümleri nazara alınacaktır.

C. İTİRAZ DEĞERLENDİRMESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı kurumu, 1412 sayılı CMUK'da temyize ilişkin hükümler içerisinde düzenlenmişken, 5271 sayılı CMK'da olağanüstü kanun yolları kısmında yer almıştır. İtirazın, Özel Ceza Daire kararlarındaki hukuka aykırılıkların, Ceza Genel Kurulu tarafından giderilmesini isteme ve bu yolla içtihat birliğini sağlama işlevinin yanı sıra kamuoyunun tatminini amaçlayan diğer bir yönü de bulunmaktadır.[14]

5271 sayılı CMK'nın 308. maddesi gereğince Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının, resen veya istem üzerine, ilamın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz etmesi mümkündür. Ancak bu süre yalnızca sanık aleyhine yapılan itirazlar bakımından söz konusu olup sanığın lehine itirazlarda süre aranmamaktadır.

Anılan madde uyarınca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı üzerine dosya, itirazın yerinde olup olmadığını değerlendirmek üzere öncelikle kararına itiraz edilen daireye gönderilir. Mümkün olan en kısa sürede itirazı incelemekle yükümlü Özel Daire itirazı yerinde görürse kararını düzeltir. Aksi durumda ise dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderir. Genel Kurulca itiraz yerinde görülürse Özel Dairece verilen kararın kaldırılmasına ve yerel mahkemece verilen hükmün, ulaşılan sonuç doğrultusunda onanmasına veya bozulmasına karar verilir. Genel Kurulca itirazın reddedilmesi durumunda ise gerekli işlemlerin yapılması amacıyla dosya yerel mahkemeye gönderilir. Kimi durumlarda ise Ceza Genel Kurulu, Özel Daire kararının, itirazda belirtilen düşünceden farklı bir nedenle isabetsiz olduğu sonucuna ulaşabilir. Böyle bir durumda ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının değişik gerekçeyle kabulüne karar verilmektedir.

D. İÇTİHATLARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

Yargıtay Kanunu'nun 15. maddesinin ikinci fıkrasında Ceza Genel Kurulu tarafından içtihatların birleştirilmesi yoluna gidilecek durumlar sayılmıştır. Buna göre ceza daireleri arasında içtihat uyuşmazlıkları bulunursa ya da ceza dairelerinden biri yerleşmiş içtihadından dönmek isterse veya benzer olaylarda birbirine uymayan kararlar vermiş bulunursa Genel Kurul bunları içtihatların birleştirilmesi yoluyla kesin olarak karara bağlamaktadır.

Ceza Genel Kurulu, anılan hususlarda karar verirken Yargıtay İç Yönetmeliği ile öngörülen kurallarla bağlıdır. Bu bakımdan yukarıda Ceza Genel Kurulunun çalışma esasları ile ilgili açıklamalar içtihatların birleştirilmesi bakımından da geçerlidir. Öte yandan Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 28. maddesinde, içtihadı birleştirme toplantılarında, birinci ve ikinci toplantıda üçte iki çoğunluk sağlanamaz ise üçüncü toplantıdakilerin çoğunluğu ile karar verileceğine yer verilmek suretiyle söz konusu esaslardan küçük de olsa bir sapmaya yer verilmiştir.

SONUÇ YERİNE

Hak ihlallerine yönelik başvurular bir kenara bırakılacak olursa, hukuk sistemimizde ceza ve ceza muhakemesine ilişkin uyuşmazlıkların nihai olarak çözüme kavuşturulduğu yer olan Ceza Genel Kurulu, verdiği kararlarla yalnızca muhatapları bakımından bir güvence oluşturmamakta ayrıca uygulayıcı konumundaki hâkim ve savcılara da yol göstermekte, hukuk biliminin gelişmesi anlamında doktrine yeni tartışma alanları açmakta ve içtihat birliğini de sağlamaktadır.

Bu anlamda Ceza Genel Kurulu tarafından verilen kararların takip edilerek benimsenmesinin çok sayıda faydası bulunmaktadır. Son dönemde artan iş yüküne rağmen değinilen amaçlar doğrultusunda çalışmalarını sürdüren kurul, yeni bir yasal düzenleme yapılmaması hâlinde 31.12.2022 tarihinden sonra eski çalışma usulüne geri dönecektir.

SON NOTLAR

[1] 24.12.2017 tarihli ve 1108 sayılı Tasarı; https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0907.pdf (Erişim Tarihi: 31.03.2022).

[2] Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 26. maddesi.

[3] Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 29. maddesi.

[4] Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 30. maddesi.

[5] Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 27. maddesi.

[6] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 07.05.2019 tarihli ve 382-385 sayılı kararı.

[7] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26.02.2019 tarihli ve 605-134 sayılı kararı.

[8] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26.02.2019 tarihli ve 230-129 sayılı kararı.

[9] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 02.07.2020 tarihli ve 963-338 sayılı kararı.

[10] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 28.05.2020 tarihli ve 517-229 sayılı kararı.

[11] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 15.05.2018 tarihli ve 119-218 sayılı kararı.

[12] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 16.03.2021 tarihli ve 1031-105 sayılı kararı.

[13] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 15.01.2019 tarihli ve 1059-10 sayılı kararı.

[14] Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 05.02.2019 tarihli ve 70-66 sayılı kararı.

ADLİ PARA CEZALARININ İNFAZI

Utku Salih DİNÇER
Hâkim - Öğretim Görevlisi

Mahkeme tarafından hükmedilmiş ve kesinleşmiş adli para cezaları, hapis cezaları ve güvenlik tedbirleriyle birlikte infaz hukukunun ana konularındandır. Çalışmamızda uygulayıcı perspektifiyle, akademik bir çalışmadan ziyade, infaz hukukuna ilgi duyan meslektaşlarımıza, adli para cezalarının infazı konusunda bir bilgi notu oluşturmak gayesindeyiz.

İlk olarak Türk Ceza Hukukunda adli para cezası sistemimizi hatırlamak gerekir.

TCK'nın 52. maddesi uyarınca adli para cezası; beş günden az ve yasada aksine hüküm bulunmayan hâllerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, kişinin ekonomik ve diğer şahsi hâlleri göz önünde bulundurularak en az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olarak takdir edilen bir gün karşılığı miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan ve hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesi gereken cezalardır.

Uygulamada, adli para cezaları, TCK'nın 52. maddesinde varlık bulan doğrudan adli para cezaları ve TCK'nın 50/1-a maddesinde varlık bulan hapisten çevrilen adli para cezaları olarak ikiye ayrılmak suretiyle değerlendirilir.

Birinci tür olarak doğrudan adli para cezaları, mahkemelerce hükmedilen gün adli para cezalarıdır. Bu tür cezalarda, mahkeme öncelikle alt ve üst sınırlar dâhilinde cezayı gün adli para cezası olarak belirler. İkinci aşamada bir günün Türk Lirası olarak 20 TL ile 100 TL arasındaki karşılığını belirler. Belirlenen gün sayısı ile her bir gün için belirlenen TL karşılığı çarpılmakla, sonuç adli para cezası belirlenir. Karar, "hükümlünün 50 gün adli para cezası ile cezalandırılmasına, günlüğü 20 TL'den olmak üzere neticeten 1.000 TL adli para cezasına hükmedilmesine" formülü ile kurulur.

İkinci tür olarak hapisten çevrilen adli para cezaları ise; TCK'nın 50/1-a maddesi uyarınca, mahkemelerce hükmedilen hapis cezasının, yine mahkemelerce belirlenen bir günün karşılığının çarpılması sonucunda tespit edilen adli para cezasıdır. Bu durumda hükmedilen adli para cezası, aslında doğrudan hükmedilen bir ceza olmayıp kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak hükmedilen bir cezadır. Bu yüzden kasıtla işlenen suçlarda hapis cezasının adli para cezası seçenek yaptırımına çevrilebilmesi için 1 yıl veya daha az süreli olması gerekir. Taksirli suçlarda ise bilinçli taksir hariç olmak üzere uzun süreli hapis cezaları da adli para cezasına çevrilebilir.

Maddi ceza hukukuna ilişkin değerlendirmeyi içeren yargılamanın bitiminden sonra ikinci sorun; hükmedilmiş adli para cezasının infazının ne şekilde yapılacağıdır.

Adli para cezalarının infaz edilmesinin birinci şartı söz konusu mahkûmiyet kararının kesinleşmesidir. 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 4. maddesinde yer alan "mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz" hükmü, tabiatıyla adli para cezası mahkûmiyetlerinde de geçerlidir.

Adli para cezasının kesinleşmesiyle birlikte mahkemece usulüne uygun kesinleşme şerhi, ceza fişi ve gerekçeli karar ile birlikte varsa kanun yoluna dair istinaf ve temyiz kararları, o yer Cumhuriyet Başsavcılığı infaz bürosuna UYAP ortamında gönderilir. Cumhuriyet savcısı tarafından gerekli ilk incelemeler yapılmakla her bir evrak ayrı bir infaz numarası alır.

5275 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca cezanın infazı Cumhuriyet savcısı tarafından izlenir ve denetlenir.

O halde, infaza verilen bir adli para cezası ilamının ilk incelemesinin yapılması ve infaz kaydı numarası alınmasının akabinde, Cumhuriyet savcısı hangi işlemleri hangi usulde yapacaktır. Adli para cezalarının infazında sıralı üç kademeden bahsedebiliriz.

➢ BİRİNCİ KADEME:
ÖDEME EMRİ

ÖDEME YAPILMAZSA;
➢ İKİNCİ KADEME:
KAMUYA YARARLI İŞTE ÇALIŞTIRMA

ÇALIŞMAZSA - DENETİMİ İHLAL EDERSE;
➢ ÜÇÜNCÜ KADEME:
HAPİS

Yapılacak ilk işlem ödeme emri çıkarmaktır. Bu şekilde tahsil imkânı olmazsa ikinci kademede kamuya yararlı işte çalıştırma tedbirine müracaat edilir. Bu şekilde de cezanın tamamıyla tahsili mümkün olmazsa en nihayetinde üçüncü ve son kademede hapis cezası ile infaz tamamlanır.

Ödeme Emri Aşaması

Adli para cezasının infazında yapılması gereken ilk işlem, hükümlüye hitaben ödeme emri çıkarmaktır. Ödeme emrinde; hükümlüye ait kimlik bilgileri, mahkeme bilgileri, ceza miktarı, taksite hükmedilmiş ise taksit sayısı, hükümlünün otuz gün içinde cezanın tamamını veya ilk taksitini yatırması gereği, yatırmadığı takdirde ortaya çıkacak hukuki sonuçların eksiksiz bulunması gerekir.

Ödeme emri 5275 sayılı Kanun'un 20/3. maddesine göre hükümde gösterilen adrese tebliğ edilir. Hükümde gösterilen adreste tebliğ mümkün olmazsa bu defa MERNİS adresine 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesi şerhiyle tebligat yapılır. Anılan fıkraya göre hükümlünün adres değişikliğini mahkemeye veya Cumhuriyet savcılığına bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Aksi halde hükümde gösterilen adrese yapılan tebligat geçerlidir. Ancak madde metninden hareket ettiğimizde, öncelikle usul ve yasaya uygun bir tebligatın yapılması gerekir.

Türk Medeni Kanunu'nun 407/1. maddesi uyarınca, başka bir suçtan bir yıl ve daha fazla hapis cezasıyla hükümlü olan şahsa vasi atanma mecburiyeti karşısında, ceza infaz kurumu idaresinin sulh hukuk mahkemesine bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. Adli para cezasına hükümlü olan şahıs vesayet altında ise ödeme emri vasiye, velayet altında ise veliye yapılmalıdır.

Ödeme emrinin tebliğinden itibaren otuz gün içinde adli para cezasının tamamı ödendiği takdirde ceza infaz edilmiş olur. Diğer bir ihtimal ise cezanın mehil veya taksite bağlanmasıdır. Hâkim, ödeme için kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezayı iki yılı geçemeyecek ve miktarı dörtten az olamayacak şekilde taksite de bağlayabilir. Adli para cezası taksite bağlanmış ise, ilk taksitin tebliğden itibaren otuz günlük süre içinde ödenmesi, diğer taksitlerin de ilk taksitin ödenmesi gereken otuzuncu gün temel alınarak sonraki ayların bu güne karşılık gelen günü aksamaya meydan vermeden ödenmesi gerekir.

Sözgelimi; 10/01/2020 tarihinde tebliğ edilen ödeme emri üzerine, hükümlünün ilk taksiti 3 Şubat 2020 tarihinde ödemesi halinde takip eden ikinci taksitin temerrüde uğradığı tarih 3 Mart tarihi değil, 10 Mart 2020 tarihidir. Yani taksit dilimleri tebligat tarihi başlangıç kabul edilerek belirlenir. Hükümlünün erken ödeme yapması onun aleyhine bir dilimlemeye neden olmamalıdır.

Mahkemece taksitlendirme yapılmamış ise, 106/6. maddesi uyarınca birer ay ara ile toplam üç taksit halinde ödeme yapılabilir. Bu yöndeki taksitlendirme hakkının da ödeme emrine yazılması gerekir.

Tebliğden itibaren 30 günlük süre içinde ödeme emrine konu adli para cezasının tamamı veya ilk taksiti ödenmezse, hükümlü taksitle ödeme imkânından mahrum kalacaktır. İnfazı tamamlamak için bakiye cezanın tamamını bir defada ödemekle yükümlü olacaktır. Artık bu aşamada kısmi ödeme talepleri, taksit manasını taşıyacağından savcılık tarafından kabul edilmemelidir.

Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma Aşaması

Hükümlü 30 günlük yasal sürede ödeme emrinin gereğini yapmazsa, artık ikinci kademeye, yani kamuya yararlı işte çalıştırma yoluna geçilecektir. 5275 sayılı Kanun'un 106/3. maddesine göre "Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını ödemezse, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir. Günlük çalışma süresi, en az iki saat ve en fazla sekiz saat olacak şekilde denetimli serbestlik müdürlüğünce belirlenir." Bu durumda savcılık hapse çevirme ve kamuya yararlı işte çalışma kararı verecektir.

Sözgelimi, hükümlü 150 gün adli para cezasının 20 TL olarak belirlenen miktar üzerinden toplam 3.000 TL adli para cezasına mahkûm edilmiştir. Ödeme emrinin tebliğinden itibaren 30 günlük sürede cezayı ödememiştir. Bu durumda, mahkûmiyet hükmünde hâkiminin uyguladığı adli para cezasına çevirme işleminin aynı miktarlara bağlı kalınarak tersi yapılacak ve 3.000 TL adli para cezası 150 gün süreyle hapse çevrilecektir. 150 gün hapsin ise bir gün karşılığı iki saat kamuya yararlı işte çalışma tedbirine çevrilmesi gerekeceğinden, hükümlü 150x2 saat hesabıyla 300 saat kamuya yararlı işte çalıştırma yükümlülüğü altına sokulacaktır. Adli para cezasının hapse çevrilmesinde hâkimin belirlediği miktar üzerinden işlem yapılacaktır. Bu kuralın tek istisnası 5275 sayılı Kanun'un Geçici 1. maddesidir. 5237 sayılı TCK dışındaki diğer kanunlarda yer alan adlî para cezasının ödenmemesi hâlinde, hükümlüler bir gün yüz Türk Lirası hesabı ile hapsedilirler. Bilindiği üzere mülga 765 sayılı TCK sisteminde adli para cezaları gün hesabıyla değildi. Bu yüzden 01/06/2005 tarihinden önce işlenen suçlar bakımından 765 sayılı TCK'nın uygulandığı hallerde veya 5237 sayılı TCK sistemine göre gün adli para cezasına geçmeyen özel ceza kanunları bakımından bir gün karşılığı 100 TL hesabı ile hapse çevirme işlemi yapılmalıdır.

5275 sayılı Kanun'un 106/4. maddesi uyarınca; suç tarihinde çocuk olan hükümlülere ait adli para cezalarının hiçbir şekilde hapse çevrilemeyeceğinin ve haliyle kamuya yararlı işte çalışma yükümlülüğünün uygulanamayacağının hatırda tutulması gerekir.

Bununla birlikte, 5275 sayılı Kanun'un 106/7. maddesi uyarınca adli para cezasının yetişkin hükümlüler bakımından hapse çevrilmesi halinde hapis

cezasının süresi bir hüküm için 3 yılı, birden fazla hüküm için 5 yılı geçemez. Azami süre kuralı, sadece hükümlünün hapis amacıyla ceza infaz kurumuna alındığı halde değil, kamuya yararlı bir işte çalıştırma aşamasında da uygulanmalıdır.

Çocuklar hakkında tahsilin sağlanamaması veya yetişkinler hakkında adli para cezalarının hapse çevrilmesinde, belirttiğimiz şekilde azami sınırı aşan miktarlar bakımından, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun'a göre artakalan ceza miktarının tahsil edilmesi amacıyla maliye makamlarına yazı yazılmalıdır.

Kamuya yararlı işte çalıştırma kararı verildikten sonra savcılık makamı hükümlünün adresine bir çağrı kâğıdı gönderir. Hükümlünün tebliğden itibaren 10 günlük süre içinde çağrıyı gönderen veya en yakın Cumhuriyet Başsavcılığına başvurması ve kamuya yararlı bir işte çalışmayı kabul ettiğine dair yazılı bir irade beyanında bulunması gerekir. Hükümlünün 10 günlük süre içinde çalışma talebi alınırsa dosya denetimli serbestlik müdürlüğüne gönderilir. Kamuya yararlı bir işte çalıştırma kararının infazını denetimli serbestlik müdürlüğü yürütür. Bu süreçte savcılıkta, infaz kaydı açık kalmakla birlikte, infaz dosyasının takibi denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından yapılır.

Hükümlünün 10 gün içinde çağrıya uymaması veya ilk çağrıya uymakla birlikte denetimli serbestlik müdürlüğünün hazırladığı programa, uyarı ve önerilere uymaması halinde, çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilerek hükümlü hakkında yakalama emri düzenlenir. Böylece adli para cezasının üçüncü kademesi olan hapis cezasına geçilmiş olunur.

Adli Para Cezasından Çevrilen Hapis Aşaması

Yakalama emrinin infazı ile birlikte adli para cezasını ödemeyen hükümlü, ödenmeyen tutara karşılık gelmek üzere ceza infaz kurumuna alınır. Kural olarak 5275 sayılı Kanun'un 106/9. maddesi uyarınca adli para cezasından çevrilen hapsin infazında koşullu salıverme hükümleri uygulanmaz. Yani hükümlü hak ederek tahliye tarihine kadar bilfiil ceza infaz kurumunda kalarak infazı tamamlar. Ancak infaz sistemimizde meydana gelen yasal değişiklikler itibarıyla, koşullu salıverme düzenlemesi yönüyle, TCK'nın 7/3. maddesi uyarınca suç tarihi itibarıyla geçerli olan mevzuat ile infaz tarihinde geçerli olan mevzuat karşılaştırılarak, lehe sonuç doğuranın uygulanması zorunluluğu bulunmaktadır. Hal böyleyken suç tarihi itibarıyla üçlü bir ayrıma gitmek gerekir.

Birinci dönem, 01/06/2005 tarihi öncesi işlenen suçlara ilişkindir. Bu dönemde işlenen suçların adli para cezasının hapse çevrilmesi söz konusu ise mülga 647 sayılı İnfaz Kanunu'nun 19. maddesine göre oranında koşullu salıverme indirimi yapılır. Devamında aynı Kanun'un Ek 2. maddesi uyarınca, indirimden sonra arta kalan gün sayısı itibariyle her 30 tam gün için 6 gün olacak şekilde ek bir indirim yapılır. Ortaya çıkan sonuç koşullu salıvermeye esas süredir.

İkinci dönem ise 01/06/2005 ila 01/03/2008 tarihleri arasında işlenen suçlara ilişkindir. 5275 sayılı Kanun'un 106/9. maddesi, 01/03/2008 tarihinde yürürlük bulan 5739 sayılı Kanun'la değiştirilmekle birlikte, 01/06/2005 ila 01/03/2008 tarihleri arasında, yani 5275 sayılı Kanun'un yürürlüğü ile 5739 sayılı Kanun'un yürürlüğü tarihleri arasında hapisten çevrilme adli para cezasında koşullu salıverme hükümlerinin uygulanma kabiliyeti bulunmaktaydı. TCK'nın 7. maddesi uyarınca bu dilimde işlenen suçlar bakımından, doğrudan verilen adli para cezasından çevrilen hapsin infazında koşullu salıverme söz konusu olmayacak, ancak hapisten çevrilen bir adli para cezasında, 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesi uygulanarak koşullu salıverme hükümleri uygulanacaktır.

Üçüncü dönem ise 01/03/2008 ila günümüze kadar devam eden cari dönemdir. Bu dönemde işlenen suçlardan alınan adli para cezaları; hapisten çevirme de olsa doğrudan verilmiş de olsa, hiçbir şekilde koşullu salıvermeye tabi değildir. Anılan Kanun'un 106/9. maddesi gereğince, hükümlü bakiye cezayı ödemediği takdirde hak ederek tahliye tarihine kadar ceza infaz kurumunda tutulmalıdır.

Konuyu somut bir örneğe dökersek;

Hükümlü hakkında verilen 4 ay hapis cezasının TCK'nın 50/1-a. maddesi uyarınca adli para cezasına çevrildiğini ve günlüğü 20 TL'den olmak üzere neticeten 120x20 hesabıyla 2.400 TL adli para cezasına hükmedildiğini varsayalım.

Suç tarihi 01/06/2005 tarihi öncesi ise; lehe Kanun olan ve o tarihte yürürlükte bulunan 647 sayılı Kanun'un 19 ve Ek 2. maddeleri uygulanmalıdır. Buna göre; adli para cezası ödenmezse veya kamuya yararlı işte çalışma sağlanamazsa üçüncü kademede 120 gün adli para cezasından ceza infaz kurumuna alınan hükümlü, öncelikle oranında koşullu salıverme indirimine tabi tutularak 120/2 hesabı ile 60 gün indirim sağlanacaktır. Devamında, kalan 60 gün içinde iki tane 30 günlük dilim bulunduğundan 2x6 hesabıyla ortaya çıkan 12 gün de 60 günden düşüldüğünde 48 gün koşullu salıvermeye tabi olacaktır.

Suç tarihi 01/06/2005 ila 01/03/2008 tarihleri arasındaysa; ceza, hapse çevrilen bir adli para cezası olduğundan

koşullu salıverme hükümleri uygulanacaktır. 5275 sayılı Kanun'un 107/2. maddesi uyarınca suç tipi itibariyle oranında bir indirime tabi tutularak 120/2 hesabıyla, hükümlü 60 gün süreyle koşullu salıvermeye tabi olacaktır.

Suç tarihi 01/03/2008 tarihi sonrasıysa; mevcut 5275 sayılı Kanun'un 106/9. maddesi gereğince hükümlü koşullu salıvermeye dair hükümlerden faydalanamayacak ve hak ederek tahliyeye esas olan 120 gün süreyle ceza infaz kurumunda tutulacaktır.

Bu vesileyle, infazın her aşamasında, bakiye cezanın tamamının ödenmesi halinde cezanın infaz edilmiş sayılacağını belirtmek gerekir. Yani ödenen tutar, kamuya yararlı işte çalıştırmaya tabi gün sayısı ve hapiste geçen süre ayrı ayrı hesap edilerek, adli para cezasını karşıladığı takdirde yerine getirme fişi düzenlenmek suretiyle infaza son verilir.

Adli Para Cezasının İnfazında Özel Haller

İçtima: 5275 sayılı Kanun'un 99. maddesine 7242 sayılı Kanun ile eklenen son cümle ile adli para cezasından çevrilen ve ceza infaz kurumunda infaz edilme aşamasına gelen hapis cezaları da toplama dâhil edilmelidir. Yani hapis cezaları ile adli para cezasının ödenmemesi nedeniyle hapse çevrilen adli para cezalarının içtima edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Hal böyle olunca hapis cezaları ve hapse çevrilen adli para cezaları aynı müddetname ile birlikte infaz görecektir.

İnfazın Ertelenmesi: 5275 sayılı Kanun'un 106/9. maddesinde 5739 sayılı Kanun'un 5. maddesi ile yapılan değişiklikle, doğrudan verilen adli para cezaları ile hapisten çevrili adli para cezaları arasında infaz açısından var olan farklar kaldırılmıştır. Düzenleme gereğince adlî para cezasından çevrilen hapsin infazının ertelenmesi 16. madde hükümleri saklı kalmak üzere mümkün olmayacaktır. Bu nedenle ve 16. maddedeki erteleme nedenlerine dayanılarak hapis cezasına çevrilen adli para cezasının hastalık ve gebelik sebebiyle ertelenebileceği açıktır. Ne var ki adli para cezalarının 17. madde anlamında isteğe bağlı ertelenme kabiliyeti yoktur.

7179 sayılı Asker Alma Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca "askere alınmadan önce ve askerlikleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı bir yıl ve daha az süreli hapis cezasına hükmedilenler ile Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (c), (e) ve (f) bentlerinde yazılı tedbirler veya adli para cezasına mahkûm edilen yükümlüler hakkında verilen ceza ve tedbirlerin yerine getirilmesi askerlik hizmetlerinin sonuna bırakılır." hükmü gereğince adli para cezalarının infazı askerlik hizmetinin sonuna kadar ertelenir.

İnfaz Kurumu: Suçun tür ve süresine bakılmaksızın 5275 sayılı Kanun'un 106/3. maddesi uyarınca hapse çevrilmiş adli para cezaları açık ceza infaz kurumunda çektirilir. Ne var ki, aynı Kanun'un 14/5. maddesi uyarınca, açık ceza infaz kurumundan firar eden veya disiplin cezası alan hükümlülerin kapalı ceza infaz kurumuna gönderilebilecekleri kanaatindeyiz.

Mahsup: TCK'nın 63. maddesinin son cümlesi uyarınca adli para cezasına hükmedilmesi halinde 1 gün 100 TL sayılmak üzere mahsup işlemi yapılmalıdır. Gerek ödeme emri, gerek kamuya yararlı işte çalıştırma, gerek üçüncü ve son kademede hapis cezası hallerinde, mahsuba uygun işlem yapılmalı ve 1 gün karşılığı 100 TL olarak mahsup yapılmalıdır.

Çek Kanunu: 5941 sayılı Çek Kanunu uyarınca verilen adli para cezalarının ödenmemesi halinde aynı Kanun'un 5. maddesi uyarınca kamuya yararlı işte çalıştırma kararı verilmeksizin doğrudan hapis cezasına çevrilmesi gerektiği, bilinmesi gereken önemli bir konudur. Yani Çek Kanunu'na muhalefet suçlarından verilen adli para cezalarında, istisnaen 1. kademe olan ödeme emrinden sonra 2. kademe atlanarak doğrudan hapis şeklinde infaz yoluna gitmek gerekir.

TEMYİZ DENETİMİNDEN GEÇMİŞ HÜKÜMLE İLGİLİ OLARAK YARGILAMANIN YENİLENMESİ SONRASINDA VERİLEN KARARIN HUKUKİ DENETİMİ

Elif BAL KILINÇARSLAN
Ceza Genel Kurulu Tetkik Hâkimi

I. GİRİŞ

Yargılamanın yenilenmesi, kesin yargı hâlini alan hatalı kararların düzeltilmesine olanak sağlayan ve 5271 sayılı CMK'nın 311 ile 323. maddelerinde düzenlenen olağanüstü bir kanun yoludur. Çalışmamızda öncelikle yargılamanın yenilenmesi kurumunun tanımı, yargılamanın yenilenmesi sebepleri ile muhakeme sonrasında verilecek kararların hukuki nitelikleri irdelenecek, daha sonra çalışmamızın asıl amacını oluşturan temyiz denetiminden geçerek kesinleşmiş bir hükme yönelik yargılamanın yenilenmesi sonrasında verilen kararın temyiz mi yoksa istinaf kanun yolu denetimine mi tabi olduğu hususu üzerinde durulacaktır.

II. TANIM

Yasa yollarına başvurulmadan ya da başvurulmakla birlikte istemin reddi veya hükmün onanması, yahut düzeltilerek onanması suretiyle kesinleşmiş olan hükümlerin, kesin yargının tartışılmazlığı ve hukuki güvenlik ilkeleri uyarınca sonradan değiştirilmeleri kural olarak mümkün değildir. Bununla birlikte kesinleşmiş olan hükümde hata ya da ağır bir hukuk ihlali bulunduğunun anlaşıldığı durumlarda, Anayasada güvence altına alınan hak arama hürriyetinin ve kanun önünde eşitliğin korunması kapsamında olağanüstü kanun yolları adı verilen ve bir şekilde kesinleşmiş mahkeme kararlarına karşı başvurulabilen yasa yolları kabul edilmiştir. Bu bağlamda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi, kanun yararına bozma ve yargılamanın yenilenmesi kurumları CMK'da olağanüstü yasa yolları olarak düzenlenmiştir.

Çalışmamızın konusunu oluşturan yargılamanın yenilenmesi kurumu, CMK'nın 311 ile 323. maddeleri arasında hükme bağlanmış ve Kanun'da tanımı yapılmamıştır. Yargılamanın yenilenmesi, yargılama sonucunda ortaya çıkan kesin hükümde yanılgıların bulunduğunun sonradan anlaşılması üzerine başvurulan ve yanılgılı kararı ortadan kaldırma amacı taşıyan bir olağanüstü yasa yolu olarak tanımlanabilir.[1]

III. YARGILAMANIN YENİLENMESİ SEBEPLERİ VE USUL

Yargılamanın yenilenebilmesi için davanın esasını çözen nihai hükümde ağır bir hukuki ihlalin bulunması gereklidir.[2] Bu ihlal, hükümlünün lehine ya da aleyhine olabileceğinden Kanun'da yargılamanın yenilenmesi kurumu, hükümlünün hem lehine, hem de aleyhine olarak başvurulabilecek bir kanun yolu olarak düzenlenmiştir.

5271 sayılı CMK'nın "Hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenleri" başlıklı 311. maddesinde sanık veya hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedenlerine yer verilmiş ve bunlar sınırlı biçimde sayılmıştır. Bunun dışındaki nedenlerle sanık ya da hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulması mümkün değildir.[3] Öte yandan Kanun'un 315. maddesine göre; Kanun'un aynı maddesinde yer almış sınır içinde olmak üzere cezanın değiştirilmesi amacıyla yargılamanın yenilenmesi kabul edilemeyeceği gibi, hatanın giderilebilmesini sağlayacak başka bir yol varsa, yargılamanın yenilenmesi yoluna da gidilemeyecektir.

Kesinleşen bir hükümle sonuçlanan davanın, yargılamanın yenilenmesi yolu ile hükümlü lehine yeniden görülebilmesi için;

Duruşmada kullanılan ve hükmü etkileyen belgenin sahte olduğunun anlaşılması, yemin verilerek dinlenmiş olan tanık veya bilirkişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunması veya görüş bildirmesi gerekmektedir. Doktrinde ifade edilen ve bizimde katıldığımız görüşe göre hükmü etkileyen belgenin suç teşkil edecek şekilde sahte olması,[4] aynı yönde, tanığın veya bilirkişinin bir suç meydana getirecek şekilde gerçeğe aykırı beyanda bulunması veya görüş bildirmesi hâlinde yenileme talebinde bulunulabilecektir. Belgenin sahte olarak düzenlenmesinin ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunmanın herhangi bir suçu oluşturmaması durumunda ise (e) bendinde düzenlenen yeni delil veya olayın ortaya çıkması nedenine dayanılması gerekmektedir. Kararı veren hâkimlerden birinin görevini yaparken cezai anlamda sorumluluğunu gerektirecek şekilde kusurlu davranması, mahkûmiyet kararının dayandığı hukuk mahkemesi hükmünün kesinleşmiş bir karar ile ortadan kaldırılması, hükümlünün beraatini veya daha hafif bir suçtan cezalandırılmasını gerektirecek yeni delil ve olayların ortaya çıkması hâllerinde de yargılamanın yenilenmesi yolu-

na gidilebilecektir. Sanığın suçunu ikrar ettiği ya da tanığın gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun sonradan anlaşıldığı durumlar da yeni delil kapsamında olmakla birlikte bu bendin, hüküm anında mahkemenin bilgisi dışında kalan, başka bir ifadeyle, davanın tarafları bakımından değil mahkemeye göre yeni niteliğinde olan, hâkim tarafından bilinseydi hükme etki edeceği muhakkak ve diğer bentler dışında kalan yeni delil ve vakıa şeklinde geniş yorumlanması gerektiğini düşünüyoruz.

Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) kesinleşmiş kararıyla tespit edildiğinin anlaşılması da, hükümlü lehine davanın yeniden görülebilmesi için Kanun'da öngörülen sebeplerden biridir. Bu aşamada AİHM tarafından ihlal kararı verilmesi yeterli görülmemekte, hükmün, bu ihlale dayandığının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararı ile tespit edilmiş olması da gerekmektedir. Bu nedenle örneğin, makul sürede yargılama yapılmadığı nedenine dayalı olarak yenileme isteminde bulunulmayacaktır.

CMK'nın 314. maddesi uyarınca da, duruşmada sanığın veya hükümlünün lehine ileri sürülen ve hükme etkili olan belgenin sahteliğinin anlaşılması veya kararı veren hâkimlerden birinin görevini yaparken sanık veya hükümlü lehine kusurlu davranması ya da sanığın beraat ettikten sonra suçla ilgili olarak hâkim önünde güvenilebilir nitelikte ikrarda bulunması hâllerinden biriyle sınırlı olmak üzere kesinleşen bir hükümle sonuçlanan davanın, yargılamanın yenilenmesi yolu ile sanık veya hükümlü aleyhine yeniden görülebilmesi mümkündür.

Davasız yargılama olmaz ilkesinin gereği olarak mahkemece resen yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilemez. Diğer kanun yollarında olduğu gibi yargılamanın yenilenmesi kanun yolu bakımından da yukarıda sınırlı sayıda belirtilen sebeplere dayalı olarak istek şartının gerçekleşmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, hükmün infaz edilmiş olması veya hükümlünün ölümü yargılamanın yenilenmesine engel teşkil etmeyecektir. Hükümlü ölmüşse eşi, altsoyu, üstsoyu ve kardeşleri, bu kişilerin bulunmaması durumunda ise Adalet Bakanı yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunabilir. Doktrinde Adalet Bakanının sadece hükümlü lehine istemde bulunabileceği savunulmaktadır.[5] CMK'un 260. maddesi hükümlerine uygun olarak Cumhuriyet savcısı da hem lehe, hem de aleyhe olmak üzere yargılamanın yenilenmesine başvurabilecektir.

Yargılamanın yenilenmesi başvurusu kural olarak herhangi bir süre sınırlamasına tabi tutulmamıştır. Hükümlünün lehine olan yenileme muhakemesinde zamanaşımının gerçekleşmiş olması davanın görülmesine engel değil ise de aleyhe olan yenileme istemlerinin genel hükümlere göre belirlenecek zamanaşımı süresi içinde ileri sürülmesi gerektiği kabuledilmektedir.[6]

Hükmün kesinleşmesiyle kesilen dava zamanaşımı süresinin mahkeme tarafından yenileme isteminin kabul edildiği tarihten itibaren yeniden işlemeye başlayacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

Yargılamanın yenilenmesi talebinin herhangi bir süreye tabi olmaması kuralının istisnasını CMK'nın 311. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine dayalı başvurular oluşturmaktadır. Buna göre AİHM kararının kesinleştiği tarihten itibaren 1 yıllık hak düşürücü süre içinde hükmün, sözleşmeye aykırılık taşıdığı gerekçesine dayanılarak yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunulması gerekir.

Yargılamanın yenilenmesi talebi, yazılı olarak ve dayanılan deliller de gösterilmek suretiyle hükmü veren mahkemeye yapılacaktır. CMK'nın 318. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca aynı Kanun'un 303. maddesine göre Yargıtayın doğrudan davanın esasına hükmettiği hâllerde ise başvurunun Yargıtayın ilgili dairesine ya da Yargıtay Ceza Genel Kuruluna değil, hükmü hakkında karar verilmiş olan mahkemeye yapılması gerekmektedir. İlk derece mahkemesi sıfatıyla bakılan dosyalarda yenileme talebi elbette ki Yargıtayın ilgili dairesine yapılacaktır. Bir Yargıtay üyesinin yasaklı olduğu hükme iştirak etmesi gibi, rastlanması olası bir sebebin varlığı durumunda temyiz yasa yolu denetiminde de yargılamanın iadesi yoluna gidilip gidilmeyeceği konusunda bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulması

kesinleşen hükmün infazını kendiliğinden durdurmaz. Ancak mahkemenin, gerek ön inceleme aşamasında, gerekse de muhakemenin diğer evrelerinde infazın geri bırakılmasına ya da durdurulmasına her zaman karar vermesi mümkündür. Yargılamanın yenilenmesi davasına konu olan kararı veren hâkim yenileme muhakemesinin hiçbir evresinde görev alamayacaktır.

Mahkemece öncelikle, başvurunun görevli mahkemeye yapılıp yapılmadığı, başvuranın buna hakkı olup olmadığı, talebe konu delillerin dilekçeye eklenip eklenmediği gibi şekli yönlerden ön inceleme yapılarak talebin kabule değer olup olmadığına dair dosya üzerinden bir karar verilmesi gerekmektedir. Yargılamanın yenilenmesi istemi, kanunda belirlenen şekilde yapılmamış veya yargılamanın yenilenmesini gerektirecek yasal hiçbir neden gösterilmemiş veya bunu doğrulayacak deliller açıklanmamış ise istem, kabule değer görülmeyerek reddedilecektir. Aksi hâlde başvurunun kabule değer olduğuna karar verilerek esas bakımından inceleme aşamasına geçilecektir. Talebe ilişkin bir diyeceği varsa yedi gün içinde bildirilmek üzere Cumhuriyet savcısı ve ilgili tarafa tebliğ sağlanarak deliller toplanacak, delillerin toplanması bittikten sonra Cumhuriyet savcısı ve hakkında hüküm kurulmuş olan kişiden yedi günlük süre içinde görüş ve düşüncelerini bildirmeleri istenecektir. Kanun'un 321. maddesi uyarınca yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddiaların yeterince doğrulanmadığı veya 311. maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hâllerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisinin olmadığının anlaşılması hâlinde, yenileme istemi esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilecektir. Kanunda yasaklayıcı bir hüküm bulunmaması nedeniyle talebin reddedilmesinden sonra yeni delil ve vakıalara dayalı olarak yeniden yenileme isteminde bulunulması mümkündür.

Yenileme talebinin kabulü hâlinde mahkemece yargılamanın yenilenmesine ve duruşma açılmasına karar verilecektir. Yeniden yapılacak yargılamanın nasıl bir usule tabi olacağı Kanun'da düzenlenmemekle birlikte ilk derece yargılamalarında uygulanması gereken usul hükümlerinin burada da uygulanacağından bir kuşku duyulmamalıdır.[7] Bu aşamada mahkemenin ileri sürülen yeni delil ve vakıalarla bağlı olmadığı, yenileme talebinin kapsamı da gözetilerek maddi gerçeğe hizmet edecek tüm delilleri toplaması gerektiğine ilişkin görüşe[8] biz de katılmaktayız.

Yeniden yapılacak duruşma sonucunda mahkeme, önceki hükmü onaylayacak veya hükmün iptali ile dava hakkında yeniden hüküm verecektir. Yargılamanın yenilenmesi talebi hükümlünün lehine yapılmışsa, yeniden verilecek hüküm önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı içeremeyecektir.

IV. YARGILAMANIN YENİLENMESİ SONRASINDA VERİLEN KARARIN NİTELİĞİ VE BU KARARA YÖNELİK KANUN YOLU DENETİMİ

Temyiz edilmeksizin ya da temyiz edilmekle birlikte istemin reddine karar verilmesi suretiyle veya yasa yolu denetiminden geçerek bir şekilde kesinleşmiş olan ilk hüküm, yargılamanın yenilenmesi sonucunda ortadan kaldırılıp bu son karar da kesinleşinceye kadar hukuki güvenlik ve kesin hükmün bağlayıcılığı ilkeleri de gözetilerek sonuç doğurmaya devam edecektir. Bununla birlikte, CMK'nın 312. maddesi uyarınca yenileme talebinde ileri sürülen delillerin ciddi bulunması nedeniyle telafisi güç zararların önüne geçebilmek amacıyla mahkeme tarafından infazın durdurulmasına karar verilebilecektir.

Yukarıda da açıklanmaya çalışıldığı üzere yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer olduğuna veya olmadığına ilişkin kararlar ile ikinci aşamada deliller toplandıktan sonra duruşma açılmaksızın verilen yenileme talebinin kabulü veya esassız olması nedeniyle reddi kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilecektir. Duruşma açılarak yapılan yargılama sonucunda ilk hükmün iptali ile dava hakkında yeniden verilen hüküm ve önceki hükmün onaylanmasına ilişkin karara karşı kanun yollarına başvuru bakımından genel kurallar uygulanacaktır. Yenileme yargılamasında ileri sürülen yeni vakıa veya delillerin, hükmün esasına etkili görülmedikleri kabul edilerek önceki hükmün, onaylanmasına ilişkin karara karşı da, Kanun'da engelleyici bir düzenleme bulunmadığından yasa yolu denetimine gidilebileceği görüşündeyiz.[9] Yenileme yargılaması sonucunda verilen diğer kararların açıkça itiraz yasa yoluna tabi olduğunu düzenleyen kanun koyucunun önceki hükmün onaylanmasına ilişkin karara karşı da itiraz yasa yoluna gidilebileceğini düzenleme imkanı varken bilinçli bir irade ile bu yönde bir hükme yer vermemesi karşısında ulaşılan bu yorumun kanun koyucunun amacına da uygun olduğu kanaatindeyiz.

Yargılamanın yenilenmesi istemi üzerine CMK'nın 323. maddesi uyarınca yeniden duruşma açılarak

bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçtiği tarihten önce verilecek hükümlere karşı temyiz kanun yoluna başvurulabileceğinde bir tereddüt bulunmamakta ise de bu tarihten sonra yenileme talebi üzerine verilen kararların hangi yasa yolu denetimine tabi olduğu hususunda Kanun'da açıkça bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Bilindiği gibi 07.10.2004 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 25 ve Geçici 2. maddeleri uyarınca kurulan bölge adliye mahkemeleri, 07.11.2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmî Gazete'de ilan edildiği üzere 20.07.2016 tarihinde tüm yurtta göreve başlamıştır. Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesiyle birlikte istinaf kanun yolu uygulamaya girmiş, böylece ülkemizde fiilen üç dereceli yargı sistemine geçilmiştir.

1412 sayılı CMUK'ta olağan kanun yolları olarak itiraz ve temyize yer verilmişken, 5271 sayılı CMK'da itiraz, istinaf ve temyiz olağan kanun yolları olarak düzenlenmiştir.

Usul kanunlarının zaman bakımından uygulanmasında asıl olan, aksi kanunda açıkça düzenlenmiş bulunmadıkça "hemen ve derhal uygulanma" ilkesidir. Anılan ilke uyarınca usul işlemleri yapıldıkları sırada yürürlükte olan muhakeme kanunu hükümlerine tâbi olacaktır. Usul Kanunlarında yapılan değişiklikler, yasa yürürlüğe girdikten sonra yapılacak işlemler hakkında uygulanacak olup maddi ceza hukuku kurallarının aksine geçmişe yürümezler. 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun'un 18. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca 5271 sayılı CMK'nın 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmesi üzerine, 1412 sayılı CMUK yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak yeni usul yasası sisteminde, yasa yolları içinde istinafa yer verilmesi ve bölge adliye mahkemelerinin 20.07.2016 tarihinden sonra göreve başlaması nedeniyle 5320 sayılı Kanun'un "Temyiz ve karar düzeltme" başlıklı 8. maddesinin birinci fıkrasında; "Bölge adliye mahkemelerinin, 26.09.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adlî Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un geçici 2. maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 322. maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları hariç olmak üzere, 305 ilâ 326. maddeleri uygulanır." hükmüne yer verilmek suretiyle bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasından önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında 1412 sayılı CMUK'un 305 ile 326. maddelerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

Böylelikle kanun koyucu bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı 20.07.2016 tarihinden önce verilerek temyiz incelemesinden geçen kararlar hakkında kesinleşinceye kadar 1412 sayılı CMUK'un, bu tarihten sonra verilen kararlar hakkında ise 5271 sayılı CMK'nın temyize ilişkin hükümlerinin uygulanacağını düzenlemek yoluyla bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce dosyanın karara bağlandığı durumlarda başvurulacak kanun yolunun istinaf değil temyiz kanun yolu olduğunu da işaret etmiş bulunmaktadır. Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilen ilk hükmün, temyiz yasa yoluna tabi olması nedeniyle bozma ilamı sonucunda 20.07.2016 tarihinden sonra verilen son kararın da temyiz denetimine tabi olacağında bir kuşku bulunmamalıdır.

Ceza Usul Hukukunda kıyas mümkün olduğundan, daha önceden temyiz denetiminden geçmekle birlikte bozma ilamı üzerine verilen hükümlerde olduğu gibi yenileme talebi üzerine bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra verilen kararların da daha önce temyiz denetiminden geçmeleri nedeniyle yine temyiz yasa yolu denetimine tabi olması gerektiği söylenebilecektir.

Son kararın istinaf denetimine tabi olduğunun kabul edilmesi, Yargıtayın incelemesinden geçmek suretiyle kesinleşerek yenileme yargılaması sonucunda verilen son karar kesinleşinceye kadar etkisini sürdürmeye devam edecek olan ilk hükmün, bölge adliye mahkemesi tarafından denetlenecek olması anlamına gelir ki, bu yöndeki kabulün denetim hiyerarşisine uygun olmadığını düşünmekteyiz. Kaldı ki, istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesi tarafından ilk derece mahkemesinin son kararının ortadan kaldırılarak kesinlik sınırları içinde kalacak şekilde başka bir hüküm kurulması da mümkündür. Bu hâlde olağan yasa yollarına gidilemeyeceğinden bölge adliye mahkemesi kararının temyiz yoluyla denetlenmesi de mümkün olamayacaktır.

Gelinen aşamada yargılamanın yenilenmesi davasının bağımsız bir dava niteliğine sahip olup olmadığı hususu üzerinde durulmasında fayda olduğunu düşünüyoruz.

CMK'nın 311 ve 314. maddelerinde yargılamanın yenilenmesi nedenlerinin sınırlayıcı şekilde sayıldığını ve belirtilenler dışındaki nedenlere dayalı olarak yenileme isteminde bulunulamayacağını

yukarıda ifade etmiştik. Mahkemece yapılacak ön incelemede davanın kabule değer olduğu sonucuna ulaşılması hâlinde başlatılan yargılama faaliyeti kapsamında her yargılamada olduğu gibi yenileme yargılamasında da istemde ileri sürülüp sürülmediğine bakılmaksızın maddi gerçeği bulmaya hizmet edecek ve taleple bağlantılı tüm delillerin toplanması zorunludur. Önceki davada ileri sürülmeyen yeni vakıa veya delillerin yenileme yargılamasında ileri sürülmesi ya da önceki muhakeme aşamasında toplanmayan delillerin mahkemece araştırılarak kovuşturmanın genişletilmesi, başka bir hâkimin davaya bakacak olması yenileme yargılamasının, öncekinden tamamen bağımsız ve yeni bir yargılama olduğunu kabul etmeye yeterli değildir. Çünkü bu aşamada yargılama faaliyeti en başından itibaren tekrarlanmamakta[10]*, yalnızca talepte ileri sürülen yeni delil veya vakıalar çerçevesinde bir yargılama faaliyeti icra edilmektedir. Mahkemece ilk hükme ait dava dosyası incelenerek yenileme sebebine göre bu kez hangi hususların farklı olduğu, örneğin, yeni alınan tanık beyanının veya bilirkişi raporunun önceki kararı değiştirmeyi gerektirecek bir etkiye sahip olup olmadığı yönlerinden bir değerlendirme yapılacaktır.

Yargılamanın yenilenmesi davasının önceki yargılama faaliyetinden tamamen ayrı ve bağımsız bir dava olmadığı yönündeki bu kabulün, yenileme yargılaması sonucunda verilen önceki hükmün onaylanması ya da iptali ile yeni bir hüküm kurulmasına ilişkin kararın da önceki hükmü denetleyen üst dereceli Yargıtay tarafından incelenmesi gerektiği şeklindeki sonuç ile uyumlu olduğu düşünülebilir.

Son olarak, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda benzer yönde bir düzenlemeye yer verilip verilmediği hususu üzerinde durmak istiyoruz.

27836 sayılı ve 04.02.2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe gireceği kararlaştırılan 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu tümüyle yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak bölge adliye mahkemelerinin henüz faaliyete geçmemesi nedeniyle 6100 sayılı Kanun'un Geçici 3. maddesinde; "(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur. (2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve

başlama tarihinden önce aleyhine temyiz olunan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ile 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur." düzenlemesine yer verilerek bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasından önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında 1086 sayılı HUMK'un 427 ile 454. maddelerinin uygulanmasına devam olunacağı öngörülmüştür. 5236 sayılı Kanun'un Geçici 1. maddesi ile, bölge adliye mahkemelerinin Resmî Gazete'de ilân edilecek göreve başlama tarihinde Yargıtayda incelenmekte bulunan ve henüz karara bağlanmamış olan dosyaların bölge adliye mahkemelerine gönderileceği, Yargıtay hukuk daireleri ve Hukuk Genel Kurulu tarafından karara bağlanmış dava dosyaları bakımından bu Kanun'un istinaf yoluna ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağı, bu dava dosyaları hakkında mahkemelerin direnme veya yeniden hüküm kurmak suretiyle verdikleri kararlar hakkında, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun, bu Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyize ilişkin hükümleri uyarınca yalnız temyiz yoluna başvurulabileceği şeklinde düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra 6723 sayılı Kanun değişikliği ile 6100 sayılı HMK'nın Geçici 3. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan" ibaresi "verilen" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye "Bu kararlara ilişkin dosyalar bölge adliye mahkemelerine gönderilemez." cümlesi eklenmiştir. 7251 sayılı Kanunun 47. maddesiyle de fıkrada yer alan "454" ibaresi "444" şeklinde değiştirilerek madde son hâlini almıştır.

Görüldüğü üzere, 7251 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesinde 6100 sayılı HMK yürürlüğe girmesine rağmen bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı tarihten önce temyiz yoluna başvurulan

dosyalar bakımından bu kararlar kesinleşinceye kadar 1086 sayılı HUMK'un 427 ve devamı maddelerinde düzenlenen temyiz yasa yolu ile 445 ve devamı maddelerinde düzenlenen iadei muhakame ve 455 ve devamı maddelerinde düzenlenen hükümlerin tavzihi yasa yollarına ilişkin hükümlerin uygulanmasına devam edileceği şeklinde, 5320 sayılı Kanun'un 8. maddesine benzer bir düzenlemeye yer verilmişken 7251 sayılı Kanun değişikliğine ilişkin madde gerekçesinde de belirtildiği üzere yargılamanın yenilenmesi talebi üzerine verilen kararların, 6100 sayılı HMK'nın Geçici 3. maddesi kapsamında bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce veya sonra verilmesine göre, tabi olacakları kanun yolu değişmiştir. Bir başka ifadeyle, yargılamanın yenilenmesi talebi hakkında ilk derece mahkemesince verilen kabul veya ret kararı, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilmişse temyiz ve tashihi karar yoluna; sonra verilmişse istinaf ve temyiz yoluna tabi olacaktır.

Bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra verilen kararların istinaf kanun yolu denetimine tabi olacağı her türlü şüpheden uzak olup daha önceden aleyhine temyiz yoluna başvurulması nedeniyle 20.07.2016 tarihinden sonra verilen son kararların da temyiz kanun yolu denetimine bağlı olacağına ilişkin 6100 sayılı HMK'nın Geçici 3. maddesi hükümlerinin mevcudiyetine rağmen, yargılamanın yenilenmesi talebi üzerine verilen son kararların 20.07.2016 tarihinden önce veya sonra verilmesine göre tabi olacağı kanun yolunun belirleneceğine ilişkin 7251 sayılı Kanun ile getirilen değişikliğe bir anlam vermek mümkün görünmemektedir. Anılan değişikliğe dair madde gerekçesi de bu anlamda her türlü doyuruculuktan uzaktır. 7251 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih esas alınarak daha önce temyiz incelemesinden geçmiş ancak bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı tarihten önce yenileme kararı verilmiş hükümlerin temyiz denetimine, bu tarihten sonra verilen hükümlerin ise istinaf denetimine tabi olacağını kabul etmenin, kanun önünde eşitlik ilkesine aykırılık meydana getireceğini düşünüyoruz. Kaldı ki, bir çok kanun metninde değişiklik yapılan 7251 sayılı Kanunla, pekala 5271 sayılı CMK'ya da benzer bir madde eklenmek suretiyle Hukuk Usulü ve Ceza Usulü Kanunlarındaki uyumsuzluk da giderilebilirdi.

V. SONUÇ

Yargılamanın yenilenmesi, Kanun'da sınırlı şekilde sayılan nedenlerin en az birisine dayalı olarak kesinleşmiş bir hükümde adli hata bulunduğu iddiasıyla kural olarak hükmü veren mahkemeye başvurulmasıyla başlayan, hükmü veren hâkimin katılımı olmaksızın, mahkemece başvurunun şekil ve esas açısından kabulüne karar verilmesi hâlinde devam edilerek hükme konu sanık ve fiil hakkında yeniden kovuşturma yapılmasına imkan sağlayan, olağanüstü bir kanun yoludur. Yargılamanın yenilenmesi kurumu, maddi gerçeğe ulaşarak ceza adaletini temin etmek ve bu yolla kamu düzeninin korunması amacını taşır. CMK'nın 311 ve 314. maddelerinde yargılamanın yenilenmesi nedenleri sınırlayıcı şekilde sayılmış olup belirtilenler dışındaki nedenlere dayalı olarak yenileme isteminde bulunulamaz. Mahkemece resen yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilmesi mümkün olmayıp talebin, yazılı olarak ve dayanılan deliller de gösterilmek suretiyle hükmü veren mahkemeye sunulması gerekmektedir. Mahkemece öncelikle, başvurunun görevli mahkemeye yapılıp yapılmadığı, başvuranın buna hakkı olup olmadığı, talebe konu delillerin dilekçeye eklenip eklenmediği gibi şekli yönlerden ön inceleme yapılarak talebin kabule değer olup olmadığına dair dosya üzerinden bir karar verilecektir. Yargılamanın yenilenmesi istemi, Kanun'da belirlenen şekilde yapılmamış veya yargılamanın yenilenmesini gerektirecek yasal hiçbir neden gösterilmemiş ya da bunu doğrulayacak deliller açıklanmamış ise, istem, kabule değer görülmeyerek reddedilecektir. Aksi hâlde başvurunun kabule değer olduğuna karar verilerek esas bakımından inceleme aşamasına geçilecektir. Delillerin toplandığı ikinci aşamada talebin esassız olması nedeniyle reddine karar verilmesi mümkündür. Yenileme talebinin kabulü hâlinde ise yargılamanın yenilenmesine ve duruşma açılmasına karar verilecektir. Yeniden yapılacak du-

ruşma sonucunda mahkeme, önceki hükmü onaylayacak veya hükmün iptali ile dava hakkında yeniden hüküm verecektir. Yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer olduğuna veya olmadığına ilişkin kararlar ile ikinci aşamada deliller toplandıktan sonra duruşma açılmaksızın verilen yenileme talebinin kabulü veya esassız olması nedeniyle reddi kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilecektir. Duruşma açılarak yapılan yargılama sonucunda ilk hükmün iptali ile dava hakkında yeniden verilen hüküm ve önceki hükmün onaylanmasına ilişkin karara karşı kanun yollarına başvuru bakımından genel kurallar uygulanacaktır. Yargılamanın yenilenmesi istemi üzerine CMK'nın 323. maddesi uyarınca yeniden duruşma açılarak bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçtiği tarihten önce verilecek hükümlere karşı temyiz kanun yoluna başvurulabileceğinde bir tereddüt bulunmamakta ise de bu tarihten sonra yenileme talebi üzerine verilen kararların hangi yasa yolu denetimine tabi olduğu hususunda Kanunda açıkça bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Yasa'daki mevcut boşluğun, 5320 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrası hükmü kıyasen uygulanmak suretiyle, daha önceden temyiz denetiminden geçmekle birlikte bozma ilamı üzerine verilen hükümlerde olduğu gibi yenileme talebi üzerine bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı 20.07.2016 tarihinden sonra verilen yenileme kararlarının da dosyanın daha önce temyiz denetiminden geçmesi nedeniyle yine temyiz yasa yolu denetimine tabi olması gerektiği şeklinde doldurulabileceğini düşünmekteyiz. 6100 sayılı HMK'nın Geçici 3. maddesinde, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz olunan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanun'un 427 ile 454. madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı şeklinde 5320 sayılı Kanun'un 8. maddesine benzer bir düzenlemeye yer verilmişken 7251 sayılı Kanun değişikliği ile 445 ve devamı maddelerinde düzenlenen yargılamanın yenilenmesi sonucu verilen kararlar Geçici 3. maddenin kapsamından çıkarılmıştır. Yapılan değişiklik uyarınca yargılamanın yenilenmesi talebi hakkında ilk derece mahkemesince verilen kabul veya ret kararı, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilmişse temyiz ve tashihi karar yoluna; sonra verilmişse istinaf ve temyiz yoluna tabi olacaktır. Getirilen değişikliğin, bölge adliye mahkemelerinin yargı sistemine dahil olmasıyla birlikte uygulamada karşılaşılan sorunları daha da arttıracağı ve kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı sonuçlara neden olacağı kanaatindeyiz.

SON NOTLAR

[1] Yurtcan, Erdener; Ceza Yargılaması Hukuku, 13. Bası, Ankara 2016, s.589

[2] 25.11.1942 tarihli ve 41-23 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararında, ancak davanın esası hakkındaki kararların yeniden muhakeme yapılmak suretiyle iptal veya tadil edilebilmesinin bahis mevzuu olduğu yoksa Temyiz Mahkemesince esasa müteallik bir hükmün tetkiki neticesinde verilen tasdik, nakız yahut temyiz istidasının reddi gibi kararların bu mevzu haricinde kaldığı, bu hâlde kıyas yoluna da gidilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

[3] Ünver, Yener/Hakeri,Hakan; Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Bası, Ankara 2016, s. 858.

[4] Yenisey, Feridun/Nuhoğlu, Ayşe; Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2017, s. 996; Özbek, Veli Özer/Kanbur, Mehmet Nihat/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe İlker; Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Bası, İzmir 2017, s. 890.

[5] Centel, Nur/Zafer, Hamide; Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2018, s.901.

[6] Yenisey/Nuhoğlu s. 1005; Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.896.

[7] Karakehya, Hakan; Ceza Muhakemesi Hukuku, 2. Bası, Eskişehir 2016, s. 666.

[8] Centel/Zafer, s. 871.

[9] Karşı yönde görüş için bkz, Centel/Zafer s. 914.

[10] Yeniden yapılacak duruşmanın, kesin hükmün otoritesinin korunması açısından iade sebebi olarak ileri sürülen hususla bağlı olarak yapılması gerektiği, ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla ilk derece mahkemesinin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığının tespit edilmesi durumunda yeni yargılamanın ilk kez yargılama yapılıyormuş gibi yürütülmesinin ve tüm işlemlerin yenilenmesinin lazım olduğu yönünde bkz. Centel/Zafer, s. 913.

KAYNAKÇA

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide; Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2018.

KARAKEHYA, Hakan; Ceza Muhakemesi Hukuku, 2. Bası, Eskişehir 2016.

ÖZBEK, Veli Özer/KANBUR, Mehmet Nihat/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE, İlker; Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Bası, İzmir 2017.

ÜNVER, Yener/HAKERI, Hakan; Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Bası, Ankara 2016.

YENISEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe; Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2017.

YURTCAN, Erdener; Ceza Yargılaması Hukuku, 13. Bası, Ankara 2016.

6831 SAYILI KANUNA GÖRE YAPILAN

ORMAN KADASTROSU İLANINA BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇLAR

Onur TUĞLU

Yargıtay Tetkik Hâkimi

I. ORMAN VE ORMAN KADASTROSU KAVRAMI

Biyolojik açıdan orman, geniş alanlarda kendine özgü bir iklim oluşturabilen, belli yükseklik, yapı ve sıklıktaki ağaçların; ağaççık, çalı ve otsu bitkiler, yosun, eğrelti ve mantarlar, toprağın altında ve üstünde yaşayan mikroorganizmalar ve çeşitli böcek ve hayvanlar ile orman toprağının birlikte oluşturduğu bir yaşam birliği olarak tanımlanabilir.[1]

Hukuki anlamda orman tanımı ise 31/08/1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesinde yapılmış olup, bu tanıma göre; tabii olarak yetişen ve emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları, yerleriyle birlikte orman sayılır. Ormanlara özel olarak çıkarılan ilk kanun olan 08/02/1937 tarih ve 3116 sayılı Orman Kanunu'nda ise kendi kendine yetişmiş veya emekle yetiştirilmiş olup da herhangi bir çeşit orman hasılatı veren ağaç ve ağaççıkların toplu hallerinin yerleriyle beraber orman sayılacağı öngörülmüştür. Dikkat edilecek olursa, her iki kanuna göre, orman içerisinde bulunan ağaç ve ağaççıkların yanı sıra; arz, başka bir deyişle ağaç ve ağaççıklarla kaplı toprak da ormanın parçası olarak tarif edilmektedir.

3116 sayılı Kanunda orman kadastrosu işlemi için "sınırlandırma" ibaresi kullanılmış, 6831 sayılı Kanun'un ilk halinde orman kadastrosu yapacak komisyonların ismi orman tahdit komisyonu olarak ifade edilmiştir. Bilahare 20/06/1973 tarih ve 1744 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrası bu komisyonların ismi orman kadastro komisyonu olarak değiştirilmiş ve "orman tahdidi" kavramı yerini "orman kadastrosu" kavramına bırakmıştır.[2] Keza, 20/11/2012 tarih ve 28473 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Orman Kadastrosu ve 2/B Uygulama Yönetmeliği'nin 4/1. maddesinin "ö" ve "p" bentlerine göre; orman tahdidi, 3116 sayılı Orman Kanunu kapsamında yapılan sınırlandırma çalışmalarını, orman kadastrosu ise, 6831 sayılı Orman Kanunu ile 21/06/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 4. maddesi kapsamında yapılan çalışmaları ifade eder.

II. 6831 SAYILI KANUNA GÖRE ORMAN KADASTROSUNUN YAPILIŞI

A. Orman Kadastro Komisyonlarının Orman Kadastrosuna Dair Görevleri ve Oluşumu

Kanun'un 7. maddesine göre, Devlet ormanları ile evvelce sınırlaması yapılmış olup da sınırlandırma sırasında orman olduğu halde orman sınırları dışında kalmış ormanların, hükmi şahsiyeti haiz amme

müesseselerine ait ormanların, hususi ormanların, orman kadastrosu ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde bulunan her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespiti orman kadastro komisyonları tarafından yapılır.

Orman kadastro komisyonları, Orman Genel Müdürlüğünce atanacak bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisinin başkanlığında, bir orman yüksek mühendisi veya orman mühendisi, bunların bulunmaması halinde orman teknikeri, bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat mühendisi, bunların bulunmaması halinde ziraat teknisyeni ile beldelerde belediye encümenince, mahalle ve köylerde muhtarlıkça bildirilecek bir temsilci olmak üzere bir başkan ve üç üyeden teşekkül eder.

Kanunun ilk halinde, Adalet Bakanlığınca tayin olunacak en az beş sene hâkimlik veya avukatlık yapmış bir hukukçu üyenin de komisyonda yer alacağı düzenlenmiş iken, 1744 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrası hâkim veya avukatlık stajını yapmış veya hukuk fakültesi mezunu bir hukukçu üyenin komisyonda bulunması öngörülmekte idi. Nihayet 23/09/1983 tarih ve 2896 sayılı Kanunla maddede yapılan değişiklik sonrası hukukçu üye, orman kadastro komisyonundan çıkarılmıştır.[3]

B. Orman Kadastro Komisyonlarının Çalışması ve Çalışmaların Sonuçlandırılması

Kanun'un 8. maddesine göre, orman kadastrosunun yapılacağı il ve ilçeler Tarım ve Orman Bakanlığınca belirlenir. Kadastro çalışmalarının yapılacağı yerler en az bir ay önce radyo ve diğer yayın araçları ile ilan olunur. Orman kadastrosu işlerine ait arazi çalışmalarının başlama tarihi ise orman kadastro komisyonu tarafından en az 15 gün önceden çalışacak belde, mahalle ve köylerle bunlara bitişik belde, mahalle ve köylerin uygun yerlerine asılarak ilan edilir. Yönetmeliğin 11. maddesine göre bu ilanda;

komisyonun hangi belde, mahalle ve köyde çalışacağı, ormanların içinde ve bitişiğinde taşınmazların sahiplerinin veya kanuni temsilcilerinin veya vekillerinin sınırlama sırasında hazır bulunmaları, hazır bulunmadıkları takdirde orman kadastrosu işlerine yokluklarında devam edileceği açıklanır. Yerinde yapılan ilana rağmen ilgililerin bulunmamaları orman kadastro çalışmalarını durdurmaz.

Yönetmeliğin 10. maddesi uyarınca, komisyonların çalışma alanı belde, mahalle ve köydür. Bir belde, mahalle ve köyde başlatılan çalışmalar bitirilerek işi bitirme tutanağı tanzim edilmeden diğer bir belde, mahalle ve köyde çalışmaya başlanamaz. Komisyonların bir belde, mahalle veya köyde yapacakları orman kadastrosu işleri bir bütün olup, çalışmalar birbirini takip eder. Bu uygulamalar belde, mahalle ve köy sınırları içindeki bütün ormanları kapsayacak şekilde yapılır. Bu şekilde bitirilen belde, mahalle ve köylerde tekrar orman kadastrosu yapılmaz.

Kanun'un 9. maddesine göre ise ilan işleri tamamlanan belde, mahalle ve köylerde kadastrosu yapılacak ormanların sınırları komisyonlarca, arazi üzerinde belirlenerek tutanakla tevsik edilir, belirlenen sınır noktaları ölçülerek haritalama işlemleri yapılır. Bu tutanak; sınırlandırılan ormanların işletme şeklini, ihtiva ettikleri ağaç türlerini, mülkiyet ve diğer ayni hakları, sınırda bulunan taşınmaz malların cinsini, maliklerinin ve işgal edenlerin ad ve soyadını, gösterilen veya verilen belgelerin tarih, numara ve nitelikleri ile ilgililer tarafından yapılan itirazları kapsayacak şekilde düzenlenir. Tutanaklar, orman kadastrosu açısından her belde ve köy için tutulur ve tutanak defterine yazılır. Bu tutanaklar komisyon başkanı, üyeler, bilirkişiler ve hazır bulundukları takdirde orman içinde veya bitişiğinde taşınmaz mal sahibi olanlar ile kullananlar veya kanuni mümessilleri veya vekilleri tarafından imza edilir.

Yönetmeliğin 38. maddesinde, komisyonun çalıştığı belde, mahalle veya köyün çalışma alanı sınırları içinde, arazi, fotoğraf ve haritalar üzerinde yaptığı kontrol sonucu ayrıca bilirkişi beyanına göre sınırlaması yapılacak orman kalmadığına ilişkin tutanak düzenleneceği belirtilmiştir.

Kanun'un 10. maddesi, sınırlaması bitirilen köy, belde veya mahallelere ait düzenlenen kadastro dosyalarının Orman Genel Müdürlüğüne gönderileceğini ve Orman Genel Müdürlüğünce bulunan şekli ve hukuki noksanlıkların komisyonlarca düzeltileceğini hüküm altına almıştır.

Yönetmeliğin 47. maddesine göre şeklî ve hukuki incelemelerin ve varsa düzeltmelerin bitirildiği belde, mahalle ve köylerde komisyon tarafından bu durumu belirtir sonuçlandırma tutanağı düzenlenir ve bu suretle orman kadastro çalışmaları nihayete erdirilir. Orman kadastrosu işlemlerine ilişkin Valilik onayı müessesesi 19/04/2012 tarih ve 6292 sayılı Kanunla kaldırılmıştır.[4]

III. 6831 SAYILI KANUNA GÖRE ORMAN KADASTROSUNUN SONUÇLARININ İLANI

Kanun'un 10. maddesine göre, kadastro tutanak suretleri, haritaları ile birlikte orman kadastro komisyonlarınca ilgili köy, belde veya mahallelerin uygun yerlerine asılmak suretiyle ilan edilir. Ayrıca, tutanak suretleri Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Orman Genel Müdürlüğünün mahalli kuruluşlarına intikal ettirilir. Asılma tarihi, beldelerde belediye encümenlerinin, mahalle ve köylerde ihtiyar heyetlerinin tasdik edecekleri belgelerle tevsik olunur. Bu belgeler komisyon dosyalarında saklanır.

Kanun'un 11. maddesine göre ise orman kadastro komisyonları tarafından alınan kararlara ilişkin düzenlenen tutanak ve haritalar askı suretiyle otuz gün süre ile ilan edilir. Bu ilan ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmündedir. Tutanak ve haritalara karşı itirazı olanlar; askı tarihinden itibaren otuz gün içinde kadastro mahkemelerinde, kadastro mahkemesi olmayan yerlerde kadastro davalarına bakmakla görevli mahkemelerde dava açabilirler. İlan süresi geçtikten sonra, dava açılmayan kararlara ilişkin düzenlenen tutanak ve haritalar kesinleşir. Orman kadastro komisyonları tarafından düzenlenen tutanak ve haritaların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak Hazine hariç itiraz olunamaz ve dava açılamaz. Hak sahibi gerçek ve

tüzel kişiler tarafından açılacak sınırlamaya itiraz davalarında hasım Orman Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğünce açılacak davalarda hasım, hak sahibi gerçek ve tüzel kişilerdir.

Yönetmeliğin 48. maddesi uyarınca, sonuçlandırma tutanağı düzenlenen belde, mahalle ve köyde kontrol mühendisince onaylanan haritalar ve tutanak suretleri en geç on beş gün içinde orman kadastro başmühendisliğince ilgili belde, mahalle ve köyün uygun yerine asılmak suretiyle ilân edilir. Bu ilânda; belde, mahalle ve köy çalışma alanı hudutları içindeki ormanların kadastrosunun bitirildiği belirtilerek Kanun'un 11. maddesinde düzenlenen hususlar açıkça belirtilir.

IV. 6831 SAYILI KANUNA GÖRE ORMAN KADASTROSUNUN İLANINA BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇLAR

A. İlan Yapılan Köy, Belde ve Mahalleler Açısından Hüküm İfade Etmesi

Orman kadastrosunun çalışma alanının belde, mahalle ve köy olduğu Yönetmeliğin 10. maddesinde belirtilmiş ise de kimi zaman bu çalışma alanı belde, mahalle veya köyün idari sınırından farklı olabilmektedir. Keza Yönetmeliğin 33. maddesine göre, çalışma programında belirtilen belde, mahalle veya köye ait çalışma alanı sınırları; mülki sınırlara, özel kanunlara göre oluşmuş resmî kayıt ve kararlara, kesinleşmiş mahkeme kararlarına, bunlar yoksa bilirkişi beyanlarına göre orman kadastro çalışmaları sırasında komisyonlarca arazide belirlenerek çalışma alanı sınırı olarak haritasına işlenir ve bu şekilde ortaya çıkan çalışma alanı sınırı sadece orman kadastrosu ile ilgili çalışmalara esas olup, mülki sınır olarak kabul edilmez.

Orman Genel Müdürlüğünce yürürlüğe konulan Orman Kadastrosu Teknik İzahnamesi'nin 7. maddesinde, çalışma alanına komşu belde, mahalle ve köylerde evvelce orman kadastrosu yapılmış ise bu çalışmalar sırasında belirlenmiş çalışma alanı sınırlarının zemine uygulanarak aynen alınacağı, belde, mahalle ve köylerin çalışma alanları arasındaki sınırların, aralarında boşluk ve bindirme olmayacak şekilde kenarlaşma sağlanarak tespit edileceği ve komşu çalışma alanlarının her ikisinde de orman kadastrosuna tabi tutulmamış boşluklarda; bu alanların çalışma alanı içine alınarak orman kadastro işlemlerinin ikmal edileceği belirtilmiştir.

Belirlenen çalışma alanı içinde kalan taşınmazlarla ilgili komisyon tarafından yapılan orman kadastrosuna ilişkin sonuçların ilân edileceği yerler ise Kanun'un 10/1. maddesinde "ilgili köy, belde veya mahalleler" olarak belirlenmiştir. Mezkûr düzenleme; orman kadastrosuna ilişkin çalışmaların sonuçlarının, çalışmanın yapıldığı köy, belde veya mahallelerin yanı sıra bu köy, belde veya mahallelere sınır olup, hukuki durumu etkilenen komşu köy, belde veya mahallelerde de ilan edileceğini öngörmüştür.

Diğer taraftan, taşınmaz mülkiyetini etkileyecek işlemlerin ilgilisine ilanen tebliği öngörülüyorsa, her insanın beklentisi, bu ilanın taşınmazın bulunduğu yerde yapılmasıdır. İlan, taşınmazın bulunduğu yerden başka bir yerde yapılmak suretiyle taşınmaz malikine işlemi tebellüğ külfeti yüklenmesi, Anayasa ve kanunlarla teminat altına alınan mülkiyet hakkının ihlaline ve hak arama özgürlüğünün engellenmesine yol açacaktır.

Netice olarak, çalışma alanı içinde kalan ve fakat çalışmanın yapıldığı belde, mahalle veya köyün idari sınırları dışında bulunan bir taşınmaz hakkında yapılan orman kadastro işlemi, ilgili taşınmazın bulunduğu köy, belde veya mahallede Kanunun aradığı şekilde ilan edilmemiş ise orman kadastro işleminin taşınmazın malikine yöntemince tebliğ edildiği söylenemez. Hal böyle olunca, orman kadastrosu işlemi, ilgili taşınmaz ve maliki yönünden kesinleşmeyecek ve ilgili taşınmaz yönünden kesinleşmiş bir orman kadastrosu bulunduğundan söz edilemeyecektir. Yargıtayın yerleşik uygulaması da bu doğrultudadır.[5]

B. İlgililere Tebliğ Mahiyetinde Olması

Kanun'un 11. maddesine göre orman kadastro komisyonlarınca yapılan orman kadastrosuna ilişkin sonuçların ilanı, ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmündedir. Orman kadastrosu işleminin çalışma yapılan ilgili köy, belde veya mahallelerde ilanının ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olması; ilgililer hakkında kanunda düzenlenen hak düşürücü süreleri başlatıcı mahiyette olması sebebiyle önem arz etmektedir. Çünkü kanunda belirtilen süreler geçtikten sonra kişilerin kadastrodan önceki sebeplere dayanarak taşınmazlarına ilişkin hak talebinde bulunmalarına imkân tanınmadığından, söz konusu kanun hükmünün mülkiyet hakkı ve hak arama hürriyetine yönelik bir sınırlama getirdiği açıktır. Ancak kanun hükmünün, orman kadastro komisyonu işlemine karşı dava açma hakkını tamamen ortadan kaldırmadığı, tebligat usulü ve dava açma süresi bakımından bazı sınırlamalar öngördüğü dikkate alındığında, söz konusu kurallarla mahkemeye erişim hakkının ve mülkiyet hakkının özüne dokunulmamaktadır.

Bunun yanında, orman kadastro işlemine karşı kadastro mahkemelerinde açılacak davalar için otuz günlük süre öngörülmüş ise de bu durum söz konusu süre geçtikten sonra ilgililerin dava açamamaları sonucunu doğurmamaktadır. İlgililer orman kadastro komisyonlarınca düzenlenen tutanak ve haritaların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl içinde genel yetkili mahkemelerde dava haklarını kullanabileceklerdir.

Söz konusu sürelerin kişilerin dava haklarını kullanabilmeleri açısından kısa ve yetersiz olduğu söylenemeyeceği gibi taşınmaz mülkiyetine ilişkin hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması biçimindeki kamu düzenine ilişkin genel yarar ile taşınmazla-

rından uzun süre haberdar olmayan kişilerin bireysel yararının dengelenmesi açısından da anılan hak taleplerinin hak düşürücü süreye bağlanmasının gereksiz olduğu veya anılan sürenin yetersiz olduğu ileri sürülemez. Orman kadastrosu çalışmalarının hızlanmasını ve bir an önce sonuca bağlanmasını sağlamak gibi kamu yararı taşıyan meşru bir amaçla ilan ve buna bağlı olarak dava açma sürelerinin sınırlanması, ulaşılmak istenilen amacı gerçekleştirmek için hem gerekli, hem de elverişlidir.

Keza, Anayasa Mahkemesi de, orman kadastro komisyonlarınca yapılan orman kadastrosuna ilişkin sonuçların ilanının, ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğuna dair kanun hükmüne karşı yapılan iptal ve itiraz başvurularını aynı gerekçelerle ayrı ayrı reddetmiştir.[6]

C. Hak Düşürücü Sürelerin Başlaması Sonucunu Doğurması

Kanun'un 11. maddesi, tutanak ve haritalara karşı itirazı olanların, askı tarihinden itibaren otuz gün içinde dava açabileceğini, ilan süresi geçtikten sonra, dava açılmayan kararlara ilişkin düzenlenen tutanak ve haritaların kesinleşeceğini, tutanak ve haritaların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak Hazine hariç itiraz olunamayacağını ve dava açılamayacağını öngörmüştür. Diğer bir anlatımla, kural olarak mülkiyet hakkının kullanılması süreye bağlı değil ise de orman kadastrosu işlemleri yönünden tasfiye kanunu niteliğinde olan Orman Kanununda orman kadastrosuna karşı itiraz için hak düşürücü süre mahiyetinde dava açma süreleri kabule dilmiştir.[7]

Az yukarıda belirtildiği üzere, orman kadastro komisyonlarınca yapılan işlemlerin ilgililere tebliğinin ilan şartına bağlanması ve ilan sonucunda taşınmaz maliklerine makul uzunlukta hak düşürücü süreler öngörülmesi Anayasa Mahkemesince Anayasaya aykırı görülmemiştir. Keza, orman kadastro komisyonlarınca alınan kararlara ilişkin tutanak ve haritaların kesinleşmesi ile gerek orman, gerekse diğer vasıflardaki taşınmazların sınırları belirlenmiş olacak ve böylece taşınmazlar tapu kütüğüne kayıt edilebilecektir. Kesinleşme ne kadar erken olursa hak sahiplerinin haklarına kavuşmalarının da o kadar hızlı olacağı kuşkusuzdur.

Ayrıca sürenin uzamasının tereddütler oluşmasına, işlemler kesinleşmediğinden ve işlemlere sürekli itiraz edilebileceğinden hukuki belirsizliklerin yaşanmasına, hak sahiplerinin haklarına geç ulaşmalarına dolayısıyla da kamu hizmetinin aksamasına neden olacağı açıktır. Anılan süre sınırlamaları kamu düzeniyle doğrudan ilgili olan kadastro işlemlerinin hızlandırılması ve düzenli bir tapu sicilinin oluşturulması bakımından gereklidir. Kanunda öngörülen süreler, hak sahiplerinin haklarına bir an önce ulaşmalarını, belirsizlik içerisinde kalmamalarını ve hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında kalmamalarını sağlayacağından hukuki istikrar ve hukuki güvenlik ilkelerine dolayısıyla da hukuk devleti ilkesine aykırı olarak değerlendirilemez.

Bununla birlikte, Kanun'un 11. maddesinde 6292 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu, ilana bağlanan hak düşürücü süre tapusuz taşınmaz sahipleri yönünden bir aya indirilmiş idi. Ancak, tutanakların askı suretiyle ilan edilmesiyle başlayan ve ilgililere şahsen yapılan tebliğ hükmünde olduğu kabul edilen bir aylık hak düşürücü sürenin, tapusuz taşınmaz sahiplerinin kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak dava açma hakkını ortadan kaldırarak kişilerin mülkiyet haklarının sona ermesine sebep olduğu ve getirilen bir aylık sürenin kişisel yarar ile kamu yararı arasındaki dengeyi bozarak, hak arama özgürlüğünün ve mülkiyet hakkının ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına, hakkın özüne dokunarak kullanılamaz hale gelmesine yol açacak nitelikte olduğu gerekçesiyle söz konusu madde metnindeki "Bu müddet içinde itiraz olmaz ise komisyon kararları kesinleşir. Bu süre hak düşürücü süredir." cümleleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.[8] Anılan iptal kararı üzerine 26/02/2014 tarih ve 6527 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası Kanun'un 11. maddesi günümüzdeki halini almıştır.

Kanunda öngörülen hak düşürücü sürelerin Hazine açısından uygulanmaması hususuna gelince; 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun hak düşürücü süreleri düzenleyen 12/3. maddesine göre, tutanaklarda belirtilen haklara, sınırlandırma ve tespitlere ait tutanakların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak itiraz olunamaz ve dava açılamaz. Bu fıkraya, 25/02/2009 tarih ve 5841 sayılı Kanunla "Bu hüküm, iddia ve taşınmazın niteliğine yahut Devlet veya diğer kamu tüzel kişileri dahil, tarafların sıfatına bakılmaksızın uygulanır." ibaresi eklenmiş idi.

Söz konusu kanun değişikliği ile fıkraya eklenen cümlenin iptali için Anayasa Mahkemesine yapılan başvurular sonucunda; Yargıtay içtihatlarında devletin hüküm ve tasarrufunda olan ve bu nedenle özel mülkiyete konu olamayan kıyılar ve ormanlar gibi alanlar bakımından hak düşürücü sürenin uygulanamayacağının kabul edildiği, iptal davasına konu kuralın uygulanması halinde kıyı ya da orman niteliğinde olduğu belirlenen alanlar kadastro işlemleri sırasında özel mülk olarak tespiti yapılmış ve kadastro işlemlerinin kesinleşmesinden itibaren on yıldan daha fazla bir süre geçmiş ise bu alanlara ilişkin olarak kamu idaresi tarafından tapu iptali davası açılması olanağının ortadan kalkacağı, halbuki Anayasa gereği kıyı ya da orman alanına dahil olan taşınmazlar üzerinde özel mülkiyetin mümkün olmadığı ve kıyıların ya da ormanların korunması amacıyla mülkiyet hakkına müdahale edilmesinin meşru olduğu gerekçesiyle; söz konusu cümle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.[9] Hal böyle olunca, Kanun'un 11. maddesindeki hak düşürücü sürelerin Hazine açısından uygulanmaması, hem Anayasa Mahkemesi kararlarına, hem de yerleşmiş Yargıtay içtihatlarına uygun düşmektedir.[10]

V. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ülkemizde ilk kez Tanzimat Fermanı ile ormancılık faaliyetleri kamusal bir kimlik kazanmış, devam eden süreçte ormanların öneminin kavranması ile ormanlara dair ilk özel kanun 1937 yılında yürürlüğe girmiş, bilahare 1956 yılında halen yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanunu hazırlanarak ormanlara dair tüm faaliyetlerin bu kanuna göre yürütülmesi öngörülmüştür.

1987 yılında yürürlüğe konulan 3402 sayılı Kadastro Kanunu'na kadar orman alanlarında kadastro yapma yetkisini münhasıran elinde bulunduran orman kadastro komisyonları, özellikle 3402 sayılı Kanun'da 22/02/2005 tarih ve 5304 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra orman alanlarında kadastro yapma yetkisini 3402 sayılı Kanun'a göre kurulan kadastro ekipleri ve kadastro komisyonları ile paylaşsa da, 6831 sayılı Kanun'un 7. maddesindeki düzenleme uyarınca, Devlet ormanları ile evvelce sınırlaması yapılmış olup da sınırlandırma sırasında orman olduğu halde orman sınırları dışında kalmış ormanların kadastrosunu yapma yetkisini halen elinde bulundurmaktadır.

Mülkiyet hakkına doğrudan müdahale niteliğinde işlem yapma yetkisini haiz olan orman kadastro komisyonlarının yaptığı işlemlerin hukuk aleminde sonuç doğurması, söz konusu işlemlerin ilanına bağlanmıştır. İlanın mevzuata uygun olarak yapılması, orman kadastro komisyonlarınca yapılan işlemlerin hak düşürücü süre içerisinde açılacak davalar yoluyla denetlenmesi için önem arz etmekte olup, mahkemelerce orman kadastrosunun denetlenmesi aşamasında incelenecek hususların başında ilana dair evraklar gelmektedir.

6831 sayılı Kanun'un ilk halinde, yapılacak ilandan itibaren bir yıl olarak öngörülen hak düşürücü süreler, sonraki tarihlerde çok sayıda değişikliğe uğramış, ilanda ve ilandan sonra işleyecek olan hak düşürücü sürelerde yapılan bu değişiklikler Anayasa Mahkemesine defalarca intikal etmiş, Mahkeme söz konusu düzenlemeleri kimi zaman Anayasaya uygun bulmuş, kimi zaman da düzenlemeleri Anayasaya aykırı bularak iptal etmiş ve tüm bu süreç sonunda ilanlara dair kanun hükümleri günümüzdeki halini almıştır.

SON NOTLAR

[1] Prof. Dr Mehmet Ünal, Orman Hukuku, 2003, 2. Baskı, s.14

[2] Mehmet Polat, Orman Mühendisleri Odası Bilirkişilik Kılavuz Kitabı, 2012, s. 104

[3] Mehmet Mestav, Orman Kanunu ve İlgili Mevzuat, 2009, 2. Baskı, 1. Cilt, s. 119

[4] Hüseyin Koçak, Orman Kadastro ve 2/B Çalışmaları, 2015, 6. Baskı, s. 85

[5] Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 2021/12953 E., 2021/10249 K. sayılı kararı, Yargıtay (Kapatılan) 20. Hukuk Dairesinin 2017/20 E., 2018/1753 K., ve 2014/8819 E., 2015/6729 K. sayılı kararları

[6] Anayasa Mahkemesi'nin 2014/92 E., 2016/6 K. ve 2018/33 E., 2018/113 K. sayılı kararları

[7] Süleyman Sapanoğlu, 3402 Sayılı Kadastro Kanunu, 2016, 5. Baskı, s. 86

[8] Anayasa Mahkemesi'nin 2012/108 E., 2013/64 K. sayılı kararı

[9] Anayasa Mahkemesi'nin 2009/31 E., 2011/7 K. sayılı kararı

[10] Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 2021/8433 E., 2021/12681 K. sayılı kararı, Yargıtay (Kapatılan) 16. Hukuk Dairesinin 2020/3742 E., 2021/2017 K. sayılı kararı, Yargıtay (Kapatılan) 20. Hukuk Dairesinin 2011/11086 E., 2011/10719 K. sayılı kararı,

Prof. Dr. HALİL İNALCIK

OSMANLI'DA DEVLET, HUKUK VE ADALET

Salih Ferhat TOPAZİK
Hâkim

Eserleriyle Osmanlı-Türk tarihine önemli katkılarda bulunmuş bir bilim insanı olan Halil İnalcık, 1916 yılında İstanbul'da dünyaya geldi.

İlkokulu Ankara Gazi Mektebi'nde okudu. Sivas Muallim Mektebi'nde başladığı orta öğretimini Ankara'da Gazi Muallim Mektebi'nde bitirdi. Liseyi Balıkesir Necati Bey Muallim Mektebi'nde okuyan İnalcık, yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde tamamladı.

1942'de "Tanzimat ve Bulgar Meselesi" başlıklı teziyle doktor, 1943'te "Viyana'dan 'Büyük Ricat'e Osmanlı İmparatorluğu ve Kırım Hanlığı" başlıklı teziyle doçent oldu. 1947'de Türk Tarih Kurumu üyeliğine seçildi, 1952'de "Viyana Bozgun Yıllarında Osmanlı-Kırım Hanlığı İş Birliği" teziyle profesörlük unvanı aldı.

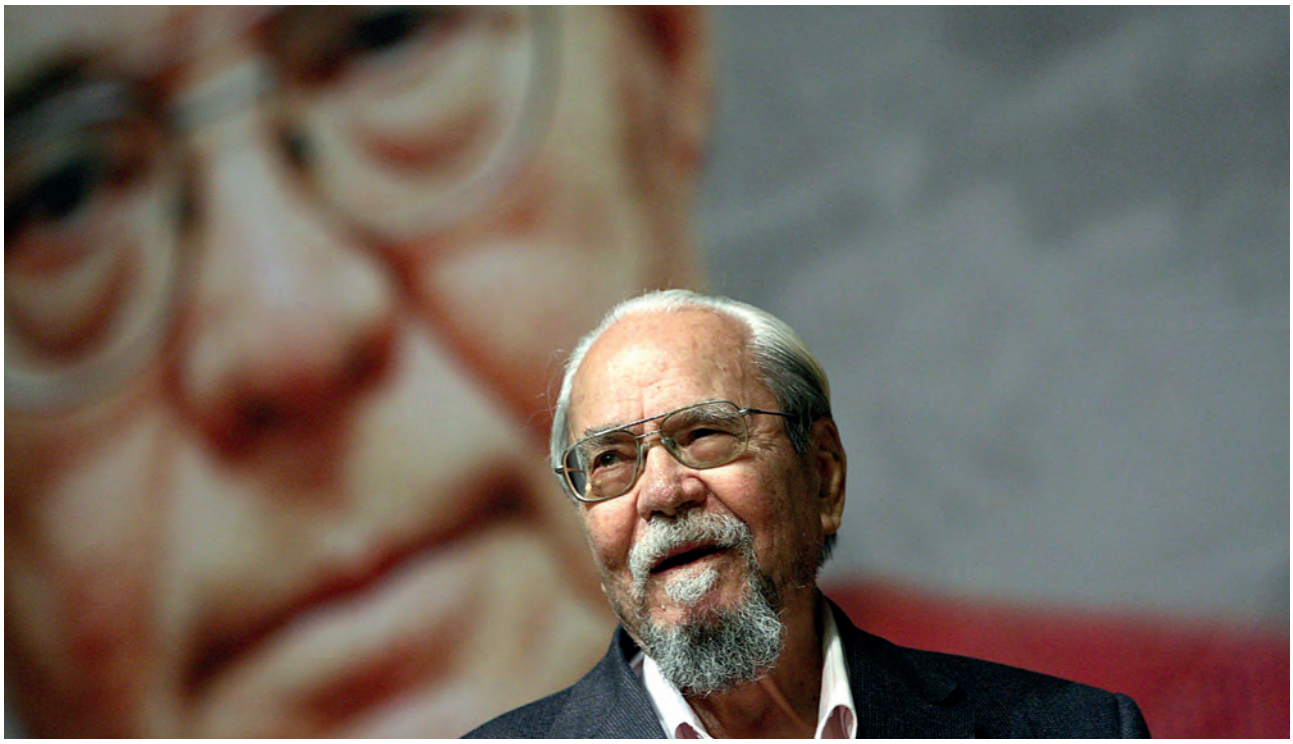

1950'lerden beri yayınları ve öğretim faaliyetleriyle adı dünya tarih çevreleri tarafından yakından izlenen İnalcık, 1972'de aldığı davet üzerine Chicago Üniversitesi Tarih Bölümü'nde imtiyazlı profesör olarak çalışmaya başladı.

1973'te İngiltere'de "The Ottoman Empire: The Classical Age, 1300-1600 (Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ, 1300-1600)" adlı eserini yayınladı. Birçok yabancı dile tercüme edilen eser, seçkin dünya üniversitelerinde okutulan temel eserler arasında yer aldı.

Yaklaşık 15 yıl çalıştığı Chicago Üniversitesinden emekli olduktan sonra Columbia, Princeton, Pennsylvania ve Harvard üniversitelerinde misafir profesör olarak dersler verdi.

1993'te Bilkent Üniversitesi'nde lisanüstü tarih okutacak Tarih Bölümü'nü kurdu. 23 yıl boyunca Bilkent Üniversitesi Osmanlı Tarihi Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora öğrencilerine seminer dersi verdi.

Çoklu organ yetmezliği nedeniyle 25 Temmuz 2016 tarihinde hayatını kaybeden İnalcık'ın cenazesi, Bakanlar Kurulu kararı ile Fatih Sultan Mehmet'in de türbesinin bulunduğu Fatih Camii Haziresi'ne defnedildi. Ölümünün ardından birçok yerde anma törenleri düzenlenen Halil İnalcık için Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatı ile özel bir kabir yapıldı.

Tarih alanındaki üstün çalışmaları ve yetiştirdiği öğrenciler sebebiyle "Tarihçilerin Kutbu" olarak anılan ve dünyanın çeşitli üniversitelerinden çok sayıda fahri doktora unvanı verilen İnalcık, Cambridge Uluslararası Biyografi Merkezi tarafından dünyada sosyal bilimler alanında sayılı 2000 bilim adamı arasında gösterilmiştir.

1991'de Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tarafından kendisine "Üstün Hizmet Madalyası ve Diploması" verildi.

2002'de Macaristan Cumhurbaşkanı Ferenc Madl'ın elinden Macaristan Liyakat Nişanı alan İnalcık, Kültür Bakanlığı "2002 Kültür ve Sanat Büyük Ödülü"ne layık görüldü.

Kültürel gelişime yön veren bilimsel çalışmalarıyla 2005'te "Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü" ve 2008'de "TBMM Onur Ödülü" verildi.

2012'de de Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatının (TÜRKSOY) onur madalyasını aldı.

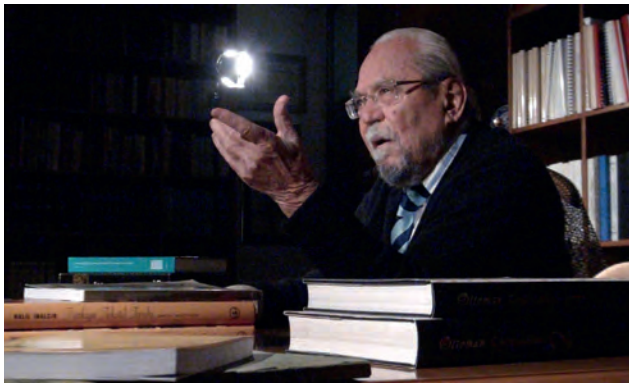

OSMANLI'DA DEVLET, HUKUK VE ADALET

Osmanlı devleti'nin altı yüz yıl gibi uzun bir süre boyunca farklı dinden birçok milleti bir arada adil bir şekilde idare etmiş olması, her daim merak uyandıran bir araştırma mevzusu olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin yönetim tarzına bakıldığında iktidarını Allah'tan alan ve sorumluluğu yalnızca ona olan bir hükümdar tarafından yönetildiği açık olmakla birlikte, devletin sürmesi için siyaset dairesinde hükümdarın dahi uymak zorunda olduğu adalet, kanun ve ahlak prensipleri bulunmakta ve yönetimde bu kuralların ön planda tutulması önem arz etmektedir.

Bürokrasi, salt hükümdar otoritesinden azade olarak, devlet idaresinde kanunu temsil ederek güçlenmiş ve devletin bekası adına hükümdarın dahi karşısına çıkma gücünü elde etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin hukuk ve adalet ilkeleriyle uzun yıllar payidar olmasının sırrını araştırmaya kendini vakfeden büyük tarihçi Halil İnalcık tarafından yazılmış olan "Osmanlı'da Devlet, Hukuk ve Adalet" isimli eser; devlet geleneği, kanun rejimi, kanunların tatbik edilme şekli ve ortaya konulmuş adalet yöntemleri üzerine yazılmış makalelerden oluşmaktadır.

Usta tarihçi tarafından kaleme alınan eser; Osmanlı Devleti için kullanılan "Devlet-i Ebed-müddet" sözünü doğrularcasına, hukuk ve adalet noktasında yönetilen bir devlet geleneğinin nasıl olması gerektiğini, kullanılan bu sözün bir slogandan öte altı yüz yıl somutlaşmış bir gerçeği ifade ettiğini vesikalarla göstermesi bakımından büyük öneme sahiptir.

"Osmanlı'da Devlet, Hukuk ve Adalet" kitabında yer alan ilk makale, Osmanlı Devleti'nden de önce Türklerin devlet geleneğinin bulunduğunu ortaya koyan "Kutadgu Bilig'de Türk ve İran Siyaset Nazariye ve Gelenekleri"dir. Makalede, Yusuf Has Hacip tarafından yazılan Kutadgu Bilig özelinde yapılan çıkarımla Türklerde devlet geleneğinin incelikleri anlatılmaktadır.

Birbirini tamamlayan diğer iki makalesi ise; "Türk Devletlerinde Devlet Kanunu Geleneği" ile "Şeri'at ve Kanun, Din ve Devlet"dir. Yazar, makalelerde büyük devletlerin her durumda bir devlet geleneklerinin bulunduğu, hükümdar başta olmak üzere her yöneticinin kural ve nizama bağlı hareket ettiği, yönetimde yazıya dökülmemiş bir anayasal denge rejiminin yer aldığı ve sıradan yurttaşın dahi devleti temsil edenlere karşı şikayetlerini şahsen yapabileceği ve bunun kaynağının tarihi bir gelenek olduğu üzerinde durmaktadır.

Kitapta yer olan "Adaletnameler" adlı son makalede, Orta-Doğu Devletlerinde Adalet Kavramı ve Adaletnamelerin Menşesinden bahsedilmekte; devlet otoritesini temsil edenlerin reayaya karşı bu otoriteyi kötüye kullanmalarını, kanun, hal ve adalete aykırı tutumlarını olağanüstü tedbirlerle yasaklayan padişah hükmü olan adaletnamelerin köküne, hangi gelenekten Osmanlı Devleti'ne sirayet ettiğine, adaletnamelerin diplomatik bakımdan özelliklerine değinilmekte ve bölgelere ait adaletname örneklerine yer verilmektedir.

Ayrıca kitapta yer alan makalelerde ortaya konulan tezleri destekleyici vesikalara yer verilmiş olması, okuyucuya yazılan metinlerin güvenilir bir araştırma ürünü olduğunu hissettirmesinin yanı sıra o döneme dair kavramlara aşina olunması gibi bir güzellik de katmaktadır.

Okuyucu kitapta, Osmanlı Devleti öncesinde de Türklerin bir devlet geleneği bulunduğunu, bu geleneği Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye'nin devam ettirdiğini, hukuk ve ahlak kuralları önderliğinde hükümdara dahi sınırlamalar getirdiğini ve bunu adaletnameler ile açık bir şekilde vesikalandırdığını; çınar ağacı gibi sağlam bir devletin ancak hukuk ve adaletle ayakta kaldığını, Osmanlı Devleti'nin altı asır boyunca birçok milleti bir arada tutmasının hukuk nizamına bağlı olmasının sonucu olduğunu açık bir şekilde görecektir.

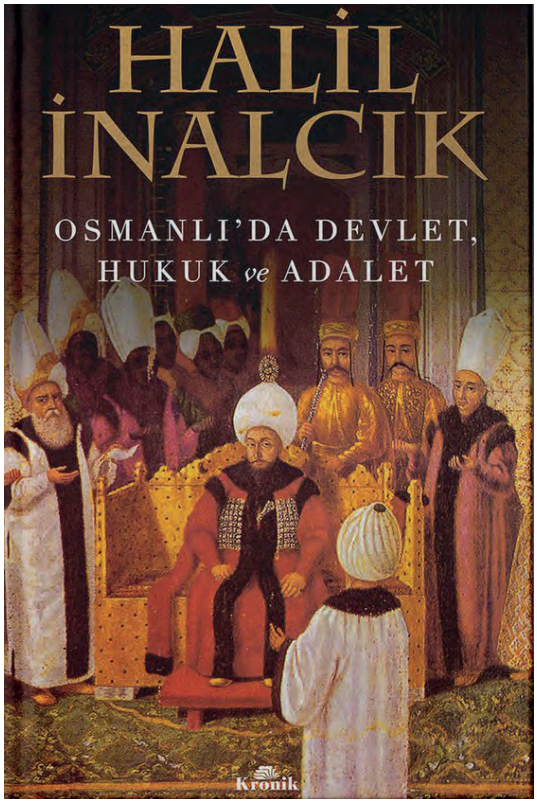

ATEŞLİ SİLAH RUHSATI

Eray TEMİZKAN
Hâkim - Öğretim Görevlisi

1. Tanım

Silah; bıçak ve kılıç gibi kesici aletlerden, tabanca, top ve tüfek gibi patlatma özellikli aletlere, dinamit gibi patlayıcı maddelere, siyanür gibi kimyasal maddeye, akrep veya pitbull gibi hayvanlara kadar çok geniş bir yelpazedeki varlıklara verilen isimdir.

5237 sayılı TCK'nın 6/1-(f) maddesinde silahın tanımı yapılarak, ceza kanunlarının uygulanmasında silah deyiminden;

1. Ateşli silahlar,

2. Patlayıcı maddeler,

3. Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet,

4. Saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler,

5. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddelerin anlaşılacağı gösterilmiştir.

6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'da ise silahın tanımı yapılmamış, bu kanuna dayanılarak hazırlanan 21/03/1991 tarihli Yönetmeliğin 2. maddesinde silah; "uzaktan veya yakından canlıları öldürebilen, yaralayan, etkisiz bırakan, canlı organizmaları hasta eden, cansızları parçalayan veya yok eden, ruhsata tabi araç ve aletlerin tümü" şeklinde tanımlanmıştır.

Kanun koyucu "fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli" olmak koşulu ile her nesneyi, hangi maksatla imal edildiğine ve hangi amaçla yapıldığına bakılmaksızın silah kapsamına dâhil etmiştir. Dolayısıyla TCK'nın 6/1-(f) maddesindeki silah kavramı, 6136 sayılı Kanun'da sayılan ateşli silahlar ve bıçaklar ile sadece saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel olarak yapılmış bulunan diğer aletleri de içine alan geniş bir tanımdır. (İsmail Turgut Kıldan, Togay Akdemir; Kasten Yaralama Suçunda Silah Kavramının Yargıtay Kararları Doğrultusunda İncelenmesi, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155611, Erişim tarihi: 15/04/2022)

5237 sayılı TCK'da tüm kanunlarda uygulanmak üzere silahın tanımı yapılmış iken; 6136 sayılı Kanun sadece ateşli silah ve mermiler ile bıçak ve benzer diğer aletleri konu aldığı için tanım dar tutulmuştur.

6136 sayılı Kanun'da yapılan dar nitelikteki silah tanımı dikkate alındığında, dinamit, molotof kokteyli

ve TNT gibi kimyasal patlayıcı maddeler 6136 sayılı Kanun'un konusu olmayıp TCK'nın 174. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.

Bir silahın ateşli silah olduğundan bahsedilebilmesi için, mermi çekirdeği veya saçma tanesini, barut veya benzer patlayıcı ve itici güç ile uzak mesafeye kadar atabilmesi gerekir.

Burada kurusıkı tabancaya değinmek yerinde olacaktır. 17/12/2019 tarih ve 30981 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ses ve Gaz Fişeği Atabilen Silahlar Hakkında Yönetmelik'in 4/1-(p) maddesinde; "Ses ve gaz fişeği atabilen silah; Bu Yönetmelik kapsamında özellikleri belirlenen ses ve gaz fişeği atabilen, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun hükümlerine tabi silah vasfında olmayan; mermi çekirdeği, saçma veya katı cisim ihtiva eden özel şekil ve nitelikteki fişekleri ise atamayacak şekilde imal edilmiş, kurusıkı silah olarak da tabir edilen silahları [ifade eder.]" denilmektedir.

Buna göre; mermi veya saçma tanesini ileriye atamayan 5729 sayılı Ses ve Gaz Fişeği Atabilen Silahlar Hakkında Kanun'a tabi kurusıkı tabir edilen tabancalar 6136 sayılı Kanun kapsamında ateşli silah, yani tabanca olarak kabul edilmemekte, ancak tehdit, yağma veya hürriyetinden yoksun bırakma gibi başka bir suçta kullanıldığında TCK'nın 6/1-(f) maddesi kapsamında silah olarak değerlendirilmektedir.

Ateşli silahlarda ateşleme yapıldığında mermi çekirdeğinin namlu içerisinde kendi ekseni etrafında dönerek çıkmasını sağlayan namlu içi girintiye 'yiv', çıkıntıya 'set' denilmekte ve 'yiv-set' olarak birlikte adlandırılmaktadır.

6136 sayılı Kanun'un 4/3-4. maddesinde, yalnız sporda kullanılan yivli ateşsiz silah ve mermiler ile yivsiz tüfek ve mermilerin bu kanuna tabi olmadığı, avda veya sporda kullanılan her nevi ateşli yivli silahların ise ateşli silah vasfında ruhsata tabi olduğu kabul edilmiştir.

2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun kapsamında kalan yivsiz av tüfekleri, spor ve nişan tüfek ve tabancaları ile av bıçakları 6136 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmeyecek, buna karşın yivli av tüfekleri ile namlu uzunluğu fişek yatağı hariç 30 cm ve tüm uzunluğu 50 cm'yi geçmeyen, yani tabanca vasfında olan yiv-setsiz av tüfekleri 6136 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilecektir.

Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 04/02/2014 tarih, 2013/2791 Esas ve 2014/2125 Karar sayılı "(...) 06/12/2000 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmeliğin 1. maddesi uyarınca suça konu yivsiz, setsiz av fişeği istimal eden silahın 6136 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilmesi için namlu uzunluğunun fişek yatağı hariç 30 cm ve tüm uzunluğunun 50 cm'yi geçmemesi gerektiği (...)" şeklindeki ilamı dikkate alındığında, av tüfeğinde sırf yiv-set bulunmaması, bu silahın ateşli silah vasfında kabul edilmesine engel olmayacağı, tabanca tanımındaki özellikleri taşıması durumunda 6136 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

Özetle; 6136 sayılı Kanun ve 1991 tarihli Yönetmelikte tanımı yapılan ateşli silahlar ile bu ateşli silahlara ait mermiler 6136 sayılı Kanun kapsamında olduğundan ruhsata tabidir. Kurusıkı tabanca, dinamit gibi patlayıcı maddeler ile tabanca özelliği taşımayan yivsiz av tüfekleri 6136 sayılı Kanun kapsamında olmayıp, özel kanun veya TCK kapsamında değerlendirilmelidir.

6136 sayılı Kanun'da ateşli silah ruhsatının tanımı yer almamaktadır. Ancak Yönetmeliğin 2. maddesinde ruhsat, silah taşıma ve bulundurma belgeleri, trap-skeet atış alanı ve poligon işletme izin belgesi, silah tamir yeri açma izin belgelerini ve mermi satış izin belgesi; taşıma ruhsatı, ateşli silah taşımasına izin verilen kişiler adına düzenlenen belge; bulundurma ruhsatı ise ateşli silah bulundurmasına izin verilen kişiler adına düzenlenen belge olarak tanımlanmıştır.

2. Ruhsat Verilme Şartları ve Usulü

6136 sayılı Kanun'un 6. maddesine göre taşıma veya bulundurma maksatlı ateşli silah satın almak isteyen kişi ikamet ettiği ilin valiliğine müracaat ederek ateşli silah ve buna ait mermiler için satın alma yetki belgesi isteyecek, kolluk tahkikatı olumlu neticelenirse kendisine silah alma belgesi verilecektir. Bu belgenin 1 yıl geçerlilik süresi bulunmaktadır. Belge ile ateşli silah ve mermi satış yetkisi olan kamu kuruluşundan (MKE) ateşli silah ve mermi satın alınabilecektir.

Satın alınan ateşli silah ve mermilere ait fatura, düzenlendiği tarihten itibaren 60 gün süre ile geçerlidir. Silah satın alma yetki belgesi ve faturada ruhsat için müracaat süresi yer alır ve bu ibare tebligat yerine geçmektedir. Belge sahibi 60 gün içinde satın aldığı ateşli silah ile birlikte ruhsat işlemleri için satın alma yetki belgesini düzenleyen mülki idareye müracaat etmelidir. Müracaat üzerine faturada yazılı ateşli silaha ait bilgiler ile bizzat ateşli silah incelenerek ruhsat düzenlenecektir.

Satın alma yetki belgesine istinaden alınan ateşli silahın ruhsatlandırılması için tanınan 60 günlük süre boyunca ayrı bir nakil belgesi ve izne ihtiyaç duyulmadan silah taşınabilecek ve bulundurulabilecektir. Bu süre içerisinde ruhsat işlemleri için müracaat edilmez ise fiile (satın alma, taşıma, bulundurma) göre 6136 sayılı Kanun'un 13. maddesinde yer verilen suçtan işlem yapılması gereklidir.

Ayrıca ruhsatlı ateşli silahın başka birine satış veya hibe yoluyla devri mümkündür. Devir yapılabilmesi için devir almak isteyenin ateşli silah taşıma veya bulundurma ruhsatı almasına engel hali bulunmamalıdır. Satış veya hibe sözleşmesi noter tarafından düzenlenmektedir. Noterde devir sözleşmesi yapılsa dahi ruhsat düzenlenmeden ateşli silah ve mermiler devredilen şahsa teslim edilemeyecektir.

Bunun yanında, taşıma veya bulundurma ruhsatlı ateşli silah sahipleri, ateşli silah ve mermilerini Türk Silahlı Kuvvetleri veya Emniyet Genel Müdürlüğüne hibe edebileceklerdir.

Anlatılanlar ışığında, ateşli silah ruhsatı verilebilmesi için öncelikle Kanun ve Yönetmelikteki tanıma uygun bir ateşli silah bulunmalı, bu ateşli silah kullanıma elverişli olmalı ve tamir edilemez arızası bulunmamalıdır.

Ateşli silah ruhsatı; bulundurma veya taşıma şeklinde, bulundurma ruhsatı da işyeri veya ikametinde bulundurma şeklinde verilmektedir.

Ruhsat; illerin mülki idare amiri, yani valiler tarafından verilmektedir. Valiler büyük ilçelerde kaymakamlara ruhsat verme yetkisini devredebilmektedir. Mülki idare amirinin silah ruhsatı ile ilgili sekretaryasını ikametine göre kırsalda jandarma komutanlığı, şehir merkezinde emniyet müdürlüğü yerine getirmekte, her bir ruhsat için kolluk biriminde dosya tutulmaktadır.

Bu cümleden olarak; 6136 sayılı Kanun kapsamında bulunan tabanca ve yivli av tüfeklerine ait ruhsatlar 01/03/2000 tarihinden, 2521 sayılı Kanun kapsamında bulunan yivsiz av tüfeği ruhsatnameleri ise 07/12/2001 tarihinden itibaren sorumluluk sahası esasına göre Jandarma veya Emniyet birimleri tarafından düzenlenmektedir.

Ruhsatlı silaha ait mermiler de ruhsatlı kabul edilmekte, ruhsatlı ateşli silaha uygun olmayan mermiler ile kanuna uygun yolla temin edildiği ispat edilemeyen yabancı menşeli mermiler ruhsatlı kabul edilmemektedir.

Örneğin; 7,65 mm çapında ateşli silah, yani tabancaya ait ruhsatı olmasına karşın ev veya işyerinde yahut aracında 9 mm çapında mermi bulunması halinde mermiler ruhsatsız kabul edilip, suç kastının varlığına bakılarak, yani bilinçli olarak ruhsatlı tabancasına ait olmayan mermileri temin ettiğinin belirlenmesi halinde ruhsatsız mermi bulundurma ve taşıma suçunun maddi unsurunun varlığından söz edilebilecektir.

Ruhsat almaya engel durumlar Yönetmeliğin 16. maddesinde ayrı ayrı sayılmıştır. Buna göre ateşli silah ruhsatı almaya engel hali olanlara ruhsat verilmeyecek, ruhsat verildikten sonra engel hal ortaya çıkar veya tespit edilir ise ruhsat iptal edilecektir.

3. Bulundurma Ruhsatı

Ülkemizde ruhsata bağlanmak kaydıyla silahlanma serbestisi olduğunu söylemek mümkündür.

Çünkü 6136 sayılı Kanun'un Ek 7/1. maddesinde; "Silah ruhsatı almasında mani hali bulunmayan her Türk vatandaşı bulundurmak maksadıyla silah satın alabilir. Bulundurma ruhsatı, mesken ya da iş yerinde bulundurmak üzere iki şekilde verilir.

Bulundurma ruhsatlı silahların bir yerden başka bir yere nakli için mahallinin en büyük mülki amirinin vereceği nakil belgesi gereklidir. Bu belge atış poligonlarına gidiş ve dönüş için de geçerlidir. Ancak, silah nakil belgesinde belirtilen gün ve güzergâh haricinde silah, mesken veya iş yeri dışına çıkarılamaz." hükmü yer almaktadır.

Yönetmeliğin 4. maddesine göre; silah ruhsatı alınmasına engel hali bulunmayan, yirmi bir yaşını doldurmuş her Türk vatandaşı bulundurmak amacıyla silah satın alabilicektir.

Buna göre; 21 yaşını doldurmuş ve ruhsat alma engeli bulunmayan her Türk vatandaşı 5 yıllık süreyle ateşli silah bulundurma ruhsatı alma hakkına sahiptir.

Bulundurma ruhsatı, ikamet ve işyerinde bulundurma olarak iki şekilde düzenlenebilmektedir.

Bulundurma ruhsatlı ateşli silah, ancak zorunlu hallerde ev veya işyerinin dışına çıkarılabilir. Ancak zorunlu halde dahi olsa ruhsat verilen ev ve iş yerinden dışarı çıkarılması için ruhsatı veren mülki idareden izin alınması gerekir. Çünkü bulundurma ruhsatlı ateşli silahın izin verilen yer dışına çıkartılması, yani taşınması 6136 sayılı Kanun'un 13/1. maddesi kapsamında ruhsatsız ateşli silah taşıma suçu kapsamında değerlendirilecektir.

Buna karşın ev veya işyerinin taşınması gibi zorunlu hallerde bulundurma ruhsatlı ateşli silahın ikamet veya işyerinin dışına çıkarılması, ruhsatsız ateşli silah taşıma suçunun maddi unsuru olarak kabul edilmeyip yetkili merciden izin alınmaması idari işlem eksikliği kabul edildiğinden idari para cezası uygulanacaktır.

4. Taşıma Ruhsatı

6136 sayılı Kanun'un 8. maddesinde; "Lüzum görülen mıntıkalarda Cumhurbaşkanı kararıyla valiler tarafından halka silah bulundurma ve taşıma müsaadesi verilebileceği gibi toplu silah aranması da yapılabilir." Aynı Kanun'un 9. maddesinde; "Ateşli silah taşımak müsaadesini haiz olanlar, bu silahları resmî ruhsatı haiz bulunanlardan başkasına satamayacakları gibi muvakkaten de olsa başkalarına veremezler.

Silah bulundurma ve taşıma ruhsatını haiz olan kimsenin bu silahla suç işlemesi veya silahın muhafazasındaki ihmal ve kusurlu neticesi başkaları tarafından bir suç işlenmesi veya intihar ve intihara teşebbüs edilmesi hallerinde silah vesikası geriye alınır ve bir daha silah bulundurma ve taşıma izni verilmez." hükmü yer almaktadır.

Ayrıca Yönetmeliğin 7, 8 ve 9. maddelerinde silah taşıma ruhsatı verilecek kişiler ayrı ayrı gösterilmekte, ateşli silah taşımasına izin verilen kamu görevlileri ile taşıma ruhsatı verilebilecek diğer meslek mensupları sayılmaktadır.

Silah taşıma ruhsatı verilmesi gereken kamu görevlileri arasında Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Bakanlar, Yasama Organı Üyeleri ve Bakan Yardımcıları ile bu görevlerde bulunmuş olanlar, Valiler ile Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında görev yapan mülki idare amirliği hizmetleri sınıfına dahil diğer görevliler, hâkim, Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet savcısı ile bu meslekten sayılanlar, zabıta görevine ait tasarrufta bulunma yetkisini haiz olanlar, köy ve mahalle muhtarları, açık denizlerde sefer yapan gemi kaptanları, özel güvenlik teşkilatı kurulmayan kurum ve kuruluşlarda görevli bekçiler, Elektrik enerjisi yüksek gerilim hatların kontrol, bakım ve onarım işlerinde çalışanlar, infaz koruma memurları, icra müdür ve yardımcıları, veznedar, tahsildarlar, Belediye başkanları ve il genel meclisi üyeleri, Büyükşehir belediyesi genel sekreteri, il özel idaresi genel sekreteri ve bu görevde bulunmuş olanlar, Büyükelçi, elçi, daimi temsilci, daimi temsilci yardımcısı, başkonsolos, başkonsolos yardımcısı, konsolos ve muavin konsolos, Sayıştay başraportörü, Sayıştay raportörü, Sayıştay başsavcısı, Sayıştay savcısı, Sayıştay denetçi ve denetçi yardımcıları da bulunmaktadır.

Özel kanunlara göre her zaman ve her yerde silah taşımasına izin verilen kamu görevlilerinin birden fazla zatî silahları için ayrı ayrı taşıma ruhsatı verilebilir ve bu kişilerden taşıma ruhsatı harcı alınmaz.

6136 sayılı Kanun'un 7/1. maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı bentlerine göre; valiler tarafından silah taşıma ruhsatı verilecek kamu görevlilerinden sadece görev belgesi istenir, haklarında tahkikat yapılmaz.

Ülkemizde ikamet eden başka ülke fahri temsilcisi, basın kartı, sürekli basın kartı ve basın şeref kartı sahibi basın mensupları, kuyumcu ve sarraflar, patlayıcı madde satın alma ve satış ruhsatı bulunan işyeri sahipleri, bankaların genel müdürleri, genel müdür yardımcıları, bölge ve şube müdürleri, hava yolu nakliye pilotu lisansına sahip yolcu ve para taşımacılığında görevli pilotlar, yıllık cirosu veya yıllık vergi tutarı her yıl Bakanlıkça tespit edilecek miktara ulaşan kişiler, gerçek kişi tacir, anonim şirketlerin yönetim kurulu başkan ve üyeleri, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin idare ve temsilinden sorumlu ortakları, tarım satış kooperatifleri ve tarım satış kooperatifleri birlikleri ile Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdür ve yardımcıları, büyük tarım işletmesi sayılacak miktarda ve meskun yerlerden uzaktaki arazisini, devamlı olarak bizzat işleten toprak sahipleri, büyük sürü sahibi sayılacak miktarda hayvana sahip olup, geçimini münhasıran hayvancılıktan elde ettiği gelirle sağlayan ve işi nedeniyle yaz-kış yayla veya otlaklara gidip gelmek zorunda olan sürü sahipleri, yapı, tesis, inşaat ve büyük onarım işleriyle fiilen ve bizzat uğraşan müteahhit, akaryakıt satışı yapılan istasyon sahipleri, en az elli sigortalı işçi çalıştıran iş sahipleri, işyeri ve iş başında demirbaşa kayıtlı silahları taşımak üzere bu işyerinde çalışan veznedar ve mutemetler, meskun yerler dışında en az 100 adet fenni arılı kovan ile gezginci olarak bilfiil arıcılık yapan yetiştirici, daha önce valilik yapmış olanlar ile bakanlık merkez ve taşra teşkilatında görev yapmış Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Sınıfına dahil diğer görevlilerden; adli ve idari yargı hâkim ve savcılar ile bu sınıftan sayılan, Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil kadrolar ile MİT hizmetlerinde çalışmış olanlardan asli memur statüsünü kazanmış olup ihraç ve benzeri sebepler dışında tamamen kendi isteğiyle kurumlarından ayrılanlar, döviz bürosu sahipleri, barolara kayıtlı bulunan avukatlar ve noterler ise yaptıkları meslek nedeniyle diğer şartların bulunması halinde silah taşıma ruhsatı verilebilecek kişiler olarak gösterilmiştir.

5. Antika ve Hatıra Ateşli Silah İzni

6136 sayılı Kanun'un 11. maddesine göre, antika silah deyimi; eskiden kalma, değerli belli bir özelliği olan, benzerlerine az rastlanan ve artık imal edilmeyen ateşli, ateşsiz silah ve bıçakları ifade eder. Silahın antika olup olmadığı çıkarılacak yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslara göre tespit olunur.

Yönetmeliğin 2/1. maddesinde antika silahlar; "Eskiden kalma, değerli, belli bir özelliği olan, benzerlerine az rastlanan ve artık imal edilmeyen ateşli, ateşsiz silah, bıçak ve kılıç gibi aletler" şeklinde tanımlamıştır.

5095 sayılı Kanun ile onaylanan ve Bakanlar Kurulunun 30/03/2004 gün ve 709 sayılı kararı ile 26/04/2004 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Ateşli Silahlar, Parçaları ve Aksamları ile Mühimmatının Yasadışı Üretime ve Kaçakçılığa Karşı Protokolün Uygun Bulunduğuna Dair Kanunun Genel Hükümleri bölümünün 3-(a). maddesinde; "1899 yılından sonra üretilmiş olan silahlar hiçbir koşulda antika sayılmayacaktır." denildiği için antika silah, ancak 1899 yılı öncesi üretilen silahları kapsamaktadır.

Aynı Yönetmeliğin 2/1-(d) maddesinde ise hatıra silah; "Kanunun 11 inci maddesinin dördüncü fıkrası ile Kanunda değişiklik yapan 22/11/1990 tarihli ve 3684 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesine göre tespit edilen ateşli ve ateşsiz silahlar" olarak tanımlanmıştır.

22/11/1990 tarih ve 3684 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesinde; "İstiklal Savaşı gazilerinin halen hayatta olanlarının yanlarında kalan veya savaşlarda şehit düşenlerden veya sonradan vefat edenlerden varislerine intikal etmiş bulunan 1923 yılı ve bu yıldan önce imal edilmiş her türlü ateşli silah, bıçak, kama ve kılıçlar için bu kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde beyan edilmek suretiyle, herhangi bir belge aranmaksızın ruhsat verilir. 1923 yılından sonra imal edildiği Kriminal Polis Laboratuvarlarınca tespit edilen silahlar müsadere edilir. Ancak, sahipleri hakkında herhangi bir kanuni işlem yapılmaz.

Birinci fıkrada bahsedilenlerden bu kanunun yürürlük tarihinden önce haklarında 6136 sayılı Kanuna muhalefet suçundan takibata başlanmış olanlar hakkında takibatlar durdurulur.

Mahkûmiyet kararları ile müsadere kararları infaz edilmez ve infaz edilmiş olanlar dâhil kanuni sonuçları ortadan kalkar. Müsadere edilmiş olup da halen muhafaza edilen takibata esas olan silahları kendilerine iade edilir. Mahkûmiyet hükümlerine ait sicil varakaları adli sicilden çıkarılır." denilmiştir.

Antika ve hatıra niteliğindeki ateşli silahın bulundurulması için mülki idare tarafından ruhsat, yani izin verilmesi zorunludur. Ancak sadece bulundurma için izin verileceğinden antika ve hatıra ateşli silahın taşınması bu belgeyle mümkün değildir.

Buna karşın antika ve hatıra niteliğindeki ateşli silahlar için de taşıma ruhsatı verilebilir. Bunun için ateşli silahın kullanıma elverişli olması gerekir. Çünkü yukarıda değinildiği gibi 6136 sayılı Kanun kapsamında bulundurma veya taşıma ruhsatı verilebilmesi için bir ateşli silahtan bahsedilebilmesi, yani barut patlatarak mermi veya saçmayı ileriye atabilmesi, kullanıma elverişli ve hazır olması gereklidir. Kullanıma elverişli ve hazır olmayan ateşli silah hakkında ruhsat verilemez.

Kısaca, antika vasfı bulunan veya hatıra niteliği taşıyan ateşli silah çalışır halde ise ve taşınmasından ziyade sadece bulundurulması isteniyorsa bulundurma ruhsatı verilir. Ancak antika ve hatıra niteliğindeki ateşli silahın bulundurmanın yanında taşınması da isteniyorsa, bu defa taşıma ruhsatı alınmalı, taşıma ruhsatı için diğer koşulların varlığına bakılmalıdır.

6. Sonuç

6136 sayılı Kanun kapsamında bulundurma veya taşıma şeklinde ateşli silah ruhsatı verilebilmesi için Kanun ve Yönetmelikte niteliği belirtilen vasıfta barut veya benzer neviden bir ütüci gücün etkisi ile mermi veya saçma tanesini ileriye atabilme özelliğine sahip bir silah olması gerekmektedir. Bu vasıftaki bir ateşli silaha ait mermiler de ruhsatlı kabul edilmektedir.

Ülkemizde ruhsata bağlanmak, yani kayıt altına alınmak ve engel hali (Yönetmelik 16. m.) bulunmamak şartıyla 21 yaşını doldurmuş herkes tarafından bulundurma amaçlı ateşli silah edinilebilecektir.

Taşıma ruhsatlı ateşli silah edinilebilmesi için buna ek olarak yakın ve yoğun bir tehlike şartı aranmaktadır. Kaldı ki, bazı kamu görevlilerinin yaptıkları iş dolayısıyla, bazı kişilerin de uğraş ve meslekleri (mutemet, kuyumcu, mandıra sahibi vs.) nedeniyle yakın tehdit veya tehlike altında oldukları kabul edilerek taşıma ruhsatı verilmesi öngörülmüştür.

DEMİRYOLU KAZALARI:

SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMALARDA TOPLANMASI GEREKEN DELİLLER

Mehmet Akif DÖNERTAŞ

İzmir Cumhuriyet Başsavcı Vekili

Babam Şehit Başmakinist Fuat DÖNERTAŞ ve tüm Demiryolu Şehitlerini rahmet ve şükran ile yad ederek...

GİRİŞ

Tarihin akışını değiştiren ve modern dünyanın şekillenmesine büyük katkı sağlayan icatlardan biri olan demiryolu taşımacılığı, kalkınmaya ve değişime yönelik küresel anlamdaki etkisini arttırarak sürdürmekte; emniyet, çevre, enerji ve ekonomik ihtiyaçlara paralel olarak ulaştırma sektörü içerisinde her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır.

Günümüzde de demiryolu özellikle hızlı trenler ile yolcu taşımacılığında, kullanılan çekiş gücü çok yüksek lokomotifler ile yük taşımacılığında önemini muhafaza etmektedir. Nitekim ülkemizde hızlı trenler hali hazırda ortalama 250 km/saat hıza ulaşabilmekte, yaklaşık kırk yıldır hizmette olan DE 24000 model lokomotifler ile asgari 750 ton yük çekilebilmektedir.

1856 yılında İzmir-Aydın hattının inşaası ile tanıştığımız demiryolu taşımacılığının yeniden güçlendirilmesi ve Avrupa Birliği mevzuatına uyum çabalarının bir sonucu olarak, TCDD'nin ve Türkiye demiryollarının yeniden yapılandırılması çalışmaları başlatılmıştır.

AMAÇ

Bu çalışmada demiryolunda meydana gelen kazalarla ilgili soruşturma ve kovuşturmaların etkin ve süratli şekilde yürütülebilmesi için, toplanması gereken delillerin ortaya konulması ve bu delillerin taşıdığı anlamın ifade edilmesi amaçlanmaktadır. Zira demiryolu kazaları büyük bir mutlulukla ifade edilmelidir ki, sıklıkla meydana gelmemektedir. Ancak meydana gelen kazalarda genellikle tüm dikkatler makinistlere yönelmekte ve sorumluluğun tümüyle makinistlere ait olduğu algısı oluşmaktadır. Oysa demiryolu, makinistlerin lokomotifin ve trenin sevk ve idaresine ilişkin çok kısıtlı hareket kabiliyetlerinin ötesinde büyük bir sistemsel yapıyı ve süreci bünyesinde taşımaktadır. Dolayısıyla hâkim ve savcılarımız açısından sıklıkla karşılaşılan bir uygulama konusu olmayan demiryolu kazalarına ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarda delillerin gerektiği gibi toplanması ve değerlendirilmesi adaletin hızlı ve etkin tecellisi için büyük önem taşımaktadır.

Demiryolu kazalarını, oluş şekilleri, sıklıkları ve sonuçları itibarıyla; demiryolu araçlarının çarpışması, demiryolu aracı ile karayolu aracının çarpışması, demiryolu aracının demiryolu çalışanına çarpması, demiryolu aracının bireye çarpması, demiryolu aracının raydan çıkması (deray)/devrilmesi, trenden düşme ve diğer kazalar şeklinde sınıflandırabiliriz.

Hemen belirtmek gerekir ki; soruşturma ve kovuşturmaların büyük çoğunluğunu, hemzemin geçit kazası şeklinde de ifade edebileceğimiz demiryolu aracı ile karayolu aracının çarpışması ve demiryolu aracının bireye çarpması oluşturmaktadır.

Bilimsel kaza araştırmacıları belirtilen tüm kazalarda temel etkenleri 'insan' ve 'sistem' olmak üzere iki boyutta değerlendirmektedir. Buna göre; kazaların % 68.4'ünün insan hatasından, % 27.7'sinin sistem hatasından, % 3.9'unun ise olağanüstü doğa olaylarından kaynaklandığı açıklanmaktadır. Bu durumda demiryolu kazalarında insan faktörünün ön planda olduğunu söylemek mümkündür.

DEMİRYOLU KAZALARININ OLUŞ ŞEKİLLERİNE GÖRE TOPLANMASI GEREKEN TEMEL DELİLLER

Demiryolu Araçlarının Çarpışması

Demiryolu araçlarının çarpışması; genel itibarıyla- aynı hat üzerinde, aynı istikamette seyreden trenlerin, aynı hat üzerinde birbirlerine doğru seyreden trenlerin, lokomotiflerin, bakım araçlarının, diğer trenin bir kısım vagon/vagonları ile başka bir lokomotif ile bakım aracı ile kafa kafaya, arkadan veya yandan çarpışması şeklinde yaşanabilir.

Demiryolu işleyişine ilişkin temel hususlar, Trenlerin Hazırlanması Ve Trafiğine Ait Yönetmelikte ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Demiryolu; ana hat (hattı cari) ve ana hat üzerinde makaslar aracılığıyla geçişler yapılan tali hatlar (barınma yolları) şeklinde bir yapıya sahiptir. Özellikle gar ve istasyon sahalarında ana hat, makaslar marifetiyle tali hatlara bölünmektedir. Böylelikle gelen ve giden trenler tali hatlara alınarak trenlere geçiş önceliği verilmekte, arıza ve kaza halinde tali hatlar kullanılarak ana hat ulaşıma açılmakta, trenler ve vagon dizileri tali hatlarda park ederek beklemektedir. Öte yandan demiryolunun yapısı gereği lokomotiflerde direksiyon benzeri bir sistem bulunmadığından karayolu taşıtları gibi anlık bir yön değiştirme imkânı da bulunmamaktadır.

Ülkemizde demiryolu taşımacılığı, yüksek hızlı tren hatları ve trafik yoğunluğuna bağlı bölgesel istisnalar dışında genel olarak gidiş-geliş tek hat üzerinde olacak şekilde yapılmaktadır. Dolayısıyla aynı hat üzerinde peşi sıra giden trenlerin yanı sıra aynı hat üzerinde birbirlerine doğru seyreden trenlerin oluşturduğu bir tren trafiği bulunmaktadır. Bu itibarla tren trafiğinin idaresi büyük önem taşımakta, en küçük dikkatsizlik veya ihmal çok büyük can ve mal kayıpları ile sonuçlanan kazalara neden olabilmektedir.

Nitekim son yıllarda yaşanan büyük tren kazalarının önemli bir kısmı aynı hat üzerinde karşılıklı olarak seyreden trenlerin kafa kafaya çarpışması, aynı hat üzerinde peşi sıra seyreden trenlerin bir diğerine arkadan çarpması şeklinde meydana gelmiştir.

Bu önemi nedeniyle tren trafiği ağırlıklı olarak, elektrikli sinyaller ile merkezden idare sistemi (TSİ), merkezden telefon ile idare sistemi (TMİ) ve trafik kumanda merkezinde görevli olup sorumlu olduğu hat kesiminde çalışan trenlerin trafiğini vereceği emirler ile yürüten trafik kontrolörleri marifetiyle takip, sevk ve iade edilir.

Aynı gar veya istasyon sahasında ise trenlerin trafiği, trenlerin gar veya istasyona girişleri, burada tali hatlara kabul edilmeleri, trafiğin elektrikli sinyaller ile yerel olarak idaresinin (DRS) yanı sıra elektrikli veya manuel makaslar suretiyle sağlanmaktadır. Bu süreçte aktif rol alanlar, trafik kontrolörleri (Dispeçerler), hareket memurları ve makasçılardır.

Bu işleyişi kıyasen bir örnek ile somutlaştırmak gerekirse; havayolu ulaşımındaki hava trafik kontrol kulesindeki işleyişi ve hava kontrolörlerini örnek olarak ifade etmek mümkündür. Nitekim her tren veya tek başına hareket eden lokomotif ya da bakım makinesi, hareket için kendisine yönelik sinyalin açılmasını, hareket memurunun "hareket edebilirsin" şeklindeki komutunu almak, istasyon girişlerinde yük ve uzunluk durumunu da bildirmek suretiyle istasyona giriş iznini almak, istasyonda hangi yol üzerinde seyredeceğini, tali hatta bekleme durumu olup olmadığını sormak, makasları kontrol ve takip ederek öngörülen hız limiti dahilinde ana hatta veya tali hatta seyretmek durumundadır.

Öte yandan trenin seyir esnasında arızalanması, arkadan başkaca trenlerin de geldiği hatta önde giden trenin arızalanması, aynı hatta birbirlerine doğru giden trenlerden birinin sinyal ihlalinde bulunması sıklıkla yaşanan ihtimallerdir. Yine aynı hat üzerinde

örneğin Denizli'den İzmir'e giden tren ile İzmir'den Denizli'ye gelen trenin müşterek hat üzerinde bir istasyonda buluşması ve birbirlerine yol vermesi kaçınılmaz bir gerekliliktir. İşte bu durumlarda trafik kontrolörünün trafiği yakın takip edip trenlere gerekli ve doğru talimatları vermesi, buluşma bilgilerini ve buna dair ihbarnameleri makinistler ile hareket memurlarına doğru şekilde ve vaktinde iletmesi önemlidir. Aksi takdirde çarpışma kaçınılmaz olabilecektir. Trafik kontrolörünün bulunmadığı hatlarda ise tren trafiğinin takibi ve devam eden işlemler hareket memurları tarafından yerine getirilecektir.

Ayrıca gar veya istasyon sahasındaki trafiğin ve tali hatlarda tren veya vagon bulunup bulunmadığının sağlıklı takip edilmemesi, makasların yanlış tanzim edilerek trenin üzerinde bir başka tren veya vagon bulunan hatta alınması halinde de çarpışma kaçınılmaz olabilecektir.

İfade edilmeye çalışılan işleyiş karşısında demiryolu araçlarının çarpışmasında temel faktörleri; sinyalizasyon hatası, makas hatası, sinyal ihlali, yanlış hareket izni verilmesi ve sürat ihlali olarak değerlendirmek mümkündür. Trafiğin sinyallerle belirlendiği alanlarda sinyallerin trafiğin seyir hızı da dikkate alınarak hesaplandığı ve buna göre makiniste seyrüseferde uyması gereken hız limitleri kalkış-varış tarifesinde livre hızı yazılı olarak belirtildiği için hız ihlali, belirli bir süre ve mesafeden sonra kaçınılmaz olarak sinyal ihlali şeklinde kendini gösterecektir.

Bu noktada demiryoluna ve lokomotiflere mahsus güvenlik sistemleri olan Otomatik Tren Durdurma Sistemi (ATS) ve Ölü Adam Sistemi'nden (TOTMAN) bahsetmek gerekir.

ATS Sistemi; kısaca demiryolu üzerinde güvenli tren trafiğini sağlamak amacıyla geliştirilmiş otomatik tren hız kontrol sistemi şeklinde tanımlanabilir. Sistem, demiryolu sinyalizasyon sistemindeki mevcut sinyallere uygun olarak makinisti uyarmakta ve gerektiğinde hız ve fren kontrolü yapmasına olanak sağlamaktadır.

ATS Sistemi sayesinde, sinyalli hatlarda sinyal takibi, makinistin yanı sıra makinist kabinine yerleştirilen ATS cihazı ile yapılmakta, sinyal ihlali halinde ATS cihazı makinisti ve trafik kumanda merkezini uyarmaktadır. Bu durumda makinist durumu trafik kumanda merkezine bildirmek ve trafik kontrolörünün vereceği talimata göre hareket etmek zorundadır.

Trenlerin Hazırlanması ve Trafiğine Ait Yönetmeliğin 10/8. maddesi, yol boyu ATS sistemi ile donatılmış sinyalli hatlarda lokomotiflerin sefer sonuna kadar yetecek kadar sürat bandı ile ATS cihazı ve hız saati çalışır vaziyette olmadan servise verilemeyeceğini,

ATS cihazı ve hız saatinin çalışır vaziyette olmasından ve servise verilecek lokomotif veya ünitenin sefer sonuna yetecek kadar sürat kontrol bandı olmasından lokomotif veya üniteyi servise verecek iş yeri amirinin, servise verilecek lokomotif veya ünitenin ATS ile hız saatinin çalışır durumda olmasından ve hız kontrol bandının takibinden makinistin sorumlu olduğunu öngörmüştür. Öte yandan yeni model lokomotiflerde hız bant kayıtları dijitalleştiğinden, trenin anlık hızının takip edilmesi, kayıt altına alınması ve verilerin yedeklenmesi mümkündür.

TOTMAN sistemi ise; lokomotiflerde kurulu bulunan, trenin hareketi sırasında makinistin belirlenen süre içinde sürüş sistemi üzerinde hiçbir işlem (gaz açıp kapama, fren yapma, düdük çalma) yapmaması, ilgili butona ya da pedala basmaması halinde önce yüksek sesle uyarı yapan, makinistin uyarıya cevap vermemesi halinde treni seri fren de denilen en sert nitelikteki acil durum freni ile durduran bir emniyet sistemidir.

Sistemin amacı makinistin uyuyakalması, rahatsızlanması vb. nedenlerle lokomotife kumanda edememesi halinde frenleri en sert hali ile aktif hale getirip emniyeti sağlamaktır. Makinistin sürekli takip gerektiren bu sistemi tüm seyir esnasında aktif tutması zorunlu olmakla birlikte devre dışı bırakabilme ihtimali karşısında; kaza halinde lokomotifin TOTMAN sisteminin aktif olup olmadığının tespiti önemlidir.

Bu itibarla; demiryolu araçlarının çarpışması halinde yürütülecek soruşturma ve kovuşturmalarda, ilgili lokomotifin ATS ve TOTMAN sistemlerinin çarpışma öncesinde aktif olarak çalışıp çalışmadığını tespit etmek büyük önem taşımaktadır. Bu hususta kazaya karışan lokomotifte yapılacak incelemelerin yanı sıra lokomotiflerle ilgili her seyir öncesinde ve belirli aralıklarla yapılan bakım işlemlerinin, seyir esnasında yaşanan arızalara ilişkin bilgilerin kaydedildiği ve her lokomotife mahsus olarak kullanılan 2058 Nolu defterin celp edilerek incelenmesi önem taşımaktadır.

Öte yandan demiryolu araçlarının çarpışmasında ve diğer demiryolu kazalarında dikkate alınması gereken bir husus da; kaza anında kumandada bulunan makinistin kim olduğudur. Manevralarda kullanılan DH 11000 model ve benzeri manevra lokomotifleri hariç olmak üzere; lokomotifler, tek başına veya tren dizisine bağlı olarak iki makinist ile sevk edilir. Birinci makinist; lokomotife kumanda eden baş makinist, makinist veya makinist işçisi ünvanlı makinist, ikinci makinist ise gerektiğinde tren şefliği görevini yapacak baş makinist, makinist ve makinist işçisi unvanlı personelden olur. Seyir esnasında kumanda birinci makinistte olup ikinci makinistin kumandada rolü bulunmamaktadır. İkinci makinistin seyir esnasında temel görevi hattı gözetlemek, olası tehlike hallerine karşı makinisti ikaz etmektir. Bunun yanı sıra ikinci makinist tehlike/acil durum halinde imdat freni de denilen acil durum frenini kullanma imkânına sahiptir.

Demiryolu araçlarının çarpışması halinde yukarıda ifade edilen esaslar çerçevesinde her somut olayın özelliklerine göre olası ihtimal ve imkânlar da göz önünde bulundurulmakla birlikte; kazaya karışan her iki trenin telsiz kayıtlarının, trafik kumanda merkezi telsiz kayıtlarının, trenlerin istasyonlardan kalkış, istasyonlara varış, bekleme süreleri vb. bilgilerinin dijital olarak kaydedildiği tablet veya manuel olarak kaydedildiği föydömarş bilgilerinin, önceden planlanmış olmasına veya olmamasına göre muntazam/gayrimuntazam buluşma ihbarnamelerinin, 5588 Nolu Seyir Kısıtlama Modeli olarak ifade edilen hız kısıtlama ihbarnamelerinin ve bu ihbarnamelerin makinistlerle diğer ilgililere usulü dairesinde ulaştırılıp ulaştırılmadığına dair bilgilerin, ATS ve TOTMAN sistemlerinin mevcudiyetine ve çalışır vaziyette olup olmadığına dair bilgilerin, kazaya karışan lokomotiflerin bir nevi takograf gibi kayıt yapan hız gösterge bantlarının, trenin seyre başlamadan evvel fren denemelerinin yapılıp yapılmadığına dair bilgilerin, sinyal ve makasların bakımlarının yapılıp yapılmadığı

ve sağlıklı çalışıp çalışmadığı hususundaki bilgilerin, makinistlerin bröve bilgilerinin, diğer ilgili personelin mesleki eğitim ve yeterliliğine dair bilgilerin, bulunması halinde lokomotiflerdeki kamera kayıtlarının ve olay yerini gören başkaca kamera kayıtlarının temin edilmesi, çarpışma noktasını ve çarpışan araçları da gösterir şekilde olay yeri incelemesi ve görüntülemenin yaptırılması ve ilgililerin alkol muayenesinin yaptırılması gerekmektedir.

Bu başlık altında son olarak sıklıkla yaşanmakla birlikte çarpışma oranı nispeten daha az olan bir diğer durum olan vagon kaçmasına da değinmek gerekir. Bu durumda, çoğunlukla giden yük treninin vagonlarının koşum takımlarındaki kopma nedeniyle trenden ayrılarak aynı hat üzerinde arkadan gelen tren veya demiryolu aracı ile çarpışması söz konusu olabilmektedir. Vagonlardaki kopma halinde makinistin frenler için depolanan havanın seviyesindeki düşüşü hemen fark etmesi, durumu varsa arkadan gelen trenin makinistine ve trafik kontrol merkezine bildirmesi, olası bir çarpışmayı veya çarpışmanın şiddetini önleyecek en temel tedbirdir. Böyle bir kaza halinde ise yukarıda belirtilen delillerin toplanmasının yanı sıra kopan koşum takımlarının incelenmesi, söz konusu vagonların bakımlarının belirlenen periyodik muayene tarihleri ve revizyon süresi içinde yapılıp yapılmadığına dair belgelerin, trenin hareketi öncesinde revizör (vagon teknisyeni), tren şefi ve makinist tarafından vagonların ve koşum takımlarının kontrolüne ve frenlerin tecrübe edilmek suretiyle kontrolüne dair belgelerin, vagonları ayırıp birleştirme, yani tren dizisini oluşturma işi ile görevli tren teşkil memurunun hazırladığı tren teşkiline dair belgelerin, trenin toplam yüküne, vagonların daralı ağırlığına ve kanca çekerine, trenin toplam ağırlığına ve kanca çekerine ilişkin belgelerin temini, böylelikle önceden öngörülebilir bir durum olup olmadığının, trenin kanca çekerinden fazla yüklü olup olmadığının tespiti gerekmektedir.

Demiryolu Aracı İle Karayolu Aracının Çarpışması

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 3. maddesinde "Demiryolu geçidi (hemzemin geçit), karayolu ile demiryolunun aynı seviyede kesiştiği bariyerli veya bariyersiz geçitler" şeklinde tanımlanmıştır. Trenlerin Hazırlanması Ve Trafiğine Ait Yönetmeliğin 3/58. maddesi ise hemzemin geçidi, "Karayolu ile demiryolunun birbirini kestiği, alt veya üst geçidi olmayan bariyerli ve bariyersiz geçit" olarak tanımlamaktadır.

Demiryolu aracı ile karayolu aracının çarpışması, hemzemin geçitlerde mümkündür.

Aynı Kanun'un 76. maddesinde, hemzemin geçitlerde geçiş üstünlüğünün demiryoluna ait olduğu ve karayolundaki sürücünün hemzemin geçit geçişlerinde uyması gereken esaslar tereddüte mahal vermeyecek şekilde ifade edilmiştir.

Demiryolu kazası olarak en sık yaşanan ve akla ilk gelen, hemzemin geçitlerdeki çarpışmalardır. Maalesef büyük bir kısmı da karayolu taşıtında bulunan kişilerin ölümü ve yaralanması ile sonuçlanmaktadır. Zira yaklaşık 20 metre uzunluğunda 4 metre yüksekliğinde ve 120 ton ağırlığındaki lokomotif, çektiği yükün de ağırlığı ile çarptığı karayolu aracına büyük bir ezici güç uygulamaktadır.

Hemzemin geçitlerle ilgili diğer temel düzenlemeler ise "Demiryolu Hemzemin Geçitlerinde Alınacak Tedbirler ve Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik" ile "Hemzemin Geçitlerin Korunması Bakımı ve Yönetimi ile Geçit Bekçilerinin Görevlerine Ait Yönetmelik"tir.

Buna göre hemzemin geçitler, otomatik olarak kumanda edilen "otomatik bariyerli geçit" veya geçit bekçisi marifetiyle elle kumanda edilen "bekçili bariyerli geçit" olabileceği gibi bariyersiz ve kontrolsüz "serbest hemzemin geçit" de olabilir. Otomatik bariyerli sistemde, geçitten güvenli bir mesafe geride ray arasında bulunan alıcının üzerinden trenin geçmesi ile birlikte bariyerler otomatik olarak kapanmaktadır. Geçit bekçisi marifetiyle el ile kumanda edilen bariyerli geçitte ise trenin emniyetli mesafede yaklaşması üzerine geçit bekçisi tarafından bariyerler kapatılmakta ve geçit kontrol edilmektedir. Ayrıca hemzemin geçide yaklaşırken uygun mesafelerde "makinist düdük çal levhası" ve karayolu aracı sürücüsü için de "hemzemin geçit" uyarı levhası kullanılmaktadır.

Bu noktada demiryolunun yapısı gereği lokomotiflerin direksiyon gibi bir sisteme sahip olmadığını, bu nedenle ray üzerinde aniden sağa sola dönüş kabiliyetinin olmadığını tekrar vurgulamak gerekir. Özellikle vurgulanması gereken bir diğer husus da, tren-

lerin fren mesafesidir. Teknik detaylara girmeden en sert fren halinde dahi fren anından itibaren; ortalama 70 km/saat hız ile giden bir yolcu treninin 300-500 metre mesafe sonrasında, aynı hız ve 750 ton yük ile giden yük treninin ise 750-1050 metre mesafe sonrasında durabileceğini ifade etmek mümkündür.

Hemzemin geçitte meydana gelen çarpışma halinde; yukarıda ifade edilen esaslar çerçevesinde her somut olayın özelliklerine göre olası ihtimal ve imkânlar da göz önünde bulundurulmakla birlikte; trenin çarpışma bölgesinde izin verilen livre hızı bilgisi ve hız bandının, makinistin bröve bilgilerinin, hemzemin geçidin resmî bir geçit veya TCDD izni olmadan açılan kaçak bir geçit olup olmadığına dair bilgilerin, hemzemin geçitlere ilişkin öngörülen uyarı levhalarının bulunup bulunmadığının, trenin ve karayolu aracının görüş mesafesi ve durumunun tespiti, oluşa göre kusur izafesi ihtimali karşısında geçit bekçisinin mesleki yeterlilik ve eğitimine ilişkin belgelerin, var ise lokomotife ait kamera kaydının ve diğer kamera kayıtlarının temini, tanık beyanlarının tespiti, ilk çarpma noktasını ve kazaya karışan tren ve karayolu taşıtını da gösterir şekilde olay yeri incelemesi ve görüntülemenin yaptırılması, makinist ve karayolu taşıtı sürücüsünün alkol muayenelerinin yaptırılması gerekmektedir.

Hemzemin geçitlerde meydana gelen çarpışmaların sık rastlanan demiryolu kazası şekli olduğu dikkate alındığında; özellikle savcılarımızın yukarıda belirtilen hususları dikkate alarak soruşturmayı yürütmelerinin, belirtilen delillerin ivedilikle toplanıp değerlendirmesini sağlamalarının ve özellikle trenin ani bir durumdaki hareket ve fren kabiliyetini dikkate alarak bu çerçevede koruma tedbirlerini takdir edip uygulamalarının maddi gerçeğin ortayı çıkması ve somut adaletin tecellisi için büyük önem taşıdığını ifade etmek mümkündür.

Demiryolu Aracının Demiryolu Çalışanına Çarpması

Bu durum genellikle trenin manevra yapması esnasında yaşanmaktadır. TCDD Yönetim Kurulunun 14.07.2004 tarih ve 20/265 sayılı kararı ile makasçı, manevracı, baş manevracı ve gardfren unvanları "Tren Teşkil Memuru" adı altında birleştirilmiştir. Manevraların nasıl yapılması gerektiği, uyulması gereken tedbirler Trenlerin Hazırlanması Ve Trafiğine Ait Yönetmelik'te ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Tren teşkil memurları, yukarıda belirtilen tanım çerçevesinde manevraların yapılmasında makinistlerle birlikte görev alan asıl görevlilerdir ve makinistlerle

uyumlu çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Zira dizideki vagonları ayırma ve bağlama işlemi, makinist ile tren teşkil memurunun etkin iletişimini ve koordinasyonu gerektirmektedir. Özellikle uzun dizilerin sonunda yer alan vagonlarla ilgili çalışırken makinistin görüş imkânı oldukça kısıtlıdır. Bu durumda makinistin tren teşkil memurunun telsiz veya düdükle vereceği komutu alarak, aynı yöntemle komutu net bir şekilde anladığını teyit ettikten sonra hareket etmesi gerekmektedir. Manevra esnasında yaşanan kazalar çoğunlukla trenin geri gelirken tren teşkil memuruna çarpması, tren teşkil memurunun vagonlar arasında kalarak sıkışması şeklinde yaşanmaktadır.

Bu itibarla demiryolu aracının tren teşkil memuruna çarpması halinde yukarıda ifade edilen esaslar çerçevesinde her somut olayın özelliklerine göre olası ihtimal ve imkânlar da göz önünde bulundurulmakla birlikte; makinist ve tren teşkil memurunun telsiz kayıtlarının, manevranın yapıldığı hatlara dair sinyal ve makas bilgilerinin, Manevra Vaziyet Cetvelinin, ilgili personelin mesleki yeterlilik ve eğitimine dair bilgilerinin temini, tren teşkil memurunun bulundurması gereken teçhizat ile makinistin kendisini net görmesine olanak sağlayan reflektörlü kıyafeti giyip giymediğinin, tren teşkil memurunun vagon ayırıp bağlama işlemi esnasında öngörülen emniyet kurallarına uygun olarak vagonlar arasına izin verilen şekilde girip girmediğinin, vagonların arasında öngörülen emniyetli alanda durup durmadığının, lokomotif veya vagon üzerinde çalışacağı makasa giderken emniyetli konumda kalıp kalmadığının, makinist ve tren teşkil memuru tarafından atma ve kaydırma manevra yasağı başta olmak üzere manevra yasaklarına uygun davranılıp davranılmadığının tespiti, çarpmanın gerçekleştiği yeri de gösterir şekilde olay yeri incelemesi ve görüntülemenin yaptırılması, ilgililerin alkol muayenelerinin yapılması gerekmektedir.

Demiryolu aracının demiryolu çalışanına çarpması ile ilgili bir diğer durum ise; yol kontrolü, bakımı, onarımı vb. amaçla demiryolu hattı üzerinde çalışan personele çarpma şeklinde yaşanmaktadır. Çalışma bulunan hat üzerinde seyredecek makinistin çalışmanın yapıldığı bölge ve bu bölgede seyretmesi gereken hızla ilgili 5588 Seyir Kısıtlama Modeli (Takayyüdat İhbarnamesi) ile bilgilendirilmesi, çalışan ekip tarafından çalışma yapılan noktadan 300-500 metre mesafe geriye Çalışan Takıma Dikkat Levhası'nın konulması, makinistin çalışma bölgesine yaklaşırken sık sık düdük çalması, çalışan ekibin de trenin yaklaşması üzerine hattan emniyetli mesafede uzaklaşması gerekmektedir.

Bu itibarla; demiryolu aracının yol kontrolü, bakımı, onarımı vb. amaçla demiryolu hattı üzerinde çalışan personele çarpması halinde yukarıda ifade edilen esaslar çerçevesinde, her somut olayın özelliklerine göre olası ihtimal ve imkânlar da göz önünde bulundurulmakla birlikte; 5588 Seyir Kısıtlama Modelinin usulüne uygun ve vaktinde tanzim edilerek makinist ve diğer ilgililere bildirilip bildirilmediğinin, Çalışan Takıma Dikkat Levhası'nın konulup konulmadığının, trenin ve çalışma ekibinin görüş mesafesi ve durumunun tespiti, trenin çarpışma bölgesinde izin verilen livre hızı bilgisi ve hız bandının temini, makinistin bröve bilgilerinin, var ise lokomotife ait kamera kaydının ve diğer kamera kayıtlarının temini, tanık beyanlarının tespiti, ilk çarpma noktasını, kazaya karışan tren ve çalışma ekibinin de bulunduğu noktayı gösterir şekilde olay yeri incelemesi ve görüntülemenin yanı sıra, makinist ve diğer ilgililerin alkol muayenelerinin yaptırılması gerekmektedir.

Demiryolu Aracının Bireye Çarpması

Bu durum özellikle yaya kişilerin demiryolu hattına girmeleri, hat üzerinden karşıdan karşıya geçmeleri ve intihar maksadıyla demiryolu hattına girip hat üzerinde beklemeleri, trenin önüne atlamaları şeklinde görülmektedir.

Treninin ray üzerinde ani yön değiştirmesi imkânının bulunmaması ve fren mesafelerine ilişkin yukarıda yer alan açıklamaları burada öncelikle tekrarlamak gerekir. Dolayısıyla özellikle keskin kurp (viraj) olan bölgeler ve tünel çıkışları başta olmak üzere görüş mesafesinin kısa olduğu yerlerde, aniden hatta girme veya hatta bekleme halinde fren mesafesinin yeterli olmaması durumunda çarpma kaçınılmaz olacaktır.

Demiryolu aracının bireye çarpması halinde, yukarıda ifade edilen esaslar çerçevesinde her somut olayın özelliklerine göre olası ihtimal ve imkânlar da göz önünde bulundurulmakla birlikte; özellikle görüş mesafesinin ve fren mesafesinin belirlenmesi, trenin izin verilen livre hızı bilgisi ve hız bandının, makinistin bröve bilgilerinin, varsa lokomotifin kamera kayıtları ile diğer kamera kayıtlarının temini, demiryolu hattına girişe mani tedbirler veya hatta girilmesini yasaklayan levhaların olup olmadığının tespiti, çarpma noktasını ve kazaya karışan tren ve şahsın bulunduğu yeri gösterir şekilde olay yeri incelemesi ve görüntülemenin yaptırılması, makinist ve kazaya karışan şahsın alkol muayenelerinin yaptırılması gerekmektedir.

İntihar maksadıyla demiryolu hattına girip bekleme halinin en sık rastlanan demiryolu kazalarından biri olduğu dikkate alındığında; savcılarımızın yukarıda belirtilen hususları dikkate alarak soruşturma yürütmelerinin, belirtilen delillerin ivedilikle toplanıp değerlendirmesini sağlamalarının ve özellikle trenin ani bir durumdaki manevra ve fren kabiliyetini dikkate alarak bu çerçevede koruma tedbirlerini takdir edip uygulamalarının maddi gerçeğin ortayı çıkması ve somut adaletin tecellisi için büyük önem taşıdığını ifade etmek mümkündür.

Demiryolu Aracının Raydan Çıkması (Deray)/ Devrilmesi

Trenin raydan çıkması (Deray), trenin en azından bir tekerleğinin raydan ayrıldığı durumlardır. Trenin derayı veya devrilmesi çoğunlukla yük trenlerinde meydana gelmekte olup zaman zaman yolcu trenlerinde de yaşanmaktadır. Yolcu vagonlarının derayı veya devrilmesi, maalesef çok sayıda kişinin yaralanması veya ölümü ile sonuçlanabilmektedir.

Deray ve özellikle vagonların devrilmesi halinde, yukarıda ifade edilen esaslar çerçevesinde her somut olayın özelliklerine göre olası ihtimal ve imkânlar da göz önünde bulundurulmakla birlikte; demiryolu hattının inşa ve bakımına ilişkin belgelerin, asıl trenin seyrinden önce hattı kontrol eden ve "kılavuz tren" olarak tanımlanan tren ile hatta ilişkin olarak yapılan tespitlerin, başta yağış miktarı ve şiddeti olmak üzere olay esnasındaki meteorolojik şartların ve buna bağlı olarak hat üzerinde etkili olan toprak kaymasına, yamaçtan kayan kaya, ağaç vb. yabancı cismin hatta girip girmediğine ilişkin tespitlerin, livre hızına ilişkin bilgilerin, hız gösterge bandının, trenlerin istasyonlardan kalkış, istasyonlara varış, bekleme süreleri vb. bilgilerinin dijital olarak kaydedildiği tablet veya manuel olarak kaydedildiği föydömarş bilgilerinin, trafiğin elektrikli sinyaller ile merkezden idare sisteminin (TSİ) kullanıldığı bölgelerde kumanda protokollerinin (TSİ sisteminde bilgisayarda yapılan işlemlerin dökümünün), makinistlerin bröve bilgilerinin, vagonların periyodik bakımına dair belgelerin, treninin hareketi öncesinde revizör (vagon

teknisyeni), tren şefi ve makinist tarafından vagonların ve koşum takımlarının, frenlerin kontrolüne dair belgelerin, vagonları ayırıp birleştirme yani tren dizisini oluşturma işi ile görevli tren teşkil memurunun hazırladığı tren teşkiline dair belgelerin, trenin toplam yüküne, vagonların daralı ağırlığına ve kanca çekerine ilişkin belgelerin temini, varsa lokomotifin ve olay yerini gören kamera kayıtlarının temini, deray eden lokomotif veya vagonların boden ve teker çapı kalınlıklarının sefer öncesinde kontrollerinin yapıldığına dair belgelerdeki veriler ile olay yeri incelemesi esnasında tekrar yapılacak ölçüm sonuçlarının karşılaştırılması, raylarda boji (teker grubu) izleri de mevcut ise bunları da gösterir şekilde olay yeri incelemesi ve görüntülemenin yaptırılması, ilgililerin alkol muayenesinin yaptırılması gerekmektedir.

Trenden Düşme

Trenden düşme; lokomotif ve trende görevli personelin düşmesi şeklinde cereyan edebileceği gibi yolcu trenlerinde yolcunun düşmesi şeklinde de cereyan edebilir.

Lokomotif ve trende görevli personelin düşmesi genellikle manevra esnasında tren teşkil memurunun üzerinde çalışacağı makas veya vagona doğru lokomotif veya tren ile giderken lokomotif veya vagondan düşmesi ya da seyir esnasında açılan kapıdan düşme şeklinde yaşanmaktadır. Bu noktada ilgili personelin uyması gereken yasaklar, Trenlerin Hazırlanması ve Trafiğine Ait Yönetmeliğinde açıkça belirtilmiştir. Bu Yönetmeliğin 139. maddesinde manevra esnasında rampa, yük gabarisi, peron, köprü, sanat yapıları, tünel ve benzeri yerlerden geçilirken vagonların yan basamakları üzerinde durulmayacağı, yan kapılarından sarkılmayacağı ve yan kapıların açılamayacağı, hareket halindeki iki vagonun basamakları üzerinde, bir ayağı birisinde diğeri ötekinde olarak durulamayacağı, hızlı giden bir vagona veya bir vagondan atlanamayacağı, 78. maddesinde ise trenler hareket halindeyken vagonların kapılarının açılmasının yasak olduğu ifade edilmiştir.

Yolcu trenlerinde yolcunun düşmesi ise; yolcunun seyir halindeki trene binmek istenmesi, tutunması ya da vagon kapılarının trenin tam durmadan açılarak inmek istenmesi nedeniyle yaşanabilir.

Yolcu trenlerinde kıdemli kondüktör tarafından iniş-biniş işlemlerinin tamamlandığına dair "tamam işareti" verildikten sonra hareket memurunun hareket iznini müteakip makinistin kalkışa dair düdük ikazından sonra kalkış yapılacaktır. Seyir esnasında da bilet kondüktörleri ve hostesler, bilet kontrolü bittikten sonra, görevli oldukları yolcu vagonlarını sürekli olarak gözetim altında bulundurmak ve demiryolu araç ve malzemeleri ile yolculara zarar verecek veya yolcuları rahatsız edecek kimselerin hareketlerine engel olmak, vagonların iklimlendirme ve aydınlatma ayarlarını yapmak ve gözetmekle görevlidir. Aynı zamanda da trenin trafik emniyeti ile ilgili verilen emir ve işaretlerin gereğini yaparlar.

Bu noktada yolcu vagonlarındaki kapı işletim sisteminden de bahsetmek gerekir. Yüksek hızlı tren ve tren setlerinde kapı makinist tarafından peron yönüne göre açılıp kapanmakta olup istisnai haller dışında yolcuların kapılara müdahalesi söz konusu değildir.

Ancak bazı vagonlarda kapılar, yolcuların kullanabileceği kapı açma butonları ile açılabilmektedir. Bu tür vagonlarda kurşunlu olarak muhafaza edilen kapı iptal kollarına müdahale olmaksızın hızı 5 km/saatin altına inmeyen trenin vagon kapılarının buton ile açılması mümkün değildir. Nitekim trenin ilk teşkil istasyonunda ve duruşunun uygun olduğu istasyonlarda vagonların kapı, kapak ve pencerelerinin yolda açılmayacak şekilde kapatılmış olduğunun, mühürlerin tam ve sağlam olduğunun ilgili personel tarafından kontrolü gerekmektedir. Bununla birlikte zaman zaman yolcuların mühürleri kopararak kapı iptal kollarına müdahale ederek buton marifetiyle kapıyı açtıkları da gözlenmektedir.

Bu çerçevede trenden düşen kişinin tren görevlisi olup olmadığının tespiti ile, tren görevlisi ise her somut olayın özelliklerine göre olası ihtimal ve imkânlar da göz önünde bulundurulmakla birlikte; görevlinin yukarıda belirtilen yasaklamalara uygun davranıp davranmadığının tespiti, Manevra Vaziyet Cetvelinin temini, makinist ve diğer ilgili personelin mesleki yeterlilik ve eğitimine dair bilgilerinin, varsa trenin kamera kayıtları ile diğer kamera kayıtlarının temini, tanık beyanlarının tespiti, olay yeri incelemesi ve görüntülemesinin yanı sıra, ilgililerin alkol muayenesinin yaptırılması gerekmektedir.

Trenden düşen kişinin yolcu olması halinde; vagonda kullanılan kapı açma kapama sistemine dair bilgilerin, trenin vagon kapılarına ilişkin yapılan kontrollere dair belgelerin, trenin kalkış ve duruşuna dair komutlara ilişkin telsiz kayıtlarının, varsa trenin kamera kayıtları ile özellikle peron kameraları olmak üzere diğer kamera kayıtlarının temini, tanık beyanlarının tespiti, olay yeri incelemesi ve görüntülemesinin yanı sıra, ilgililerin alkol muayenesinin yaptırılması gerekmektedir.

Diğer Kazalar

Bu başlık altında irdelenebilecek olan ve zaman zaman yaşanan asıl kaza türü, katener sistemi bulunan demiryolu hattı üzerinde yer alan lokomotif veya vagon üzerine çıkılması ile yaşanan yüksek elektrik akımına kapılmadır.

Katener Sistemi, trenlerin işletilebilmesi için gerekli olan enerjinin trafo merkezlerinden değişik taşıma düzenekleri ile taşındığı havai hat sistemidir. Tren enerjiyi katenerden lokomotif üzerinde bulunan pantograf aracılığı ile alır. Katener sistemde yaklaşık 27000 volt akım bulunmaktadır.

Katener Sistemi bulunan gar ve istasyon sahalarında, katener hattı altında park halinde bulunan lokomotiflerin ve vagonların üzerine kontrolsüz olarak çıkılması halinde hatta bulunan yüksek elektrik akımına kapılma kaçınılmazdır. Bu nedenle kural olarak her lokomotifte dışarıdan gözle görülebilir şekilde "katener altında çalışma", "katener altında yukarı çıkma" şeklinde ikaz levhası bulunduğu gibi, demiryolu sahasında yüksek gerilim hattı bulunduğuna dair uyarı levhaları mevcuttur. Nitekim manevra personelinin, katener hattı bulunan yerlerde katener hattındaki elektrik kesildikten sonra vagonların üzerine çıkacağı ve bu bölgelerdeki korunma tedbirlerinin ayrı bir emirle bildirileceği öngörülmüştür.

Katener sistemi bulunan demiryolu hattı üzerinde yer alan lokomotif veya vagon üzerine çıkılması ile ortaya çıkan yüksek elektrik akımına kapılma halinde, yukarıda ifade edilen esaslar çerçevesinde her somut olayın özelliklerine göre olası ihtimal ve imkânlar da göz önünde bulundurulmakla birlikte; gerekli ikaz levhalarının bulunup bulunmadığının tespiti, ilgili personele bu bölgedeki korunma tedbirleri konusunda gerekli eğitim ve bildirimin yapılıp yapılmadığı hususlarındaki belgelerin, varsa kamera kayıtlarının temini, tanık beyanlarının tespiti, olay yeri incelemesi ve görüntülemesinin yanı sıra, alkol muayenesinin yaptırılması gerekmektedir.

SONUÇ

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere demiryolu, makinistlerin hareket kabiliyetleri oldukça kısıtlı sevk ve idaresinin çok ötesinde büyük bir sistemsel yapıyı ve süreci bünyesinde taşımaktadır. Bu nedenle demiryolu kazası halinde çok yönlü bir araştırma ile delil toplama ve değerlendirme yapılmalı, her somut olayın oluş şekli ve delillerin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkacak durum saklı kalmak kaydıyla makinistlere olası asıl sorumlular gözü ile bakılmamalıdır.

Öte yandan ülkemizde demiryolu taşımacılığı yüksek hızlı tren hatları ve trafik yoğunluğuna bağlı bölgesel istisnalar dışında gidiş-geliş tek hat üzerinde olacak şekilde yapıldığından aynı hat üzerinde peşi sıra giden trenlerin yanı sıra aynı hat üzerinde birbirlerine doğru seyreden trenlerin oluşturduğu bir tren trafiği bulunmaktadır. Bu itibarla; kaza nedeniyle ulaşıma kapanan demiryolu üzerinde olay yeri inceleme işlemlerinin ivedilikle tamamlanmasını müteakiben demiryolu hattının yeniden ulaşıma açılmasında sakınca bulunmadığının demiryolu yetkililerine hemen bildirilmesi, hattın ulaşıma kapalı kalması nedeniyle soruşturma makamlarına yöneltilebilecek yakınmaları en aza indirecektir.

KAYNAKÇA

- *6461 sayılı "Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkındaki Kanun*
- *2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu*
- *TCDD Trenlerin Hazırlanması ve Trafiğine Ait Yönetmelik*
- *TCDD Tren Makinist Yönetmeliği*
- *TCDD Demiryolu Hemzemin Geçitlerinde Alınacak Tedbirler ve Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik*
- *TCDD Hemzemin Geçitlerin Korunması Bakımı ve Yönetimi ile Geçit Bekçilerinin Görevlerine Ait Yönetmelik*
- *TCDD Demiryolu Kazalarını ve Olaylarını Araştırma ve İnceleme Yönetmeliği*
- *TCDD Kaza Araştırma, İnceleme ve Raporlama Yönergesi*
- *TCDD Taşımacılık Kaza İnceleme Yönergesi*
- *Ulaşan ve Erişen Türkiye 2020, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Yayınları*
- *TCDD Genel Müdürlüğü 2020 Yılı Faaliyet Raporu*
- *TCDD 2016-2020 İstatistik Yıllığı*
- *TCDD Taşımacılık 2020 Yılı Faaliyet Raporu*
- *TCDD Genel Müdürlüğü Emniyet Ve Kalite Yönetimi Dairesi Başkanlığı 2019 Yılı EYS Raporu*
- *Demiryolu Mühendisliği Dergisi Sayı 7, Şubat 2018.*

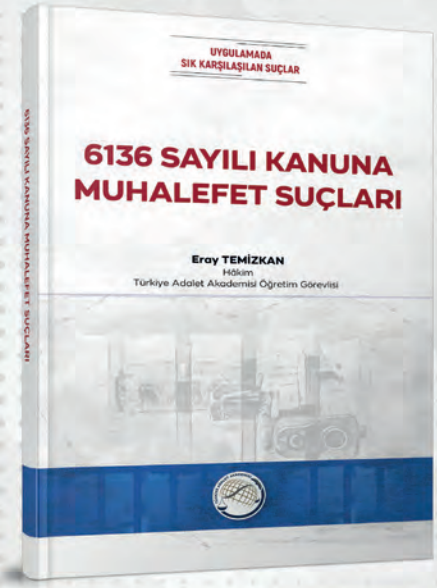

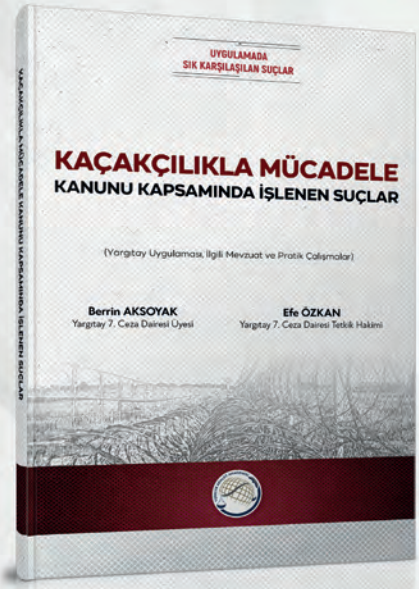

yayın.taa.gov.tr

Türkiye Adalet Akademisinde İlkbahar...